

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA

2030

Pilnveidotā redakcija 2.0

2014. gada 30. marts

Satura rādītājs

levads.....	3
1. Reģiona vizītkarte	4
2. Plānošanas dokumentu pēctecība un sasaiste	5
3. Stratēģiskā daļa.....	9
3.1. VIDZEMES REĢIONA EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA	9
3.2. VIDZEMES REĢIONA ATTĪSTĪBAS BALSTI/VIRZĪTĀJSPĒKI	21
3.3. ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI (TENDENCES, IETEKMES UN IESPĒJAS).....	25
3.4. VĪZIJA 2030	31
3.5. STRATĒĢISKIE MĒRĶI, ILGTERMIŅA PRIORITĀTES	34
3.5.1. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS	36
3.5.2. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA.....	37
3.5.3. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA	39
4. Telpiskās attīstības perspektīva.....	41
4.1. REĢIONA TELPISKIE PRINCIPI	41
4.2. NOZĪMĪGĀKIE TELPISKĀS STRUKTŪRAS ELEMENTI, ILGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030, FUNKCIONĀLĀS TELPAS	41
5. Stratēģijas īstenošana	69
5.1. IEVIEŠANA.....	69
5.2. UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA.....	70
Vispārējie attīstības rādītāji	70
7. Pielikumi.....	73
1.pielikums VIDZEMES EKONOMISKAIS PROFILS.....	73
2.pielikums Autoceļu iedalījums VPR IAS	77
3.pielikums VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTERMIŅA PRIORITĀŠU SASAISTE AR EIROPAS SAVIENĪBAS UN NACIONĀLA MĒROGA ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	78

Ievads

Stratēģija ir Vidzemes plānošanas reģiona ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā ietverts reģiona ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, telpiskās attīstības perspektīva un attīstības prioritātes.

Ilgspējīgas attīstības princips paredz, ka tagadējām un nākamajām paaudzēm tiek nodrošināta kvalitatīva vide un līdzsvarota ekonomiskā attīstība, tiek racionāli izmantoti dabas, cilvēku un materiālie resursi, tiek saglabāts un attīstīts dabas un kultūras mantojums.

Stratēģijas tiesisko pamatu veido:

- Reģionālās attīstības likums;
- Attīstības plānošanas sistēmas likums;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums;
- LR Ministru kabineta 16.07.2013. noteikumi Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentiem”;
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;

Stratēģija izstrādāta ievērtējot ES un Latvijas reģionālās un telpiskās attīstības politikas dokumentus (Latvija 2030, NAP 2020, Reģionālās politikas pamatnostādnes) Plānojot Vidzemes reģiona nākotni, ņemts vērā visas valsts nākotnes skatījums, attiecīgi reģiona nākotnes vīzija saskaņota ar Latvija 2030 pausto, ņemtas vērā citas nacionāla mēroga, ES un Baltijas jūras reģiona nākotnes nostādnes.

Reģiona stratēģija veidota ar ilgtspējīgas attīstības uzstādījumu, un to caurvij savstarpēji saistītas dimensijas – sociālā (*sabiedrības spējas un darbība*), ekonomiskā (līdzekļi mērķu sasniegšanai) un vides dimensija, kas skatīta caur ekoloģisko pieeju un izpaužas kā nozīmīgi apstākļi attīstības procesam.

Reģiona ilgtspējīga attīstība un telpiskā attīstība ir neatraujami saistītas, tāpēc stratēģiju caurvij telpiskais redzējums.

VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju veido stratēģiskā daļa, telpiskās attīstības perspektīva un stratēģijas ieviešanas un uzraudzības kārtība. Stratēģiskajā daļā noteiktas Vidzemes attīstības prioritātes, mērķi, to sasniegšanai veicamās rīcības un rādītāji. Ieviešanas un uzraudzības kārtība apraksta stratēģijas ieviešanas un uzraudzības mehānismu, kā arī uzraudzības rādītājus.

1. Reģiona vizītkarte

Vidzemes reģions ir viens no 5 (pieciem) plānošanas reģioniem, kas ir teritoriāli lielākais Latvijā, aizņemot 23,6 % no valsts teritorijas. Vidzeme ir Eiropas Savienības robežreģions, ko šķērso vairāki nozīmīgi starptautiskie transporta koridori, nodrošinot Vidzemei tiešus sakarus ar lielākajiem reģionu centriem kaimiņu valstīs - Tartu un Tallinu Igaunijā, un Pleskavu, Novgorodu un Sanktpēterburgu Krievijā. Ap šiem transporta koridoriem veidojas Baltijas jūras reģiona

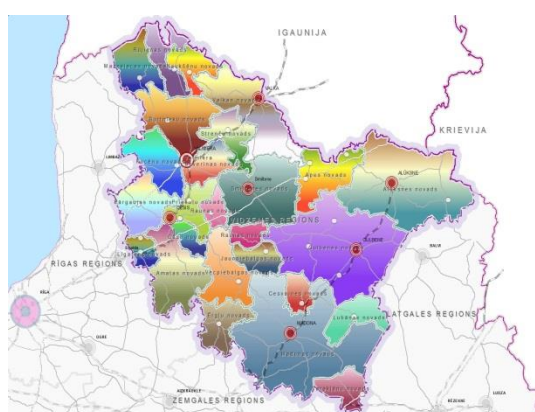
integrācijai nozīmīgas stratēģiskās attīstības zonas-VHB Zone Hanseatica attīstības koridors, Dienvidbaltijas loka attīstības koridors, kā arī VIA Baltica. Vidzemei nav tiešas pieejas ne Baltijas jūrai, ne tās ostām, nav arī lidostas. Gan telpiski, gan funkcionāli Vidzemes plānošanas reģions ir cieši saistīts ar Rīgas plānošanas reģionu, ņemot vērā piekļuvi Vidzemes jūrmalai un ostām, un saikni ar galvaspilsētu kā valsts administratīvo centru un transporta mezglu.

Vidzemes plānošanas reģions, atrašanās vieta

Avots: Vidzemes plānošanas reģions

Vidzemes plānošanas reģiona administratīvais iedalījums

Avots: Vidzemes plānošanas reģions

TERITORIJA	Platība 15 245.43 km ² Pašvaldība -26, Republikas nozīmes pilsēta 1 – Valmiera, Reģiona nozīmes attīstības centri 6– Cēsis, Smiltene, Valka, Alūksne, Gulbene, Madona
IEDZĪVOTĀJI	Iedzīvotāju skaits (2014) 220 280 Iedzīvotāju skaita izmaiņas (2008-2014) – -7,51% jeb 17,85 tūkstoši Cilvēku iedzīvotāju blīvums – 14.4 cilvēki/km ²
EKONOMIKA	IKP (2010) 11 690 EUR/iedz. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (2012) 554 EUR/iedz. Ekonomiski aktīvās vienības (2011) 77 662 Vidējā darba samaksa (2013) 560 EUR

2. Plānošanas dokumentu pēctecība un sasaiste

2.1. PĒCTECĪBA

Izstrādājot Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, ir ņemti vērā hierarhiski augstāki – Eiropas un nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumenti un tajos definētie attīstības virzieni.

Izstrādājot reģiona stratēģiju, ņemti vērā jau reģionā izstrādātie attīstības plānošanas dokumenti – VPR teritorijas plānojums 2007.-2027. Gadam un VPR attīstības programma 2007-2014, kā arī VPR ilgtermiņa attīstības scenāriji. Teritorijas plānojumā noteiktā vīzija bija:

Vidzeme ir dinamisks un konkurētspējīgs reģions ar dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidību lauku teritorijās ar nozīmīgiem transporta koridoriem;

Vidzeme- zaļš reģions ar skaitām ainavām, unikālām dabas teritorijām, bagātu kultūrvēsturisko mantojumu un tradīcijām.

Izstrādājot Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, tajā noteiktie ilgtermiņa stratēģiskie uzstādījumi turpina teritorijas plānojumā noteikto virzību uz Vidzemes reģiona attīstību, Vidzemes unikālo dabas teritoriju saglabāšanu, kultūrvēsturisko mantojumu, ekonomikas attīstību un konkurētspējas stiprināšanu, kā arī horizontālo principu/prioritāšu sasniegšanu - pārvaldība, viedā specializācija, pieejamība.

2.2. SASAISTE AR CITIEM ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2014.-2020. gadam izstrādē, papildus normatīvajos aktos noteiktajam, ņemti vērā arī Eiropas Savienības un nacionāla mēroga plānošanas dokumenti.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības virzieni ir integrēti kopējā attīstības plānošanas sistēmā un saistīti ar esošo starptautiska, nacionāla, reģionāla un vietējā mēroga plānošanas dokumentu prioritārajiem stratēģiskajiem izaicinājumiem un uzstādījumiem:

EIROPAS SAVIENĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

- **Eiropa 2020: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei**

Stratēģija "Eiropa 2020" ir izstrādāta, lai veicinātu izaugsmi, kas ir gudra, pateicoties efektīvākām investīcijām izglītībā, pētniecībā un inovācijā, ilgtspējīga, pateicoties izlēmīgai virzībai uz energoefektīvu ekonomiku, un iekļaujoša, sevišķu uzmanību pievēršot darbvietu izveidei un nabadzības mazināšanai.

Stratēģijā noteikts, ka rūpniecība ir ES ekonomikas izaugsmes modeļa prioritāte. Eiropas rūpniecības konkurētspēja lielā mērā atkarīga no enerģētikas, transporta un komunikācijas infrastruktūras pakalpojumu efektivitātes. Dalībvalstis tiek aicinātas identificēt un novērst šķēršļus transporta un enerģētikas jomās, kas kavē rūpniecības attīstību, kā arī veicināt rūpniecības attīstību,

domājot „zaļi”, nodrošinot ieguldījumus oglekļa dioksīda emisiju ierobežošanā, energoefektivitātē un resursu efektīvā izmantošanā.

Inovācijas ir ražīguma, energoefektivitātes, materiālu efektīvas izmantošanas, kvalitatīvāku preču un pakalpojumu, jaunu tirgu izveides galvenā virzītājspēks. Tādējādi dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt maksimālu sinerģiju un papildinātību tehnoloģiju izmantošanā, veicināt ciešāku koordināciju starp vides tehnoloģiju politikas virzieniem, ieskaitot virzienus, kas veicinātu pieprasījumu, jo īpaši pēc ekoinovācijas.

Stratēģijas centrā ir pieci vērienīgi mērķi nodarbinātības, inovācijas, izglītības, nabadzības izskaušanas, klimata un enerģētikas jomā.

Atbilstoši Latvijas nacionālo reformu programmai „ES 2020” stratēģijas īstenošanai, Latvijas mērķis

ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību, nodrošinot vidējā termiņā IKP pieauguma tempus 4–5% apmērā un augstu nodarbinātības līmeni 73% apmērā līdz 2020. gadam, attiecīgi Latvija ir noteikusi kvantitatīvos mērķus 2020. gadam „ES 2020” stratēģijas kontekstā:

<i>ES 2020 prioritātes</i>	<i>ES 2020 mērķi</i>	<i>Latvijas nacionālā reformu programmā „ES 2020” stratēģijas īstenošanai izvirzītie mērķi 2020</i>
<i>Godra izaugsme - uz zināšanām un inovāciju balstītas ekonomikas attīstība</i>	Veikt ieguldījumus pētniecībā un attīstībā 3 % no IKP Skolu nepabeigušo skolēnu īpatsvaru (vecuma grupā 18–24 gadi) nepārsniedz 10% Vismaz 40% jaunākās paaudzes iedzīvotājiem (30-34 gadu vecumā) ir augstākā izglītība	Veikt ieguldījumus pētniecībā un attīstībā 1,5% no IKP Skolu nepabeigušo skolēnu īpatsvaru (vecuma grupā 18–24 gadi) nepārsniedz 10% Vismaz 34-36% jaunākās paaudzes iedzīvotājiem (30-34 gadu vecumā) ir augstākā izglītība
<i>Ilgspējīga izaugsme - resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana</i>	Samazināt siltumnīcefekta gāzu (CO ₂) emisijas par 20%, salīdzinot ar 1990. gadu (t.sk. palielināt CO ₂ emisijas samazināšanu par 30%, ja nosacījumi to atļauj) Palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvars enerģijas patēriņā līdz 20% Palielināt energoefektivitāti par 20%	Ierobežot siltumnīcefekta gāzu emisijas nozarēs ārpus ETS tā, lai piegums nepārsniegtu 17% salīdzinot ar 2005. gadu Palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru bruto enerģijas galapatēriņā līdz 40% Bruto iekšzemes enerģijas patēriņš 5,37 Mtoe
<i>Integrējoša izaugsme - tādas ekonomikas veicināšana, kurā ir augsts nodarbinātības līmenis un kas nodrošina sociālo un teritoriālo kohēziju</i>	Samazināt nabadzības riskam pakļauto personu skaitu par 20 milj. cilvēku Nodarbinātības līmeni iedzīvotāju grupā no 20 līdz 64 gadiem ir lielāks nekā 75 %.	Samazināt nabadzības vai atstumtības riskam pakļauto personu skaitu par 121 000 cilvēku Nodarbinātības līmeni iedzīvotāju grupā no 20 līdz 64 gadiem ir lielāks nekā 73 %.

▪ ES stratēģija Baltijas jūras reģionam

2009. gadā Eiropas Komisija nāca klajā ar ES Stratēģiju Baltijas jūras reģionam. Tās stūrakmeņi ir vērsti uz to, lai šo Eiropas daļu izveidotu par vides ziņā ilgtspējīgu, pārtikušu, pieejamu, pievilcīgu un drošu.

Baltijas jūra reģiona valstis tiek aicinātas veikt ieguldījumus ilgtspējīgas vides pasākumos, samazinot mēslojuma noteci Baltijas jūrā, nodrošināt ciešāku reģiona integrēšanu, palielinot tirdzniecību un nodrošinot mazos un vidējos uzņēmumus ar lielākām iespējām, paaugstināt reģiona drošību un aizsardzību, veicināt reģiona pieejamību un sekmēt iedzīvotāju mobilitāti, kā arī risināt reģiona energoapgādes jautājumus.

ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam ietver četrus galvenos pīlārus:

1. Veicināt vides ilgtspēju reģionā;
2. Kāpināt reģiona ekonomisko izaugsmi un labklājību;
3. Sekmēt reģiona pieejamību un pievilcību;
4. Vairo reģiona drošību.

Latvijas definētās prioritātes stratēģijā:

- Enerģētika;

- Konkurētspēja;
- Izglītība, pētniecība, kultūra;
- Vide;
- Sabiedrības drošība.

2012.gadā ES Stratēģijā Baltijas jūras reģionam tika definēti papildus trīs mērķi, kuru sasniegšanai vēlāk tika izstrādāts Rīcības plāns stratēģijas īstenošanai:

- Glābt jūru (skaidrs ūdens jūrā, bagāta un veselīga augu un dzīvnieku pasaule, tīra un droša kuģošana, labāka sadarbība)
- Nodrošināt reģiona pieejamību (labi transporta apstākļi, uzticami enerģijas tirgi, saiknes izveidošana starp iedzīvotājiem reģionā, labāka sadarbība pārrobežu noziedzības apkarošanā)
- Palielināt labklājību (ESSBJR kā līdere vienotā tirgus nostiprināšanā un īstenošanā, ESSBJR kā stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanas veicinātāja, uzlabota Baltijas jūras reģiona konkurētspēja pasaulē, pielāgošanās klimata pārmaiņām, riska novēršana un pārvaldība).

NACIONĀLA MĒROGA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija

LR Saeimas 2010. gadā apstiprinātā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam ir kļuvis par valsts galveno plānošanas instrumentu ar likuma spēku.

Stratēģijas pamatuzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā ātrspējas partneris.

Latvija 2030 nosaka septiņas attīstības prioritātes:

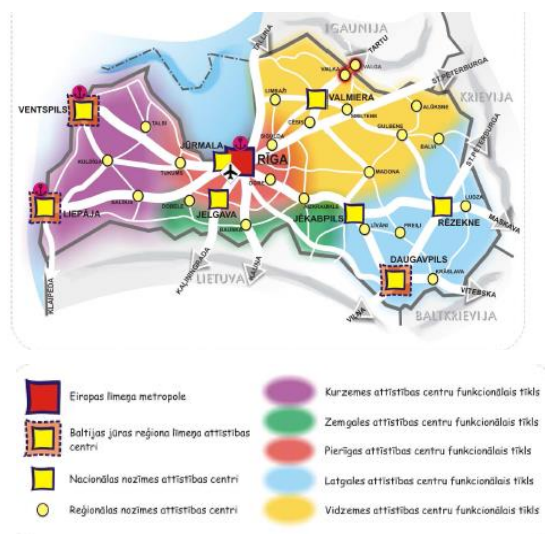
1. Kultūras telpas attīstība;
2. Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
3. Paradigmas maiņa izglītībā;
4. Inovatīva un ekoeftīva ekonomika;
5. Daba kā nākotnes kapitāls;
6. Telpiskās attīstības perspektīva;
7. Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Stratēģijā noteikts, ka Vidzemes attīstības centru funkcionālā tīkla galvenie balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs un Cēsis kā kultūras un tūrisma centrs. Tās sadarbībā ar Valku, Limbažiem, Madonu, Smilteni, Alūksni, Gulbeni un Balviem veido reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Attīstības centru savstarpējā sadarbība un papildinātība, zināšanu un pieredzes apmaiņa sekmē reģiona inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību, kā arī stiprina pārrobežu sadarbību ar Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.

Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri tiek aicināti izaugsmei virzīt ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un konkurētspējas celšanai starptautiskā mērogā, t.sk. zinātnes un pētniecības attīstībai, ekonomikas intelektualizācijai, tehnoloģiskās izcilības nodrošināšanai. Reģionālas nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, jāveicina individuālu profilu (specializācijas) un unikālu kompetenču attīstība, vienlaikus paaugstinot cilvēkresursu, institucionālo un infrastruktūras kapacitāti. Papildus gan nacionālas, gan reģionālas nozīmes

attīstības centros izaugsme jāvirza uz pievilcīgas un kvalitatīvas dzīves vides veidošanu, sekmējot darba vietu un plaša un daudzveidīga pakalpojumu klāsta nodrošināšanu pilsētu un apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem.

Novadu nozīmes attīstības centri tiek aicināti nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu, pamata (izglītības, veselības, sociālo u.c.) pakalpojumu un kvalitatīvu mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika

pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp attīstības centram pieguļošajās lauku teritorijās.

Lauku teritoriju attīstībai pilsētas un lauki tiek aicināti stiprināt sadarbības saites nodrošinot pakalpojumu (izglītības, veselības, sociālos, kultūras, izklaides u.c.) un darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, kā arī rekreācijas un dzīvošanas iespējas pilsētas iedzīvotājiem, attīstot kvalitatīvu un savstarpēji savienojamu transporta infrastruktūru, īpaši uzlabojot ceļu kvalitāti, elektroniskos sakarus un sabiedrisko infrastruktūru, tā radot dzīvošanai pievilcīgu vidi lauku teritorijās.

Detalizēta VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas atbilstība augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem sniegta 3. pielikumā

LIAS 2030 Prioritāte *LIAS 2030 attīstības virziens*

<i>Kultūras telpas attīstība</i>	Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana
<i>Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā</i>	Cilvēkkapitāla bāzes vērtība un produktivitāte Iespēju vienlīdzība un viduslāņa veidošanās
<i>Paradigmas maiņa izglītībā</i>	Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā
<i>Inovatīva un ekoeftīva ekonomika</i>	Masveida jaunrade un inovācija Atjaunojama un droša enerģija
<i>Daba kā nākotnes kapitāls</i>	Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana
<i>Telpiskās attīstības perspektīva</i>	Sasniedzamības uzlabošana Apdzīvojums Nacionālo interešu telpas
<i>Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība</i>	Sociālā kapitāla vērtības pieaugums

3. Stratēģiskā daļa

3.1. VIDZEMES REĢIONA EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA

Balstoties uz lauku reģionu nākotnes tendenču analīzi un reģiona esošās situācijas izvērtējumu, kas iezīmē reģiona konkurētspējīgās priekšrocības un produkcijas ar augstāku pievienoto vērtību radīšanas potenciālu, tiek novērtēts viedās specializācijas jomu potenciāls VPR.

Viedās specializācijas jomas izvēlētas, ņemot vērā šādus kritērijus:

- Nākotnes tendences liecina par jomas perspektīvām ilgtermiņā;
- Jomas attīstība balstās reģiona konkurētspējīgajā priekšrocībā;
- Reģionā pieejami resursi jomas attīstībai vai arī tos iespējams piesaistīt, sadarbojoties ar citiem reģioniem;
- Pastāv potenciāls ciešai uzņēmējdarbības, pētniecības un izglītības iestāžu sadarbībai, lai paaugstinātu produktu pievienoto vērtību;
- Jomai tiek prognozēts augsts eksporta potenciāls.

Turpmākajos gados Vidzemei īpaši ir jāattīsta pētniecība un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām jomās, kur reģionam ir visaugstākais VIEDĀS SPECIALIZĀCIJAS¹ potenciāls.

2030. gadā šajās jomās reģionā vērojama uzņēmējdarbības attīstība, norit sadarbība starp pētniekiem, uzņēmējiem un izglītības iestādēm. Reģiona tradicionālajās nozarēs tiek *veicināta augstākas pievienotās vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošana un to virzība vietējā, ES un pasaules tirgos*, īpaši augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumu, veselīgas pārtikas un dzērienu, rekreācijas un ilgtspējīga tūrisma jomās.

Ar esošo specializāciju saistītās

jomās tiek attīstīta uzņēmējdarbība, īpaši attiecībā uz rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumiem, biomasas izmantošanu un viediem materiāliem. *Zināšanu ekonomikas nozarēs tiek attīstītas jaunas uzņēmējdarbības jomas*, īpaši informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, kultūras un radošo industriju un attālinātā darba un pakalpojumu jomās.

Notiek dažādu specializācijas jomu kopīga attīstība un starp-industriju sadarbība, piemēram, produkti un pakalpojumi tiek veidoti sasaistot ar IKT, kultūras un radošajām industrijām u.c. Šāda sasaiste ļauj, piemēram, tradicionālās amatu prasmes pārvērst produktā ar augstu kvalitāti un pievienoto vērtību, savukārt izmantojot elektroniskās vides sniegtās priekšrocības, vietējiem amatniekiem un uzņēmumiem ir iespējas izveidot veiksmīgu radošo industriju uzņēmumus, kā arī iekarot starptautiskos tirgus.

Nacionālās specializācijas jomas	Vidzemes viedās specializācijas jomas
Zināšanu ietilpīga bio-ekonomika	Augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi
	Veselīgas pārtikas un dzērienu ražošana
	Biomasas izmantošana ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai
Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumi
Viedie materiāli, Tehnoloģijas un inženierija	Viedie materiāli
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
Viedā enerģija	Rekreācija un ilgtspējīgs tūrisms
	Kultūras un radošās industrijas
	Attālinātais darbs un pakalpojumi

¹ Viedā specializācija ir stratēģiska pieeja ekonomikas attīstībai attīstot pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām, ar nolūku veicināt inovāciju un produktivitātes pieaugumu jomās, kur reģionam ir konkurētspējīgas priekšrocības un inovāciju potenciāls.

Vidzemes viedās specializācijas jomas

3.1.1. Augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi

Ilgtermiņa perspektīvas.

Efektīva koksnes resursu izmantošana sniegs priekšrocības pieaugošā konkurencē par resursiem. Zemākas darbaspēka izmaksas, attīstīts transporta un loģistikas sektors un pieaugoša kokmateriālu izmantošanas celtniecībā, jo sevišķi Skandināvijas valstīs, rada perspektīvas nozares

turpmākajai attīstībai Vidzemē. Lai veicinātu produkcijas ar augstāku pievienoto vērtību ražošanu, nepieciešams attīstīt dziļākas koksnes pārstrādes produktu ražošanu un fokusēties uz nišas produktiem.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Vidzemē ir labi attīstīta mazvērtīgās koksnes resursu izmantošana atjaunojamās enerģijas ražošanā un koksnes pirmapstrāde. Vidzemes kokrūpnieki, kas pamatā ir MVU, vieglāk un ātrāk, kā konkurējošie citu valstu lielražotāji var izmantot tirgū radušās nišas.

Reģiona konkurētspēju apliecina gan veiksmīgi darbojošies uzņēmumi un profesionālās izglītības bāze, gan izejvielu pieejamība. Vidzemes reģions ir vismežainākais reģions Latvijā.

Salīdzinoši ar citiem reģioniem, reģionā ir arī liels iedzīvotāju īpatsvars ar specializāciju kokapstrādē.

Perspektīvi nišas produkti.

Labas perspektīvas Vidzemē ir koka māju ražošanai, kas ir pieprasītas Skandināvijas valstīs, kur tiek radītas pat daudzstāvu koka celtnes. Reģionā darbojas izglītības programmas, kur iespējams apgūt gan kokapstrādi, gan specifiski ekobūvju ražošanu. Veicinot koksnes izstrādājumu ražotāju sadarbību, līdz ar koka mājām iespējams piedāvāt arī citus produktus, piemēram, jau šobrīd

reģionā ražotos spēļu laukumus bērniem, koka mēbeles, masīvkoka mēbeļu un koka plātņu saliekamo mēbeļu ražošanai ārvalstu veikalu ķēdēm un katalogiem. Šajā nišā reģionā jau darbojas SIA „Avoti SWF”, kas ražo mēbeles veikalu ķēdei IKEA.

“Zināšanu trijstūra” darbība

Reģionā ir iespējams apgūt kā profesionālās, tā augstākās izglītības programmas. Audzēkņi kokapstrādē tiek sagatavoti divās profesionāli tehniskajās skolās – Smiltenes Valsts tehnikumā un Cēsu profesionālajā vidusskolā. Smiltenes Valsts tehnikums sadarbībā ar kokapstrādes uzņēmumu Smiltene – IMPEX un Vācijas

partneriem plāno veidot apmācības bāzi, lai sagatavotu kokapstrādes mašīnu operatorus.

Savukārt ViA augstskolā studentiem ir iespēja turpināt apgūt augstākās izglītības programmu koka ēku celtniecība un ekobūves, kas sagatavo darba tirgus prasībām atbilstošus profesionālus būvniecības speciālistus.

Labās prakses piemēri reģionā

Amatas novada Ieriķos veiksmīgi darbojas SIA „Dores”, kas izgatavo koka dizaina mājas,

sadarbojoties ar Latvijas talantīgākajiem arhitektiem.

Kokapstrādes kompānija **SIA „Staiļi”** strādā maksimāli efektīvi, koksni izmantojot logu un durvju, kā arī līmēto produktu – brusu, plātņu gatavošanā – un skaidas presējot kokskaidu granulās, ko tālāk iespējams izmantot kurināšanā.

Uzņēmums **SIA „Wendi Toys”**, kas atrodas Cēsīs, izgatavo rotaļu laukumus. Šis mazais, jaunais un inovatīvais Latvijas uzņēmums īsā, darbības laikā spējis sasniegt 50% eksporta pieaugumu. SIA “Wendi Toys” koncepcija ir viegli transportējami un vienkārši montējami rotaļlaukumi.

3.1.2. Veselīgas pārtikas un dzērienu ražošana

Ilgtermiņa perspektīvas.

Vidzemes apstākļos jāsekmē ciešāka pārtikas sektora vertikālā integrācija, kā arī spēcīgu lauksaimnieku apvienību veidošana. Attiecībā uz lauksaimnieciskās ražošanas dažādošanu, līdztekus augsti mehānizētai, liela apjoma ražošanai, labas nākotnes perspektīvas ir bioloģiskajai lauksaimniecībai, specifiskiem reģionāliem produktiem, „fairtrade” produktiem un tādu augstas kvalitātes produktu ražošanai, kas veido ilgtspējīgu un veselīgu uzturu.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Pārtika rūpniecībai ir augsts eksporta potenciāls, jo Vidzemes reģiona ģeogrāfiskais novietojums ir īpaši piemērots pārtikas un citu resursu ražošanai no dabas resursiem, kas šobrīd netiek pilnībā izmantoti gan apjoma, gan bezatlikumu izmantošanas ziņā.

Nozares attīstības potenciālu VPR apliecina veiksmīgi darbojošies uzņēmumi un pētniecības bāze. Turklāt salīdzinoši ar citiem reģioniem,

Perspektīvi nišas produkti.

Ņemot vērā salīdzinoši augstu bioloģiskās lauksaimniecības platību īpatsvaru Vidzemē (visvairāk bioloģiskās lauksaimniecības saimniecību ir Latgalē un Vidzemē, kas kopā veido 65% no kopējo bioloģiskās lauksaimniecības saimniecību skaita), labas perspektīvas ir bioloģiskās lauksaimniecības produktu pārstrādes attīstīšanai, tai skaitā bērnu pārtikas ražošanai. Turklāt Vidzemē lauksaimniecībā izmantojamās zemes nereti atrodas reljefainos apvidos, kas apgrūtina iespējas nodarboties ar liela apjoma konvencionālo lauksaimniecību.

Bioloģisko produktu pārstrādes trūkums pašreiz uzskatāms par kritisko posmu šī produktu veida attīstībā.

Jāattīsta arī īsās piegādes ķēdes un nišas produktu mārketinga, kā arī tiešās pirkšanas kustības. Jārosina īpaši nosacījumi publiskajiem iepirkumiem, kas ļauj iegādāties netālu audzētu produkciju, tādējādi sekmējot vietējo ekonomiku un mazinot produkcijas transportēšanas negatīvo ietekmi uz vidi.

reģionā ir liels iedzīvotāju īpatsvars ar specializāciju pārtikas produktu pārstrādē.

Reģionā darbojas vairāki veiksmīgi nozares uzņēmumi - SIA Valmiermuižas alus, SIA „Very Berry”, SIA „Cēsu alus”, SIA „Piebalgas alus”, SIA „Smiltene piens”, SIA „Lazdonas piensaimnieks”, Dimdiņi SIA, Vecsiljāņi z/s, piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība „Straupe”.

SIA „Very Berry” piemērs apliecina, ka mūsdienīgi pasniegtai veselīgai pārtikai ir labas noieta iespējas. No reģiona pārtikas ražotājiem bioloģisko produktu līniju šobrīd piedāvā, piemēram, Lazdonas piensaimnieks.

Perspektīvi nišas produkti ir funkcionālā pārtika (t.sk. medus, kas ir viens no trim ES reģistrētajiem dabiski funkcionālās pārtikas veidiem) un sporta uzturs (piemēram, AS „Smiltene piens” ražotais „Piena spēks”).

Nišas produkta potenciāls ir arī Vidzemes mazo ražotāju alkoholiskie dzērieni, piemēram, Līgatnes vīna darītavas, Smiltene sidra darītavas

un Raunas alus darītavas "Malduguns" ražojumi. SIA "Valmiermuižas alus" produkti jau ir pazīstami un tiek pieprasīti visā Latvijā, pastāv arī eksporta potenciāls.

"Zināšanu trijstūra" darbība

Ēdināšanas pakalpojumu speciālista profesiju Vidzemē piedāvā apgūt gan Priekuļu un Jāņmuižas Valsts tehnikumā, gan Smiltenes valsts tehnikumā.

Savukārt gan ēdināšanas pakalpojumu, gan pārtikas produktu tehnoloģiju profesionālās izglītības programmas piedāvā Valmieras profesionālā vidusskola. Īstenotā profesionālās vidējās izglītības programmu modernizācija tādās izglītības programmās kā „Pārtikas produktu tehnoloģija” „Viesnīcu pakalpojumi” un „Ēdināšanas pakalpojumi” paver turpmākās attīstības iespējas arī pētniecībai VPR šajās jomās, jo uzņēmējiem būs pieejamas modernas tehnoloģijas, kuras izmantot turpmākai produktu izpētei un pētījumu rezultātu komercializēšanai.

Lai attīstītu ciešāku sadarbību ar uzņēmējiem pārtikas ražošanas un drošības jomās, attīstītu nišas produktus un to eksporta potenciālu, kā arī sekmētu starp-nozaru un pārrobežu sadarbību, uz

Labās prakses piemēri reģionā

SIA „Very Berry” atrodas Apes novada Gaujienas pagastā un nodarbojas ar ogu audzēšanu un pārstrādi, kā arī ekskursiju organizēšanu. Uzņēmums audzē un pārstrādā dzērvenes, mellenes, avenes, aronijas, smiltsērķšķus, cidonijas, upenes, rabarberus, zemes un ķiršus. Produkti tiek ražoti bez konservantiem, piedevām, aromatizatoriem un krāsvielām.

AS „Smiltenes piens” ir Latvijā trešais lielākais piena pārstrādes uzņēmums puscieto sieru ražošanā un sestais lielākais piena pārstrādes uzņēmums Latvijā. „Smiltenes piens” veic pilnu piena pārstrādes ciklu – piena sagādi, pārstrādi, piena produktu ražošanu un realizāciju. Akciju sabiedrība “Smiltenes piens” ir pirmais uzņēmums

Arī mājražotāju produkcija kļūst arvien populārāka un, uzlabojot tās izplatīšanas ķēdes, ir paredzams pastāvīgs noieta pieaugums sabiedrības vērtību maiņas rezultātā (vēlme iegādāties veselīgu, mazās partijās ražotu produktu).

veiksmīgi darbojošās Vidzemes augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klastera sadarbības tīkla bāzes ir izveidots Latvijas augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klasteris, kura darbības mērķis ir sekmēt veselīgas, augstvērtīgas un drošas pārtikas ražošanas un pārstrādes attīstību un patēriņa pieaugumu, un tā galvenie darbības uzdevumi:

- veidot augstvērtīgas un veselīgas pārtikas ražotāju un ar pārtikas ražošanas nozari saistīto uzņēmumu, zinātniski pētniecisko institūciju, izglītības iestāžu un publiskā sektora institūciju sadarbības tīklu;
- attīstīt vietēja mēroga un starptautisku sadarbību ar citiem klasteriem Latvijā un Eiropā. Sekmēt pētniecību pārtikas nozarē, jaunu produktu izstrādi, vietējo un ārējo tirgu apguvi;
- Popularizēt augstvērtīgas, veselīgas un drošas pārtikas patēriņu sabiedrībā

Latvijā, kas, pārstrādājot sūkalas, sācis ražot jaunus produktus: olbaltumvielu koncentrātu, laktozes šķīdumu un glikozes - galaktozes sīrupu.

AS “Lazdonas Piensaimnieks” uzņēmuma produkti ir biezpiena siers, biezpiena torte “Liene”, rīsu krēms, debesmanna un biezpiena sierīni. Uzņēmums piedāvā bioloģisko produktu līniju, kā arī tādus nišas produktus kā rīsu pienu (piena un rīsu maisījumu), speciālu pienu kafijai, kā arī karsēto pienu ar paaugstinātu olbaltumvielu saturu.

3.1.3. Rekreācija un ilgtspējīgs tūrisms

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Ņemot vērā zemo apdzīvotības līmeni Vidzemes reģiona lauku teritorijās, neskarto un nepiesārņoto dabu, klusumu un mieru tā ir šo Vidzemes reģiona konkurētspējīgā priekšrocība. Šādi apstākļi rada iespējas attīstīt dabas tūrismu, rekreācijas tūrismu, aktīvo tūrismu, pieredzes tūrismu un citus tūrisma veidus, kas saistīti ar reģionu dabas kapitāla un cilvēku prasmju un pieredzes komercializēšanu tūrisma produktā.

Vidzemes reģions tradicionāli tiek uzskatīts par vienu no **ainaviskākajām** Latvijas teritorijām. Reģionā atrodas viens no Latvijas tūrisma TOP 7 galamērķiem – Gaujas Nacionālais parks. Parka teritorija un tai pieguļošie novadi ir identificēti kā viena no Latvijas tūrisma eksporta **Perspektīvi nišas produkti**.

Gaujas Nacionālā parka teritorija jau apliecina **dabas, ainavas un vēsturiskā tūrisma iespējas reģionā**. Kā nišas produktu šajā reģionā varētu attīstīt upju tūrismu pa Gauju.

Mākslas un kultūras pasākumu tūrisms jau šobrīd iezīmējas kā viens no reģiona nišas produktiem - ikgadējs Mākslas festivāls, kas guvis ievēribu ne vien reģionālā, bet arī nacionālā un starptautiskā mērogā. Jaunas iespējas paver arī Cēsu koncertzāles atvēršana 2014. gadā.

Pārējā reģiona teritorijā labas perspektīvas ir muižu un baznīcu tūrismam, jo saglabājušās daudz arhitektoniski augstvērtīgas celtnes ainaviskos apvidos. Daļā no tām darbojas muzeji vai viesnīcas, tādējādi veidojot kompleksu tūrisma piedāvājumu. Saistībā ar muižu un baznīcu tūrisma iespējams paplašināt gardēžu tūrisma, ņemot vērā reģionā attīstīto pārtikas pārstrādi un bioloģisko lauksaimniecību, kā arī amatniecības un mākslas izstrādājumu tirgošanu.

“Zināšanu trijstūra” darbība

Reģionā darbojas Gaujas Nacionālā parka Tūrisma klasteris, kas ir vienīgais reģionālais LIAA atbalstītais klastera projekts, veicinot vairāk nekā 50 iesaistīto pušu, galvenokārt, tūrisma uzņēmēju, sešu pašvaldību, Vidzemes Augstskolas un Dabas

konkurētspējīgākajām teritorijām saskaņā ar vidējo ārvalstu tūristu nakšņojumu skaitu 2009.-2012. gadā. Vidzemes reģions ir bagāts ar pilīm un pilsdrupām, muižām, baznīcām, dabas objektiem, upēm un klintīm, reģionā atrodas arī ievērojams Padomju laika militārā mantojuma objekts (Padomju slepenais bunkurs Līgatnē ar segvārdu "Pansionāts"). Neparasti industriālie objekti ir arī Līgatnes pārceltuve un Gulbenes – Alūksnes bānītis. Tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu attīstībā Vidzemes reģionam ir ļoti plašas iespējas sadarboties ar Rīgas un Latgales reģioniem, veidojot kompleksu tūrisma piedāvājumu

Iespējams attīstīt arī sporta tūrisma, ņemot vērā vairāku nozīmīgu sporta infrastruktūras objektu atrašanos reģionā – sporta komplekss „Vidzemes olimpiskais centrs” Valmierā, slēpošanas un biatlona komplekss “Priekuļi” Cēsīs, BMX sporta klubs „Tālava” velotrase Burtnieku novadā, sporta bāze “Smeceres sils” Madonā u.c.

Nišas produkta perspektīva ir arī medību tūrismam, ņemot vērā salīdzinoši neskarto Vidzemes reģiona dabu un ievērojamu daudzumu savvaļas dzīvnieku.

Tāpat kā nišas produktu var attīstīt militārā mantojuma tūrisma, ņemot vērā, ka reģionā atrodas tādi objekti kā padomju slepenais bunkurs Līgatnē, padomju raķešu bāze Mārcienā u.c. Šajā jomā lietderīgi būtu sadarboties ar citiem reģioniem, lai piedāvātu apskatāmo objektu skaitu.

aizsardzības pārvaldes kopīgu sadarbību vienota mērķa sasniegšanai.

Vidzemes augstskolā iespējams apgūt augstāko izglītību tūrisma jomā, augstskola arī iesaistījusies Gaujas Nacionālā parka Tūrisma klasterī,

sadarbojas ar Tūrisma attīstība valsts aģentūru, Dabas aizsardzības pārvaldi, Lauku ceļotāju u.c. Augstskola sadarbojas ar uzņēmējiem, gan iesaistot studentus praksē, gan kursa darbu, gada projektu, bakalaura un maģistra darbu ietvaros. Redzamākais piemērs ir ilggadējā sadarbība ar Valmiermuižas alus darītavu. Turklāt jau vairākus

[Labās prakses piemēri reģionā](#)

Kārļamuiža Country Hotel - Viesnīca atrodas netālu no populāriem tūrisma objektiem - 8 km attālumā no Cēsīm un 18 km no Siguldas, 6 km attālumā no Āraišiem un 5 km Zvārtas ieža un 13 km attālumā no Līgatnes, vienlaikus piedāvājot mierīgu atpūtu lauku vidē.

Līgatnes papīrfabrikas ciemats ir unikāls 19. gs. pilsētībūvniecības piemineklis, celts kā savulaik modernākais strādnieku ciemats Eiropā. Līgatne 19. gs. beigās uzskatāma par veiksmīgu ekonomisko un sociālo interešu apvienojumu, kura ietvaros bija iespējams radīt ne tikai augstas kvalitātes papīra ražotni, bet arī nodrošināt augstas kvalitātes sadzīves apstākļus visai uzņēmuma saimei.

gadus tiek realizēta lauku jeb integrētā apvidus prakse, kad studenti 10 dienas darbojas kādā pašvaldībā (2014.gada Apē, 2013.gadā – Veclaicenē), lai papildinātu studiju kursus iegūtās teorētiskās zināšanas ar praktiskām iemaņām tūrisma un atpūtas organizēšanā.

Padomju slepenais bunkurs Līgatnē - Rehabilitācijas centra „Līgatne” teritorijā 9 m zem zemes atrodas labiekārtots bunkurs 2000 m² platībā, kuram slepenības zīmogu noņēma tikai 2003.gadā. Tas ir izbūvēts pagājušā gadsimta 80-tajos gados politiskās un valsts varas elites vajadzībām valsts vadīšanai atomkara gadījumā.

Šis tūrisma objekts apliecina padomju militārā mantojuma tūrisma potenciālu, kā arī parāda, kā šāda veida mantojumu iespējams izmantot ne tikai ekskursijām, bet arī interaktīvām spēlēm un pasākumiem. Turklāt objekta virtuvē iespējams nobaudīt autentisku padomju laika maltīti, tādējādi sniedzot tūristiem jaunu, unikālu pieredzi.

3.1.4. Rehabilitācija un veselības aprūpes pakalpojumi

[Ilgtermiņa perspektīvas.](#)

Sabiedrības novecošanās un mazkustīgs dzīvesveids paver plašas nākotnes iespējas uzņēmējdarbībai, kas saistīta ar veselības aprūpes pakalpojumiem un rehabilitāciju.

Latvijā jau šobrīd ir salīdzinoši zems valsts budžeta piešķirums veselības aprūpei un augsts privātā

sektora nodrošinātu veselības aprūpes pakalpojumu īpatsvars, kas veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem liek meklēt jaunus tirgus un piesaistīt ārvalstu pacientus.

Veselības nozares ir no tām nozarēm, kur identificēts visaugstākais eksporta potenciāls.

[Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība](#)

Salīdzinoši ar citiem reģioniem, Vidzemē ir liels iedzīvotāju īpatsvars ar specializāciju un pieredzi veselības aprūpē, kā arī individuālajā aprūpē. Vienlaikus jāatzīmē augstas kvalifikācijas darbinieku trūkums veselības un sociālās aprūpes jomā. Taču šajā nozarē ir būtisks nodarbinātības potenciāls, jo ievērojamu daļu veicamo darbību nav iespējams aizvietot ar tehnoloģijām.

[Perspektīvi nišas produkti.](#)

Uz Rehabilitācijas centra Līgatne bāzes iespējams attīstīt mūsdienīgu rehabilitācijas un veselības

Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumus Vidzemes reģionā sniedz Rehabilitācijas centrs Līgatnē un reģionālās slimnīcas Valmierā, Cēsīs, Madonā, Gulbenē, Smiltēnē un Alūksnē, kā arī Straupes narkoloģiskā slimnīca un Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca.

veicināšanas centru, kas turklāt atrodas skaistā, ainaviskā vidē – vienā no Latvijas TOP tūrisma teritorijām.

Kā nišas produktu iespējams attīstīt arī **vecāku cilvēku aprūpes pakalpojumus**, tai skaitā pensionātus ārvalstu pilsoņiem. Šādus pakalpojumus lietderīgi attīstīt sadarbībā ar reģionālajām slimnīcām un rehabilitācijas centru Līgatne, lai nodrošinātu plašu pakalpojumu klāstu atbilstoši klienta vajadzībām.

“Zināšanu trijstūra” darbība

SIA “Vidzemes slimnīca” un SIA “Rehabilitācijas centrs Līgatne” ir iesaistījušās Latvijas veselības tūrisma klasterī, kurš apvieno 31 biedru - rehabilitācijas centrus, slimnīcas, privātas klīnikas, kūrortviesnīcas, tūrisma kompānijas un

Nišas produkta perspektīvas ir īstermiņa pasākumiem (jogas, meditācijas un veselības uzlabošanas nometnēm), kas galvenokārt tiek organizētas vasaras sezonā. Ņemot vērā pieprasījumu pēc jogas un meditācijas nometnēm, apsverama iespēja Vidzemē izveidot pastāvīgu centru šādu pakalpojumu sniegšanai. Labas perspektīvas reģionā ir e-veselības risinājumu izstrādei sadarbībā ar igauņu kolēģiem.

pašvaldība, kuras vēlas sekmēt veselības tūrisma attīstību valstī. Tiek īstenoti izglītības un pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanas pasākumi, veidoti jauni kompleksie veselības tūrisma produkti.

3.1.5. Biomasas izmantošana ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai

Ilgtermiņa perspektīvas.

Bioekonomikas sektoriem un nozarēm ir liels inovācijas potenciāls, jo tās balstās uz visdažādākajām zinātnēm, pamattehnoloģijām un industriālajām tehnoloģijām un zināšanām

Viens no primārajiem uzdevumiem bioekonomikas jomā ir tirgu un konkurētspējas pilnveidošana

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Ņemot vērā, ka Vidzemes reģions ir salīdzinoši mežains un tajā veiksmīgi darbojas dažādi koksnes pārstrādes uzņēmumi, tad VPR ir ievērojamas iespējas biomasas ražošanā izmantot arī koksnes

Perspektīvi nišas produkti.

Bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrāde ir viena no tām bioekonomikas jomām, kur VPR ir attīstības iespējas, jo ir apzināta organisko atkritumu pārstrādes nepieciešamība, ir izveidoti un darbojas kompostēšanas laukumi, darbojas biogāzes ražošanas stacijas, kur biogāzes ražošanai tiek izmantoti sadzīves atkritumi. Bioatkritumiem ir ievērojams potenciāls kā

bioekonomikas sektoros, proti, ilgtspējīgā veidā jākāpina primārā ražošana, atkritumu plūsmas jāpārvērš produktos ar pievienoto vērtību, jāizveido savstarpējas mācīšanās mehānismi, lai uzlabotu ražošanas un resursu izmantošanas efektivitāti.

blakus produktus. Tāpat reģionā darbojas pārtikas ražošanas uzņēmumi, un arī šajos ražošanas procesos var radīt tālāk izmantojamas ķīmiskas vielas, kā arī lietderīgi izmantot radušos atlikumus.

alternatīvai ķīmiskajam mēslojumam, un tos var izmantot bioenerģijas ražošanā.

Jau šobrīd Vidzemes reģions ieņem pirmo vietu starp pārējiem Latvijas plānošanas reģioniem biogāzes ražošanas staciju skaita ziņā. Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā tiek īstenota attīstītākā atkritumu apsaimniekošanas prakse Latvijā.

“Zināšanu trijstūra” darbība

Izglītības un pētniecības kapacitāte šajā jomā nav VPR stiprā pusē, tāpēc sadarbību nepieciešams attīstīt Latvijas mērogā.

Vienlaikus VPR ir augsts pētniecības potenciāls, jo nacionālās nozīmes zinātniskā centra – Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūtam viens no pētniecības virzieniem ir bioekonomika. Jau šobrīd ražotājiem var piedāvāt sadarbību jaunu, videi draudzīgu risinājumu lauksaimniecībā

Labās prakses piemēri reģionā

Mazsalacā **zemnieku saimniecībā "Lojas"** ir izveidota Latvijā pirmā salmu granulu ražotne, kas eksportē saražoto produktu uz Skandināvijas valstīm, kur granulas tiek izmantotas pakaišiem lielajās zirgu audzētavās. **SIA "Biodegviela"** atrodas Madonas novadā un ražo lauksaimnieciskas izcelsmes etilspirtu. Savukārt **SA poligons „Daibe”** un zemnieku saimniecība

piemērošanai, piemēram, nezāļu dedzināšana bioloģiskajos laukos u.tml.

Vidzemes reģionā Priekuļu pagastā atrodas arī Vides pētījumu institūts – fonds "Vides risinājumu institūts", kas, izmantojot jaunākās informācijas tehnoloģijas, īpaši aviācijā bāzētu attālo izpēti, rada zināšanas un praktiski pielietojamus risinājumus pārdomātai un ilgtspējīgai vides un dabas resursu izmantošanai.

„Zemturi” biogāzes ražošanai kā izejvielu izmanto sadzīves atkritumus un pārtikas rūpniecības atkritumus. **SIA ZAAO** ir galvenais atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums Ziemeļvidzemes reģionā, kas ir ieviesis dalītu atkritumu vākšanas sistēmu papīram, kartonam, stiklam, metālam, plastmasai un PET pudelēm.

3.1.6. Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

Ilgtermiņa perspektīvas.

IT attīstība rada arvien jaunas iespējas šīs industrijas un uzņēmumu attīstībai. Jau šobrīd daudzās nozarēs tehnoloģijas aizvieto fizisku darbu un ļauj koncentrāciju sasniegt ne tikai fiziskā, bet arī virtuālā (digitālā) ceļā. Savukārt

esošās attīstības tendences ļauj prognozēt, ka virtuālās sasniedzamības nozīme tikai pieaugs, jo paaugstināsies energoresursu un līdz ar to fiziskas pārvietošanās izmaksas.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Vidzemes reģionā ir salīdzinoši labāka interneta pieejamība nekā citos Latvijas reģionos, izņemot Rīgu un Pierīgu, bet vismazākais informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecāko speciālistu īpatsvars (pēdējā vieta starp Latvijas reģioniem).

Lai gan Vidzemē informācijas un komunikācijas pakalpojumu jomā nodarbināto skaits ir viszemākais starp visiem darbības veidiem, tomēr par jomas potenciālu liecina pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto, kas ir otrā augstākā aiz lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības, kur nodarbināto skaits sasniedz gandrīz 3000.

Pēc CSP datiem Vidzemes reģionā 2013. gadā informācijas un komunikācijas pakalpojumu jomas speciālistu atalgojums (bruto alga 646 eiro/mēn.) bija 4. augstākais aiz valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas darbinieku atalgojuma, ūdens apgādes, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošanas un sanācijas darbinieku atalgojuma, kā arī ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes darbinieku atalgojuma. Vērtējot atalgojuma konkurētspēju starp pārējiem reģioniem, jāatzīmē, ka IKT jomas pārstāvju atalgojums Vidzemes reģionā ir tikai 4.augstākais, apsteidzot vienīgi Zemgales un Latgales reģionus.

Perspektīvi nišas produkti.

No IT jomas nozarēm pēc Lursoft datiem 2013. gadā visvairāk uzņēmumu Vidzemes reģionā sniedz IT un datoru pakalpojumus, t. sk. Datorprogrammēšanu. Vidzemes reģiona nišas

produkti ir programmatūras attīstīšana priekš iekārtu ražotājiem, šim virzienam tiek prognozēts izaugsmes potenciāls turpmākajos 5 gados. Pielāgotu individuālo programmu izstrāde ir viens

no pieprasītākajiem pakalpojumiem ārvalstu tirgos. Kā vēl viens nišas produkts attīstāms datu centru izveide un darbība, kur Vidzemes reģionā sekmīgi darbojas uzņēmums „NOREL IT”.

Vidzemes reģiona uzņēmumi jau nodarbojas ar mobilo lietotņu un spēļu izstrādi. Tās perspektīvas raksturo fakts, ka šī joma ir spēcīgi attīstījusies Somijā.

“Zināšanu trijstūra” darbība

Par IKT jomas attīstības perspektīvu nākotnē liecina augstākās izglītības programmu un infrastruktūras piedāvājums reģionālajā augstskolā. Paredzams, ka programmēšanas apmācības ieviešana skolās, kā arī tādu inženierzinātņu programmu kā informācijas tehnoloģijas, sociotehnisku sistēmu modelēšana un mehatronika apguve ViA un profesionālās bakalaura studiju programmas „Programmēšanas inženieris” apguves iespējas Rēzeknes augstskolas filiālē Madonā veicinās informāciju tehnoloģiju nozares attīstību reģionā.

Labās prakses piemēri reģionā

Valmieras biznesa inkubatora uzņēmums **SIA "Wunderkraut Latvia"** nodarbojas ar web projektu izstrādi, kas ir balstīti uz atvērtā koda programmatūru

IT jomā Valmieras biznesa inkubatora paspārnē darbojas vairāki jauni šīs jomas uzņēmumi. Kā, piemēram, SIA "Enventor", SIA "Fastr", kas veido ātrlasīšanas aplikāciju iOS iekārtām - iPhone, iPad. SIA "FunGenerationLab".

Lai gan VPR nav daudz attīstītu tehnoloģijas uzņēmumu, tomēr pēdējā laikā veiksmīgi attīstās vairāki Valmieras biznesa inkubatora uzņēmumi, kuri specializējas web projektu, mobilo aplikāciju un komunikāciju platformu, mobilo lietotņu un spēļu izstrādē.

2014. gadā ViA durvis vēra modernizētais inženierzinātņu studiju komplekss, kurā gan studentiem, gan mācībspēkiem, gan vietējiem uzņēmējiem ir pieejamas jaunākās laboratorijas un pētnieciskās iekārtas un tehnoloģijas.

VPR ir augsts pētniecības potenciāls, kur augstus sasniegumus pētniecībā demonstrē Sociotehnisku sistēmu inženierijas institūts.

„NOREL IT” ir IT jomas uzņēmums, piedāvā augstas kvalitātes tehnoloģiskus un programmatūras risinājumus un nodrošinājumus Vidzemes reģionā, sniedzot klientiem plaša spektra informācijas tehnoloģiju pakalpojumus. Uzņēmums nodrošina lielāko Vidzemes uzņēmumu un pašvaldību iestāžu apkalpošanu un ir izveidojis labu sadarbību ar ViA, kura nodrošina nepieciešamo speciālistu sagatavošanu.

3.1.7. Kultūra un radošās industrijas

Ilgtermiņa perspektīvas.

Kultūras un radošās industrijas balstās uz individuālo vai kolektīvo radošumu, prasmēm un talantu, kas, izveidojot un izmantojot intelektuālo īpašumu, spēj celt labklājību un radīt darba vietas.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Reģionā ir salīdzinoši augsts radošās šķiras īpatsvars, kuru apsteidz tikai rādītāji Rīgā, Pierīgā un Zemgales reģionā (visas šīs teritorijas iekļaujas

Kultūras un radošās industrijas rada, attīsta, ražo produktus un pakalpojumus, kam piemīt ekonomiska, kultūras un/vai izklaides vērtība.

Rīgas metropoles reģionā). Turklāt Vidzemes reģionā salīdzinājumā ar pārējiem Latvijas

reģioniem ir vairāk nodarbināto amatnieku un iespieddarbu strādnieku.

Vidzemē tiek attīsta kultūras infrastruktūra, savukārt kultūras namiem, muzejiem un citām kultūrizglītības iestādēm ir liels attīstības potenciāls, veidojot reģionālos amatniecības etnogrāfiskās kultūras centrus, sekmējot vietējo iedzīvotāju nodarbinātību un mikro-ražošanas attīstību. Vidzemes reģionā radošo industriju komersantu apgrozījums ir pieaudzis par 25%, kas ir otrs lielākais pieaugums aiz Zemgales reģiona un liecina par radošo industriju attīstības potenciālu.

Perspektīvi nišas produkti.

Galvenās radošo industriju nozares Vidzemes reģionā ir amatniecība un dizains (aušanas darbnīcas, keramikas un podnieku darbnīcas, maizes ceptuves, radošās darbnīcas, kalēja darbnīcas, lina izstrādājumu ražošana, koka izstrādājumu ražošana), kino, mūzika, reklāma, kā arī izklaides un atpūtas joma. Pasaulē un Latvijā pieaug pieprasījums pēc augstas kvalitātes, ar rokām veidotiem produktiem, kas ir īpaši, ar savu stāstu.

VPR veiksmīgi attīstās uzņēmums, kurš nodrošina dizaina apģērba zīmola David's attīstību Latvijā un pasaulē. Attīstības potenciāls ir vērojams audiovizuālā sektora attīstībai Vidzemē, ņemot vērā, ka reģionā attīstās audiovizuālā sektora un IT uzņēmumi, kuri piedāvā dažādus komunikāciju

“Zināšanu trijstūra” darbība

Vidzemē, it īpaši Valmierā un Cēsīs, ir laba augsne kultūras attīstībai. Reģionā, izmantojot pilsētu potenciālu, ir iespējams attīstīt radošās industrijas, apvienojot tehnoloģijas, ko augstā līmenī piedāvā ViA inženierzinātņu korpuss ar māksliniecisko pusi, ko nodrošina Mākslas un Mūzikas skolas, kā arī citas ar kultūru saistītās iestādes.

Savukārt par audiovizuālā sektora attīstības potenciālu liecina gan izglītības piedāvājums ViA (studiju programmas “Informācijas tehnoloģijas” un „Mediju studijas un žurnālistika”), gan uzkrātā kompetence un pieejamās tehnoloģijas virtuālās un papildinātās realitātes jomā.

Labās prakses piemēri reģionā

Vidzemes reģionā nodarbināto skaita pieaugums ir tādās jomās kā interneta portālu darbība, starpniecība reklāmas izvietojšanā masu informācijas līdzekļos, atrakciju un atpūtas parku darbība, cita izklaides un atpūtas darbība, žurnālu un periodisko izdevumu izdošana.

Reģionā veiksmīgi darbojas un attīstās tādi radošo industriju uzņēmumi kā „Amber Fashion Group”, „Valmieras kinostudija”, „8oART”, „Epata Studio”, „Fun Generation Lab”, SIA „Ludere” u.c.

risinājums. Reģionā it attīstīti uzņēmumi, kuri nodarbojas ar pasākumu organizēšanu, izrāžu un kino/tv producēšanu.

Veiksmīgi darbojas un attīstās Valmieras drāmas teātris, kura izrādes ir iecienītas visā Latvijā. Savukārt nesen atvērtā Vidzemes koncertzāle „Cēsis” paver plašas iespējas starptautisku kultūras pasākumu nodrošināšanai un dažādošanai. Kā nišas produktu jāmin arī mākslas festivālu “Cēsis”, kas ik gadu notiek Vidzemes reģionā un apmeklētājiem piedāvā plašu kultūras pasākumu programmu. Festivāla ietvaros notiek akadēmiskās mūzikas koncerti, vizuālās mākslas izstādes un dažādas performances, diskusijas, teātra un operas izrādes, festivāla apmeklētāji var noskatīties arī dažādas kino un satelītprogrammas.

Vairāku reģionā veiksmīgi darbojošos uzņēmumu piemēri (“Autine by John Neeman”, Piebalgas porcelāna fabrika) apliecina, ka tradicionālas amatniecības nozares iespējams attīstīt piešķirot precēm jaunus dizaina risinājumus, kā arī veiksmīgi izmantojot tehnoloģiju piedāvātās iespējas produkcijas izplatīšanai.

Reģionā turpmākajos gados jāattīsta sadarbība starp dizaina speciālistiem, studentiem un amatniekiem, lai celtu amatnieku produkcijas pievienoto vērtību ar augstvērtīgu dizainu un ērtu lietojamību.

Amatas novada Skujenes pagasta uzņēmums **"Autine by John Neeman"** piedāvā rokām darinātus medību un virtuves nažus, namdaru instrumentus - cirvjus un kaltus, kā arī ādas jostas vīriešiem. **Piebalgas porcelāna fabrikā** (Vecpiebalgas novads) top krūzes, kausi, vāzes, šķīvji un dažādi citi izstrādājumi no sniegbaltā angļu kaula porcelāna.

Vidzemes TV - viens no lielākajiem reģionālajiem medijiem Latvijā un vienīgā reģionālā televīzija Vidzemē ar 22 gadu darba pieredzi.

SIA "E Forma" īsteno dizaina un tehnoloģiju risinājums latviešu valodas apguvei bērniem, apvienojot tehnoloģiju un dizaina risinājumus.

3.1.8. Attālināti profesionālie pakalpojumi

Ilgtermiņa perspektīvas.

Nemot vērā pasaules ekonomikā un sabiedrībā notiekošos procesus, kā arī to, ka nākotnes darba vietu arvien vairāk ietekmē tādi procesi kā globālā sāncensība, arvien pieaugošie tehnoloģiju un komunikāciju risinājumi, pieaugošās prasības personu elastībai, arvien lielāku lomu ieņem jaunas organizatoriskās vērtības – darba organizācija, sadarbība, zināšanu un informācijas apmaiņa un jaunu produktu radīšana.

Globālā pasaule, izmantojot IKT, paver iespējas strādāt jebkurā laikā, no jebkuras vietas, tādējādi samazinot darba vietas nozīmību.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Aktuālā informācija liecina, ka Latvija t.sk. Vidzemes reģions kļūst aizvien populārāka, kā pakalpojumu centru izveides vieta starptautiskajiem uzņēmumiem.

Viens no konkurētspējīgākajiem aspektiem biznesa ārpakalpojumu attīstīšanā ir darbaspēks – šeit tas pieejams par samaksu, kas ir krietni zemāka nekā ES vecajās dalībvalstīs.

Attālinātā darba veikšanai svarīgi ir kvalificētu speciālistu esamība reģionā. Radošās šķiras īpatsvars Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsts, kuru apsteidz tikai Rīgā, Pierīgā un Zemgales reģionā. Tas liecina par Vidzemes

Perspektīvi nišas produkti.

Perspektīvie nišas produkti: biznesa procesu ārpakalpojumi, telemarketinga pakalpojumi un atbalsta funkciju (grāmatvedību, personāla vadību, maršrutu plānošanu, pasūtījumu pieņemšanu un to izpildes organizēšanu) nodrošināšana. Norvēģijas investoriem ir interese par ārpakalpojumu servisa centru, kas varētu būt viens no nišas produktiem,

IKT attīstība paver arvien plašākas iespējas pašnodarbinātajiem, individuālā darba veicējiem, kā arī mazajiem un vidējiem uzņēmējiem - augstas kvalifikācijas darbiniekiem vadītājiem, konsultantiem, dizaineriem, programmētājiem, grāmatvežiem, žurnālistiem, pētniekiem, tulkiem, kuri darba produktu var radīt attālināti, izmantojot IKT piedāvātās iespējas. Tulkotāja Linda Krūmiņa ir Vidzemes labais piemērs. Viņa strādā no savām mājām piecus kilometrus no Beverīnas novada Trikātas ciema centra un sniedz tulkošanas pakalpojumus.

reģiona potenciālu attālinātu profesionālu pakalpojumu piedāvāšanā.

Galvaspilsētā bāzētiem privātajiem uzņēmumiem rodas iespēja pārvietot noteiktu pakalpojumu sniegšanu uz Valmieru, Cēsīm, Madonu, Gulbeni u.c. reģionu centriem, jo tajos ir salīdzinoši augsts izaugsmes potenciāls, attīstīta infrastruktūra un vide, vairāki lieli uzņēmumi un kvalificēts darbaspēks, kas ir arvien lielāka problēma galvaspilsētā. Savukārt nākotnē, izvērtējot tehnoloģiskās iespējas, pakalpojumu nodrošināšana attālināti paver arvien lielākas iespējas attīstībai reģionā.

ja vien izglītības piedāvājums Vidzemē tiktu papildināts ar Norvēģu valodas apguves iespējām.

Biznesa procesu ārpakalpojumu sektora attīstīšana reģionālā līmenī var sniegt ievērojamu sociāli ekonomisku atbalstu, galvenokārt radot jaunas

darbavietas reģionos un veicinot iedzīvotāju
"Zināšanu trijstūra" darbība

Vidzemē tiek piedāvātas vairākas profesionālās un augstākās izglītības programmas, kurās tiek sagatavoti grāmatvedības, komerczinību, klientu apkalpošanas un administratīvie speciālisti. Tāpat uz šīs jomas attīstības perspektīvu norāda profesionālās un augstākās izglītības piedāvājums IT jomā.

Par veiksmīgu sadarbības potenciālu un turpmākām attīstības iespējām šajā jomā liecina projekta „Lauku ģeomātikas informācijas

Labās prakses piemēri reģionā

AS SWEDBANK ir izveidojusi Valmierā attālināto klientu centru, kur desmit cilvēku komanda nodrošina elektronisko saraksti ar bankas klientiem. **1188 uzziņu pakalpojumi** tiek sniegti filiālē, Cēsīs. **Cēsu pašvaldība** apsver iespēju izveidot attālinātā darba centru savā pašvaldībā

vidusslāņa pieaugumu.

sabiedrības iniciatīva PLUS" rezultāti, kur Vidzemei ir izstrādāts labo prakšu ieviešanas plāns ģeomātikas rīku pielietošanai Vidzemes plānošanas reģionā.

Tāpat šīs jomas nākotnes attīstībai jaunas iespējas paver ViA Inženierzinātņu fakultātes paplašinātais korpuss, kurā bez laboratorijām tiks iekārtota arī Coworking space telpa un veidoti pirmsinkubācijas atbalsta procesi, kā arī Living Lab zinātnisko rezultātu pārnesei uz industriju.

savukārt jaunveidojamajā zināšanu un tehnoloģiju centrā **Valmierā** plānots izveidot koprades (co-working) telpas. **Linda Krūmiņa** strādā no savām mājām piecus kilometrus no Beverīnas novada Trikātas ciema centra un sniedz tulkošanas pakalpojumus attālināti.

3.1.9. Viedie materiāli

Ilgtermiņa perspektīvas.

Mūsdienās perspektīva joma ir tehniskie tekstilizstrādājumi, kas izmantojami industriālo, medicīnas, transporta, vides, iepakojuma tehnoloģiju nozarēs, aizsargsistēmu, būvniecības

u.c. nozarēs, funkcionālajiem apģērbiem un veļai, kā arī dabisko šķiedru materiāliem, kas varētu būt Latvijas niša.

Reģiona konkurētspēja un resursu pieejamība

Vidzemes reģionā darbojas **AS „Valmieras stikla šķiedra”**, kas ir viens no vadošajiem stikla šķiedras ražotājiem Eiropā. Uzņēmuma galvenie darbības virzieni ir stikla šķiedras pētniecība, izstrāde, ražošana un pārdošana.

Nākotnē reģionā būtu nepieciešams attīstīt servisa uzņēmumus ražošanai mehatronikas, elektrotehnikas un transporttehnikas u.tml. jomās. Savukārt, lai veicinātu darbinieku piesaisti uzņēmumiem, būtisks atbalsts būtu pieejama un apmaksājama dzīvojamā fonda nodrošinājums.

"Zināšanu trijstūra" darbība

Valmieras profesionālajā vidusskolā iespējams apgūt Tekstiliju ražošanas tehnoloģijas un izstrādājumu izgatavošanas speciālista un Mehatronisku sistēmu tehniķa profesijas.

teorētiskās zināšanas, kuras nepieciešamas konkrētajā jomā, savukārt uzņēmēji šādi var sagatavot savām prasībām atbilstošu speciālistu.

Valmieras Profesionālā vidusskola iesaistījies duālās izglītības attīstības projektā, sadarbībā ar a/s Valmieras Stikla Šķiedra. Iesaistītajiem audzēkņiem tā ir iespēja efektīvāk apgūt

„Valmieras stikla šķiedra” uzņēmumam ir attīstīta sadarbība ar pētniecības institūcijām produktu izstrādē - RTU Materiālu zinātnes un lietišķās ķīmijas fakultāti, Transporta un mašīnzinību fakultāti dažādu institūtu zinātniekiem.

Labās prakses piemēri reģionā

Viedo materiālu jomā VPR darbojas viens starptautiski konkurētspējīgs uzņēmums **AS „Valmieras stikla šķiedra”**. Uzņēmums ražo tehniskos un teksturētos stikla šķiedras audumus, augsta SIO 2 satura stikla šķiedras audumus, kā arī stikla šķiedras filcu un stikla šķiedras diegus.

Valmieras stiklašķiedras piemērs parāda, kā reģionā var veiksmīgi attīstīties viedās specializācijas niša, ja pastāv visi trīs zināšanu trijstūra komponenti – konkurētspējīgs uzņēmums globālā mērogā, izglītības pieprasījuma un piedāvājuma sasaiste, kā arī pētniecības potenciāls jaunu produktu izstrādei un komercializācijai.

3.2. VIDZEMES REĢIONA ATTĪSTĪBAS BALSTI/VIRZĪTĀJSPĒKI

Reģiona nākotni noteiks demogrāfiskie faktori - iedzīvotāju skaita mazināšanās un ar to saistītā sabiedrības novecošanās. Būtiski situāciju ietekmēs arī valsts ekonomikas attīstības kurss pēc krīzes, tehnoloģiju progress, transporta sistēmu attīstība un ar to saistītās izmaiņas reģiona pieejamībā. Ilgtermiņā nozīmīga loma būs arī klimata pārmaiņām un to kompleksai ietekmei dažādās jomās. Līdz ar fosilo enerģijas avotu ierobežotību, aktuāla būs arī alternatīvo enerģijas risinājumu pieejamība. Reģiona attīstības kursu lielā mērā noteiks valsts pieeja teritoriju attīstībai. Arvien nozīmīgāks reģiona attīstībā būs arī starptautisko attiecību fons.

Cilvēks

Cilvēkkapitāls ir svarīgākais resurss, tomēr Vidzemē joprojām **iedzīvotāju skaits** samazinās un arī ilgtermiņa prognozes liecina, ka tas turpinās samazināties. Desmit gadu laikā Vidzeme ir zaudējusi vairāk kā 20 tūkstošus iedzīvotāju, kas ir pielīdzināms aptuveni Cēsu lieluma pilsētas izzušanai no kartes. Tas ir vairāk nekā vidēji valstī. Saglabājoties pēdējo desmit gadu tendencēm 2030. gadā Vidzemē varētu dzīvot pat par 20% iedzīvotāju mazāk, jeb tikai 176 tūkst. iedzīvotāju. Samazināsies arī iedzīvotāju blīvums.

Demogrāfisko situāciju nosaka ne tikai emigrācija, bet arī zemie **dzimstības rādītāji**, lai arī pēdējos gados iedzīvotāju dabiskajam pieaugumam ir tendence pieaugt. Tomēr Vidzemē jau šobrīd ir viens no mazākajiem iedzīvotāju īpatsvaram darbības vecumā, bet viens no augstākajiem īpatsvaram vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, kas nākotnē nozīmē reģiona iedzīvotāju novecošanu. Izmaiņas pastāvošajā situācijā iespējams panākt tikai ar kompleksiem valsts līmeņa pasākumiem ģimeņu politikā, nodarbinātībā, vietu pievilcībā, reemigrācijas un imigrācijas veicināšanā, bet šo pasākumu ietekme būs jūtama tikai ilgākā laika termiņā.

Pašvaldības var daļēji kompensēt demogrāfiskos rādītājus veicinot **iedzīvotāju piesaisti** ar darbavietu, izglītības iespēju, drošu dzīves apstākļu piedāvājumu. Lielākas iespējas šajā ziņā paveras Valmierai un reģiona attīstības centriem, kur iedzīvotāju skaits nesamazināsies tik strauji un darba iespējas paver iespējas piesaistīt iedzīvotājus no citiem reģioniem. Lielākajās

pilsētās migrācija no laukiem varētu palielināt pieprasījumu pēc mājokļiem un pakalpojumiem.

Demogrāfiskajai situācijai būs noteicoša loma reģiona ekonomikas attīstībā. Iedzīvotāju skaita samazināšanās novados mudinās meklēt **sadarbības risinājumus** pakalpojumu nodrošināšanā. Sabiedrības novecošanās palielinās slodzi uz veselības aprūpes un sociālās aprūpes sistēmām. Tāpēc iedzīvotāji jāorientē uz veselīgāku dzīves veidu un jāaicina pašiem vairāk rūpēties par veselību.

Šobrīd liela daļa Vidzemes iedzīvotāju **jūtas nedroši** par savu darbu un veselību; izjūt trauksmi par neiekļaušanos sociālajā un ekonomiskajā sistēmā. Nedrošība atstās negatīvu ietekmi arī uz jauno cilvēku nākotnes izvēlēm. Patērētājsabiedrība rosinās dzīves stilu pārmaiņas arī personīgajā līmenī. Sabiedrībā pastiprināsies individuālisma tendences, notiks attālināšanās no tradicionālā ģimenes kodola. Pārāk lielā orientācija uz sirmo elektorātu, varētu pastiprināt jaunu cilvēku vēlmi doties prom no Vidzemes. Sociālo un kultūras vērtību fons varētu būt vēl sarežģītāks nekā šobrīd. To ietekmēs sabiedrības novecošanās, tehnoloģiju attīstība, citu tautu kultūru un alternatīvo kultūru parādīšanās Vidzemē.

Saglabājoties caurmērā zemajiem iedzīvotāju ienākumiem un ievērojamai **sociālai un ekonomiskajai nevienlīdzībai**, lielas sabiedrības daļas uzmanība joprojām būs pievērsta ekonomiskajam izdevīgumam. Tajā pašā laikā palielinās atsevišķu iedzīvotāju grupu vajadzības

pēc iekšējā miera un vēlmes dzīvot sociāli atbildīgā taisnīgā un iejūtīgā sabiedrībā.

Nākotnē Vidzemē pieaugs *zināšanu un prasmju* nozīme – tās būs svarīgākas par varu un statusu, lēmumu pieņemšanā lielāka loma būs diskusijai un spējai vienoties. Darba tirgū paralēli profesionālajām prasmēm arvien augstāk tiks novērtēta darba ētika, spēja būt mobilam, atbildīgi pieņemt lēmumus, prast sadarboties ar apkārtējiem. Līdztekus intelektuālajai inteliģencei

aizvien lielāka nozīme tiks piešķirta arī emocionālās un garīgās inteliģences attīstībai. Liela nozīme būs izglītības saturam, kas rada vērtības, ietekmē sabiedrības savstarpējo saziņas veidu, savstarpējās attiecības, lēmumu pieņemšanu un rīcību.

Ekonomika

Latvijas reģionu ekonomiku arī turpmāk ietekmēs globāla līmeņa procesi. Tāpēc stabilitātes stiprināšanai izšķirošs būs valsts realizētais makroekonomiskais kurss un uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti reģionos. Šobrīd ārvalstu investīciju apjoms Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir neliels un tas ir lielā mērā atkarīgs no fiziskās un sociālās infrastruktūras, loģistikas risinājumiem, pašvaldību pretimnākšana un enerģijas cenas.

Līdz ar fosilo energoresursu cenu kāpumu paredzams *enerģijas* cenu pieaugums. Lai arī enerģijas cenas lielā mērā būs atkarīgas no nacionālās politikas, vidzemnieki arī paši var ietekmēt reģiona virzību pretī lielākai neatkarībai no importētās enerģijas, jo šobrīd salīdzinoši maz tiek izmantota koksnes, vēja, biogāzes un saules enerģija. Nākotnē atjaunojamo energoresursu ražošana un patēriņš palielināsies, tāpat kā ieguldījums vēl citu alternatīvu risinājumu meklēšanā.

Reģionā pieaugs Austrumvalstu kapitāla klātbūtne, lai gan nevar izslēgt, ka līdz 2030. gadam ES paplašinās un ES valstu investīcijas rod vēl izdevīgāku mājvietu ārpus pašreizējās ES robežām. Līdz ar vietējā tirgus

samazināšanos, aizvien nozīmīgāka kļūs *ārējo tirgu* apgūšana. Tāpēc liela nozīme būs pārrobežu sadarbībai, kā arī dažādu sadarbības tīklu un klasteru attīstībai, kas celtu uzņēmumu konkurētspēju jaunu tirgu apgūšanā un jaunu produktu/pakalpojumu attīstībā. Reģiona viedās specializācijas jomu attīstība – inovāciju, tirgū konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu radīšana šajās jomās – būtiski sekmēs reģiona kopējo ekonomisko konkurētspēju.

Uzņēmējdarbības vidi ietekmēs kvalificētu *darbinieku un zināšanu pieejamība*. Neieviešot

uzņēmējdarbības un izglītības jomas saskarē tapušus risinājumus apmācībā, zināšanu apmaiņā (t.sk. zinātnē) reģionā turpināsies kvalificētu darbinieku un zināšanu iztrūkums, kas izraisīs nozaru stagnāciju un konkurētspējas kritumu. Tā kā Vidzemei kopumā raksturīga agrāra ekonomiskā struktūra ar zemu pievienoto vērtību, nepieciešams veicināt augstākas pievienotas vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošanu reģiona tradicionālajās nozarēs, dažādot reģiona ekonomiku, attīstot uzņēmējdarbību, ar esošo specializāciju saistītās jomās un attīstīt arī jaunas uzņēmējdarbības jomas zināšanu ekonomikas nozarēs².

Augstāks izglītības līmenis ir svarīgs nosacījums konkrētu uzņēmumu veiksmei, jo tas veicina zināšanu pārnesi, *inovāciju ieviešanu* un mūžizglītības procesu mainīgajā darba tirgū. Reaģējot uz pieaugošo pārtikas pieprasījumu attīstības valstu tirgos, Vidzemē varētu pieaugt plaša mēroga intensīvās lauksaimniecības ietekme. Pakalpojumu sniegšanā un tirdzniecībā palielināsies sociālo tīklu loma, kas ievērojami mainīs esošos pārdošanas modeļus. Arvien izplatītāka kļūs attālinātā darba forma un e-risinājumi, kuri dod iespēju strādāt un vadīt no attāluma. Jāuzsver, ka tehnoloģiskās pārmaiņas prasa arī augstāk kvalificētu darbaspēka sagatavošanu zināšanu ekonomikas nozarēs. Savukārt, lauksaimniecībā un ražošanā jauno tehnoloģiju ieviešana noved pie nodarbinātības mazināšanās.

² SAFEGE Baltija (2014). Vidzemes plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas.

Teritorija

Šobrīd reģiona attīstība ir lielā mērā atkarīga no kvalitatīvas *transporta un sakaru infrastruktūras*. Iedzīvotājiem ir jābūt gataviem mērot lielākus attālumus līdz darbvietai, kas atrodas reģionālas nozīmes attīstības centros. Tāpēc pieaug to centrīce. Tomēr no Vidzemes attīstības centriem Valmiera šobrīd ir vienīgā, kuras ietekmes areāls sniedzas tālāk par 50km rādiusu un tās ietekme vēl vairāk nostiprinās³. Tomēr vienlaikus jāapsver dažādu alternatīvo transporta veidu (tādu kā elektro un hibrīd auto, velotransports, ūdensceļu transports, mazā aviācija, inteligentās transporta sistēmas, u.c.) izmantošanas iespējas prognozējamā straujā degvielas cenu kāpuma vai energo krīzes gadījumā. Ātra interneta pieejamība pēc iespējas plašākā reģiona teritorijā ir nozīmīga zināšanu ekonomikas nozaru attīstībai reģionā.

Reģiona *vides resursu* saglabāšanās lielā mērā ir atkarīga no saimnieciskās aktivitātes. Neierobežota saimnieciskā darbība var izraisīt ekoloģiski stabilu dzīves telpu – biotopu – zaudēšanu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanu. Pētījumi par klimata pārmaiņu izpausmēm un to prognozēm nav viennozīmīgi, taču skaidrs, ka klimata izmaiņas lielā mērā palielinās upju plūdu risku. Biežāk notiks vētras un paaugstināsies meža ugunsgrēku risks.

Pieaugošo intensīvās lauksaimniecības ietekmi būs nepieciešams līdzsvarot ar Vidzemei raksturīgo maz skarto lauku *ainavu* un mazo lauku saimniecību saglabāšanu. Pašvaldību interese par uzņēmējdarbībā izmantojamajām teritorijām mudinās revitalizēt degradētās teritorijas un labāk apzināties arī ainavu kā potenciālo resursu. Mazinoties starptautisko robežu nozīmei, vietu konkurence arvien palielināsies. Mazāk pievilcīgās vietas riskēs izzust. Tāpēc mērķtiecīga *vietu zīmolvēde* un identitātes stiprināšana, iedzīvotāju savstarpējo neformālo saišu veicināšana. Tūrisma piedāvājumu kvalitāte un daudzveidība reģionā uzlabosies.

³ Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze. Plānošanas reģionu, republikas pilsētu un novadu pašvaldību attīstības raksturojums (2013), www.vraa.gov.lv/uploads/documents/.../regionu_attist_final_2012.pdf

3.tabula Vidzemes attīstības virzītājspēki

Cilvēks	Ekonomika	Teritorija
Iedzīvotāju skaita un apdzīvotības blīvuma samazināšanās	Reģiona uzņēmējdarbības vides pievilcība lielā mērā atkarīga no nacionālā līmeņa risinājumiem	Pastiprinās centrīecies procesi
Pieaug pašvaldību konkurence par iedzīvotājiem	Palielinās atkarība no ārējiem tirgiem un starptautiskām norisēm	Kvalitatīvas transporta infrastruktūras nozīme
Grūtāk sabalansēt pakalpojumu pieejamību un apdzīvotību	Investīciju aizplūšana ārpus uz jaunajām ES dalībvalstīm, kas šobrīd ir ES kaimiņvalstis	Aizvien lielāka nozīme arī ātriem datu pārraides pieslēgumiem
Sabiedrības novecošanās.	Augošs pieprasījums pēc pārtikas ārējos tirgos	Alternatīvu transporta veidu, t.sk. velomobilitātes nozīmes palielināšanās
Pieaug noslodze veselības un sociālās aprūpes sistēmām. Pieaug pieprasījums pēc ilgstošas sociālās aprūpes un aprūpes mājas pakalpojumiem.	Vēlme apgūt ārējos tirgus līdz ar iekšējā pieprasījuma samazināšanos	Pieaug vētru, plūdu un mežu ugunsgrēku riski
Iedzīvotāju nedrošība par nākotni un iespēju saņemt veselības pakalpojumus	Lielāka austrumu kapitāla klātbūtne	Infrastruktūras novecošana (īpaši ūdensapgāde, kanalizācija)
Darba tirgū pieprasījums pēc darbiniekiem ar daudzveidīgākām kompetencēm	Energoresursu cenu celšanās	Intensīvās lauksaimniecības negatīvā ietekme uz vidi un dabas daudzveidību
Kultūru un subkultūru dažādības palielināšanās. Orientācija uz sirmo elektorātu	Augoša interese par uzņēmējdarbības ilgtspēju stiprinošiem risinājumiem atkārtotai resursu izmantošanai un pārstrādei	Centieni degradēto teritoriju revitalizācijai
Materiālo vērtību nozīmība, sabiedrības individualizācija	Sadarbības risinājumi uzņēmējdarbībā - tīkli, klasteri	Ainava tiek vairāk apzināts un izmantots kā resurss
Ar garīgo līdzsvaru, iekšējo mieru saistīto vērtību aktualizēšanās noteiktām sabiedrības grupām	Uzņēmēju-izglītības iestāžu sadarbība - izšķirīga reģionālā darba tirgus un izglītības (t.sk.) mūžizglītības attīstībai	Mērķtiecīgas vietu zīmolvēdības nozīmes palielināšanās. Maz pievilcīgu vietu sarūkšana.
	Uzņēmēju-zinātnisko institūciju sadarbība - izšķirīga augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanai	Tūrisma piedāvājuma kvalitātes palielināšanās un dažādošanās
	Sociālo tīklu un e-komercijas nozīmes palielināšanās pārdošanā un pakalpojumu sniegšanā	
	Nodarbinātības samazināšanās tehnoloģiju modernizācijas ietekmē	

3.3. ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI (TENDENCES, IETEKMES UN IESPĒJAS)

Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriji, kurus Vidzemes Augstskolas pētnieku grupa izstrādāja 2011.gadā⁴ piedāvā četrus konkurences un kohēzijas attīstības vērtībās balstītus scenārijus, kuri parāda iesaistīto pušu – pašvaldību, uzņēmēju, valsts un nevalstisko organizāciju rīcības un sadarbības variantus.

Status-quo, jeb pašreizējās situācijas turpinājuma scenārijs neparedz aktīvu iesaistīto pušu līdzdalību reģiona kopīgajā attīstībā, tāpēc notikumu gaitu lielā mērā nosaka esošās tendences un virzītājspēki. Vidzemes attīstības ceļš turpinās ārējo apstākļu noteiktajā gultnē, bet ceļa gājēji neaktivizēsies kopīgai rīcībai.

Status-quo scenārijā jāreķinās, ka Vidzemes plānošanas reģions saskarsies ar pieaugošām negatīvām tendencēm demogrāfijā, iedzīvotāju skaitam valstī un reģionā vēl vairāk samazinoties, kamēr proporcionāls iedzīvotāju skaita kāpums (lielā mērā dēļ iekšējās migrācijas) prognozēts tikai Pierīgā. Pēc prognozēm līdz 2020.g. Latvijas iedzīvotāju skaits samazināsies līdz 1,880 miljoniem, un 1,635 miljoniem 2030.g., tādējādi sasniedzot vien 80,8% no 2013.g. iedzīvotāju skaita valstī. Tāpat slodze uz darbaspējīgajiem uz 2030 g. pieaugs 1,5 reizes. Skolas vecuma bērnu īpatsvars īpaši nesamazināsies Latvijā kopumā: 2030.g. prognozēts -4% no šībrīža līmeņa, bet iekšējās migrācijas dēļ samazinājums īpaši skars teritorijas ārpus Rīgas un Pierīgas. Arī bērnodārzu audzēkņu izvietojums jau tagad ir izteikti koncentrējies Rīgā un Pierīgā, bet visā valstī pieaugs 65 gadus un vecāku cilvēku skaists un īpatsvars, no 23,7% sasniedzot 32,3% 2030.g., būtiski kāpinot pieprasījumu pēc sociālās aprūpes un medicīnas pakalpojumiem.

Tādējādi vēl vairāk aktualizēsies demogrāfiskās slodzes problēmas Vidzemes reģionā, kas valstij un pašvaldībām liks izšķirties par izglītības, veselības, sociālo un kultūras pakalpojumu optimizāciju visā reģionā – gan attīstības centros, gan lauku teritorijās, par būtiskāko faktoru uzstādot izmaksu un resursu efektivitāti, kvalitatīvos rādītājus pakārtojot kvantitatīvajiem. Šādā attīstības scenārijā visās Vidzemes plānošanas reģiona teritorijās – gan attīstības

centros, gan lauku teritorijās un pierobežā, nāksies optimizēt skolu tīklu, medicīnas, sociālo un kultūras pakalpojumu pieejamību, lai sabalansētu ar vien paaugšas izmaksas saistībā ar pakalpojumu nodrošināšanu un tiem nepieciešamo infrastruktūru. Šajā situācijā jāreķinās ar pieaugošu bezdarba risku publisko pakalpojumu jomās strādājošiem - it sevišķi izglītības jomā strādājošiem, kā arī ar daudz augstākām izmaksām, saistībā ar mobilitāti, tiem iedzīvotājiem, kas dzīvo tālāk no pakalpojumu sniegšanas centriem. Tas nozīmēs ar vien paaugšas atšķirības pakalpojumu pieejamībā un kvalitātē starp centru un perifēriju, gan valstiskā mērogā, gan reģiona iekšienē, tādējādi radot ar vien pieaugošu sociālo spriedzi un subjektīvās deprivācijas izjūtu sabiedrībā. Izmaksu efektivitāte tiks stādīta augstāk par pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, un līdzsvarotu teritorijas attīstību un vienlīdzīgām iespējām visiem iedzīvotājiem. Piemēram, medicīnas pakalpojumu jomā jau tagad iezīmējas spilgta tendence pacientus pārvest no lokālajām uz reģionālajām slimnīcām, bet no reģionālajām uz Rīgas ārstniecības iestādēm. Vidzemē galvenās pacientu plūsmas ir no attīstības centriem - Valmieras, Cēsīm, Madonas uz Rīgu, un no Limbažiem, Strenčiem, Smiltenes uz Valmieru. Arī medicīnas speciālistu (it sevišķi ārstu) skaits un īpatsvars Rīgā ir krietni lielāks kā citur Latvijā - 54% visa valsts medicīniskā personāla strādā Rīgā.

Konkurences scenārijā vērojama aktīvāka rīcība, lai kompensētu nelabvēlīgās attīstības tendences. Taču ekonomiskā attīstība šajā scenārijā skars ekonomiski aktīvākās Vidzemes funkcionālās teritorijas - kreiso spārnu, jeb "Vidzemes trijstūri" (Valmiera, Cēsis, Smiltene), kā arī labo spārnu (Madona, Gulbene, Alūksne). Šajās teritorijās šobrīd koncentrētas darba vietas, pakalpojumi, infrastruktūra un zināšanas. Publiskajā un privātajā sektorā saasināsies konkurence. Atsevišķu spēlētāju tieksme saglabāt resursus un panākt tūlītējus ieguvumus, palielinās reģiona sociālās un teritoriālās atšķirības. Ieguvēji šajā scenārijā būs nozīmīgākie reģiona attīstības centri. Konkurences scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup tikai spēcīgākajiem.

Līdzīgi kā status-quo scenārijā, arī konkurences scenārijā būs vērojamas negatīvās demogrāfiskās tendences un ar vien pieaugoša slodze uz darbaspēku, un paaugšs sociālo un medicīnas pakalpojumu pieprasījums, kā arī kopējā valsts

⁴ Valtenbergs, V., Klepers, A., Ebele, I., Ročāns, K., Šulce, G. (2011) Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriju analītiskais ziņojums. Pieejams: http://www.vidzeme.lv/lv/vpr_ilgtermina_attistibas_scenariji/

attīstības centrēšanās Rīgā un Pierīgā. Būtiska atšķirība ir tā, ka konkurences scenārijā, īpaši aktivizēsies Vidzemes reģiona attīstības centri (jo sevišķi lielākās pilsētās), radot resursu un iedzīvotāju, kā arī pakalpojumu centriem pie sevis un to ietekmes areālos, tādā veidā zināmā mērā radot pretstatu Pierīgas izaugsmei, un samazinot iedzīvotāju aizplūšanu no reģiona. Ir paredzama reģiona attīstības centru straujāka ekonomiskā izaugsme, to ciešākas saiknes ar Rīgu, un kvalitatīvāku pakalpojumu un arī speciālistu koncentrēšanās tajos. Būtiski pieaugs iekšējā mobilitāte reģionā, par labu migrācijai no perifērijas uz attīstības centriem. Šajā scenārijā nepieciešamība optimizēt publiskos pakalpojumus attīstības centros (it sevišķi "Vidzemes trijstūrī") ir krietni mazāka, un arī attīstības centru ietekmes areālos dzīvojošo iedzīvotāju pieejamība pakalpojumiem centros uzlabosies. Konkurences scenārijā galvenie ieguvēji ir Vidzemes reģiona attīstības centru un to ietekmes areālu iedzīvotāji, kam būs ērti pieejams plašs, kvalitatīvu pakalpojumu klāsts. Lielāki cietēji būs no attīstības centriem attālinātās teritorijas, pierobeža un attālākas lauku teritorijas. Pieaugot straujākai reģiona urbanizācijai, nāksies būtiski optimizēt lauku skolu, feldšerpunktu un sociālo pakalpojumu infrastruktūras tīklu reģionā. Mobilitātes izdevumi pakalpojumu pieejamībai ārpus centriem dzīvojošajiem būtiski pieaugs, kā rezultātā šajās teritorijās arī pieaugs sociālā spriedze un subjektīvā deprivācija. Attālinātajās teritorijās dzīvojošos cilvēkdrošība un ekonomiskās aktivitātes iespējas būtiski samazināsies. Reģionā attīstība nebūs sabalansēta, un policentriskās attīstības un resursu koncentrācijas pozitīvā ietekme skars tikai attīstības centrus un to ietekmes areālus. Būtiski pieaugs pakalpojumu infrastruktūras izmaksas ārpus centriem, izmaksām savukārt efektīvizējoties centros.

Kohēzijas scenārijā Vidzemes mazāk attīstītās vietas turpina saņemt atbalstu infrastruktūras un pakalpojumu uzturēšanai, neskatoties uz sarūkošo iedzīvotāju skaitu. Efektivitātes apsvērumi tiek atlikti sociālās harmonijas un vides ilgtspējas vārdā. Kohēzijas scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup lēnāk, pavelkot kalnā arī vājākos.

Līdzīgi kā staus-quo un konkurences scenārijos, arī kohēzijas scenārijā būs vērojamas negatīvas demogrāfiskās tendences un ar vien pieaugoša slodze uz darbaspēku, un pieaugošs sociālo un medicīnas pakalpojumu pieprasījums, kā arī kopējā valsts attīstības centrēšanās Rīgā un Pierīgā, kas ir kopējas valsts tendences. Tomēr kohēzijas scenārijā būs vērojama daudz mazāka subjektīvā

deprivācija un nevienlīdzība Vidzemes reģiona iekšienē, jo līdzvērtīga pakalpojumu pieejamība un to infrastruktūras teritoriālais pārklājums visā reģiona teritorijā būs prioritārs. Šajā scenārijā lauku teritoriju iedzīvotājiem pieejamā pakalpojumu kvalitāte ir līdzvērtīgāka attīstības centros pieejamajiem pakalpojumiem, kas arī būtiski samazina iedzīvotāju mobilitātes izmaksas. Taču tas notiks uz daudz augstāku pakalpojumu un to infrastruktūras uzturēšanas izmaksu rēķina, jo sevišķi tas skars pašvaldības, kas saglabās mazās lauku skolas ar ļoti mazu skolēnu skaitu. Ierobežoto resursu dēļ, pakalpojumu kvalitāte – lai arī līdzvērtīgāka visā reģiona teritorijā, tomēr attīstīsies lēnāk, tai skaitā arī attīstības centros un to ietekmes areālos, tādējādi vēl būtiskāk iezīmēsies kvalitātes atšķirības ar Rīgu un Pierīgu. Šajā scenārijā no pakalpojumu pieejamības un mobilitātes izmaksu viedokļa ieguvēji ir visas reģiona teritorijas iedzīvotāji, taču tas notiks uz zemākas pakalpojumu kvalitātes, un daudz augstāku to uzturēšanas izmaksu rēķina.

Vēlamais, jeb optimālais ir sadarbības scenārijs, kurš līdzsvaro konkurences un kohēzijas pieejas, iezīmējot vēlamu Vidzemes attīstības ceļu. Uz ekonomisko izrāvienu vērstas prognozes nomaina elastības un izturīguma filozofija, kurā uzvērta ekonomisko, zināšanu un pārvaldes sadarbības tīklu veidošana, kas visiem kopā ļaus vieglāk pielāgoties izaicinājumiem. Optimālajā scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup, bet pa to iet visi kopā. Līdzīgi kā kohēzijas scenārijā, arī optimālajā sadarbības scenārijā liela uzmanība pievērsta pakalpojumu (veselības, izglītības, bērnu aprūpes, vecu cilvēku aprūpes) pieejamības nodrošināšanai attālās un reti apdzīvotās vietās. Tomēr atšķirībā no kohēzijas scenārija, pakalpojumu piegādes veidi būs daudz elastīgāki un balstīsies informācijas tehnoloģiju izmantošanā. Izplatīta kļūs mobilā veselības aprūpe, senioru aprūpe un tālmācība. Optimālais sadarbības scenārijs paredz starpsektoru integrētu politikas risinājumu ieviešanu, vājāk attīstītāko teritoriju specializāciju, materiālo un nemateriālo attīstības instrumentu kombinēšanu, labu koordināciju starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem.

Optimālajā sadarbības scenārijā pašvaldību sadarbība kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanai visā reģiona teritorijā, ir viens no būtiskākajiem faktoriem, lai efektīvizētu pakalpojumu izmaksas un nodrošinātu to ieviešanas un infrastruktūras uzturēšanas efektivitāti. Optimālais scenārijs neskatās uz pakalpojumiem atrauti no teritorijas attīstības, cilvēkresursu un ekonomiskās izaugsmes faktoriem, un tos ietekmējošām

rīcībām. Optimālais scenārijs caur sadarbības prizmu, akcentē patiesi efektīvu policentriskās attīstības virzienu, kur investīciju koncentrācijai attīstības centros ir pozitīvas sekas uz pēc iespējas lielāku ietekmes areālu, savukārt teritorijas ārpus ietekmes areāliem ir funkcionāli sasaistītas ar tiem, caur uzlabotu satiksmes infrastruktūru un

mobilitāti, kā arī attālinātā darba un mobilo un e-pakalpojumu risinājumiem. Tāpat optimālais scenārijs uz ekonomisko izaugsmi, vietu pievilcību un pakalpojumu nodrošināšanu skatās funkcionālo, nevis tikai administratīvo teritoriju robežās (sk. 2.tabulu).

4. tabula Optimālā sadarbības scenārija principi

	Status-quo, konkurences un kohēzijas scenāriji	Optimālais sadarbības scenārijs
Teritoriālā kapitāla attīstība	Nelīdzsvarota.	Līdzsvarota.
Attīstības politika	Balstīta uz sektoru pieeju.	Starpsektoru integrēta attīstības politika.
Kur tiek ieviesta politika?	Administratīvajās teritorijās.	Funkcionālajās teritorijās, kas pārsniedz pašvaldību administratīvās robežas.
Ko darīt ar vājāk attīstītajām teritorijām?	Vājāk attīstītās teritorijas tiek saskatīti kā kavēkļi reģiona un valsts attīstībai. Konkurences scenārijā tās nav jāatbalsta, lai nekavētu kopējo attīstību. Kohēzijas scenārijā tās ārēji jāatbalsta pārdalot kopīgos resursus, tomēr apšaubāma var būt šādu investīciju efektivitāte.	Jāmeklē un jāattīsta vājāk attīstīto teritoriju iepriekš neatklātais potenciāls caur nišu un specializācijas stratēģijām.
Attīstības instrumenti	Galvenokārt tikai materiālie instrumenti (subsīdijas un ES fondi).	Materiālo-nemateriālo, publisko un privāto resursu kombinācijas, piemēram, vietu pievilcība, uzņēmējdarbības vide, sociālais kapitāls un sadarbības tīkli.
Pārvaldība	Viduvēja un vāja koordinācija starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem.	Labā koordinācija starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem.

Kā īstenot optimālo sadarbības scenāriju?

Reģionam nākotnē jārēķinās ar iedzīvotāju skaita tālāku samazināšanos (it īpaši attāļajās teritorijās), globālās ekonomikas attīstības nenoteiktību un strauju tehnoloģiju progresu. Šo nenoteiktību pārvarēšanai vienas brīnumreceptes nav. Svarīgākie darbības virzieni ir šādi:

- Sadarbība starp izglītības iestādēm un darba tirgu,
- Sadarbībā ar valsts institūcijām jāpanāk labāka koordinācija starp nozaru politikām un projektiem,
- Jāmeklē alternatīvas publiskajam finansējumam,
- Jāstimulē ārvalstu tirgu apgūšana,
- Jāstimulē jaunas un ilgtspējīgas ražošanas pieejas,
- Jāīsteno gudri sabiedriskie iepirkumi,
- Mērķtiecīgi jāstrādā uz vietu pievilcības palielināšanu iedzīvotājiem, tūristiem un uzņēmējiem.

Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai šobrīd nav iespēju tieši ietekmēt daudzus no scenārijos minētajiem faktoriem. Tomēr reģions var piedāvāt atbalsta kompetenci pašvaldībām

kopēju risinājumu meklēšanā un ieviešanā tajās jomās, kurās tās vienas pašas nespētu panākt vajadzīgo ietekmi. Līdz ar to Vidzemes plānošanas reģions sniedz atbalsta kompetenci efektīviem un inovatīviem uz reģiona teritoriju specifiku vēršiem publiskās pārvaldes risinājumiem, mobilizējot dažādas iesaistītās puses un institūcijas kopīgai darbībai, sekmējot to efektīvāku koordināciju, veidojot integrētus risinājumus, kā arī stimulējot reģiona attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātisku uzkrāšanu un pārnesi.

Līdz ar to, reģionāla līmeņa pārvaldības stratēģiskie uzdevumi optimālā sadarbības scenārija sasniegšanā ir šādi:

- Iesaistīto pušu un resursu mobilizāciju kopīgai rīcībai,
- Vienota interešu pārstāvniecības stiprināšana,
- Sadarbības risinājumi un modeļi reģionāli koordinētu rīcību ieviešanai,
- Atbalsts dažādu tīklojumu veidošanai un attīstībai,
- Attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un izplatīšana.

Nemot vērā jau citos scenārijos aplūkotās reģionam negatīvās attīstības tendences, kas ietekmēs arī optimālo scenāriju, īpaši svarīgi būs iespējamie reģiona adaptācijas risinājumi ārējās vides izaicinājumiem trīs stratēģiskajos virzienos – cilvēks, ekonomika un teritorija.

Iespējamie adaptācijas risinājumi stratēģiskajā virzienā – *cilvēks*, koncentrējas blokos:

- 1) Darba tirgus prasmju un uzņēmējspēju attīstība reģionā;
- 2) Sociālā drošība un veselība:

Iespējamie adaptācijas risinājumi stratēģiskajā virzienā – *ekonomika*, koncentrējas blokos:

- 1) Ilgtspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide reģionā;
- 2) Ilgtspējīga un energoefektīva ekonomika

Iespējamie adaptācijas risinājumi stratēģiskajā virzienā – *teritorija*, koncentrējas blokos:

- 1) Reģiona ārējā un iekšējā pieejamība un mobilitāte;
- 2) Vietu pievilcība

Tā kā Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtermiņa attīstības stratēģija fokusējas uz reģiona optimālā

sadarbības scenārija sasniegšanu, turpmāk stratēģiskajā daļā, pie katra no stratēģiskajiem virzieniem, tiks akcentēti iespējamie adaptācijas risinājumi optimālā scenārija īstenošanai ilgtermiņā, kas vidējā termiņa ir operacionalizējami prioritāšu, rīcību un uzdevumu līmenī.

Stratēģiski piemērojot iespējamās adaptācijas risinājumus, Vidzemes plānošanas reģionam ir iespējas pielāgoties ārējās vides negatīvajām tendencēm, īstenojot līdzsvarotu policentrisku attīstību, būtiski kāpināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, celt labkājības līmeni sabiedrībā, tādējādi arī vairojot cilvēkdrošību, mazinot subjektīvo deprivāciju un sociālo spiedi sabiedrībā.

Jāpiebilst, ka scenārija īstenošana nav iedomājama bez pašvaldību un reģionālās attīstības ietvara pārskatīšanas nacionālajā līmenī, kas paredzētu piemērotākus politikas instrumentu reģionālajiem attīstības centriem un republikas nozīmes pilsētām. Attīstības centrus vairs nevar definēt balstoties vienīgi uz administratīvām robežām, un pilsētu politika vairs nevar aptvert tikai pilsētas līmeņa administratīvās robežas.

5. tabula Optimālā sadarbības scenārija īstenošana reģionālā līmeņa pārvaldē

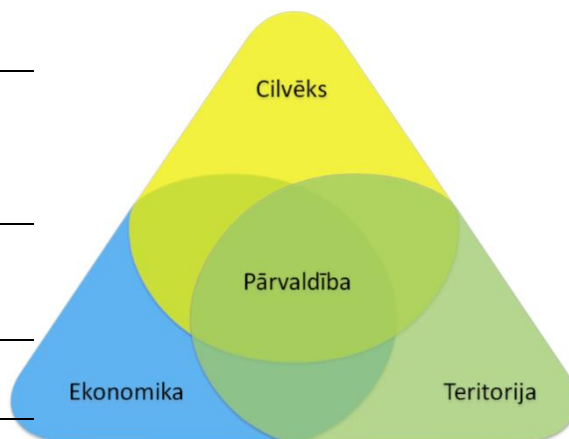
Vidzemes plānošanas reģiona atbalstošā kompetence <i>optimālajā</i> sadarbības scenārijā	<i>Optimālā</i> sadarbības scenārija rīcības virzieni
Iesaistīto pušu un resursu mobilizāciju kopīgai rīcībai	Sadarbība starp izglītības iestādēm, institūtiem, publisko sektoru un uzņēmējiem
Vienota interešu pārstāvniecības stiprināšana	Sadarbībā ar valsts institūcijām jāpanāk labāka koordinācija starp nozaru politikām un projektiem
Sadarbības risinājumi un modeļi reģionāli koordinētu rīcību ieviešanai	Alternatīvas publiskajam finansējumam
Atbalsts dažādu tīklojumu veidošanai un attīstībai	Ārvalstu tirgu apgūšana
Attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un izplatīšana	Jāstimulē jaunas un ilgtspējīgas ražošanas pieejas
	Jāīsteno gudri sabiedriskie iepirkumi
	Vietu pievilcības palielināšana iedzīvotājiem, tūristiem un uzņēmējiem

3.4. VĪZIJA 2030

Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās reģiona viedās specializācijas jomās.

Vidzemes vīzija balstās uz trīs, savstarpēji saistītu stratēģisko virzienu: cilvēks, ekonomika, teritorija kopuma, kuri saistās ar labas pārvaldības risinājumiem:

CILVĒKS	vesels, darbīgs, talantīgs, drošs un atvērts sadarbībai
EKONOMIKA	Konkurētspējīga, izcila noteiktās nišās un spējīga piemēroties apkārtējiem izaicinājumiem
TERITORIJA	labi savienota un iekšēji integrēta mājvieta lielām un laimīgām ģimenēm
PĀRVALDĪBA	uz sadarbību vērsta

Lai reģionā dzīvotu talantīgi, darbīgi un droši IEDZĪVOTĀJI, būtiska nozīme ir kvalitatīvas un daudzpusīgas izglītības pieejamībai, savlaicīgai un pieejamai veselības aprūpei un sociālās drošības sistēmai.

Vīzija: Izglītība

2030.gadā visā reģionā iedzīvotājiem jebkurā vecumā ir pieejama *kvalitatīva un daudzpusīga izglītība*. Izglītības saturs atbilst nacionālajām un globālajām attīstības tendencēm un ir pieskaņots reģiona specializācijai. Neskatoties uz to, ka samazinās iedzīvotāju skaits darba spējas vecumā, izglītības sistēma un darba tirgus reaģē elastīgi. Izglītība ir pieejama visas dzīves garumā, lai

iedzīvotāji varētu iegūt jaunas prasmes. Samazināties to bērnu skaits, kuri priekšlaicīgi pamet mācību iestādes. Mazinājusies šķēršļu izglītības pieejamībai. Vidzemes reģionā ir palielinājusies iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību, izlīdzinot atšķirības ar citiem reģioniem. Izglītības process balstās uz inovatīvām mācību metodēm, veicinot darbam nepieciešamo prasmju apguvi, radošumu un uzņēmējspējas. Iedzīvotāji ir motivētāki kļūt ne tikai par darba ņēmējiem, bet arī darba devējiem.

Vīzija: sociālā drošība un veselība

2030.gadā visā reģionā ikvienam iedzīvotājam ir savlaicīgi pieejami kvalitatīvi, uz agrīno diagnostiku vērsti *veselības un sociālie pakalpojumi*. Iedzīvotāji ir vairāk vērsti uz veselības problēmu savlaicīgu risināšanu. Darbojas efektīga, regulāra un ikvienam pieejama veselības profilakses sistēma. Sabiedrībā

tiek piekopts veselīgs dzīves veids, kas samazina slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Veselības un sociālie pakalpojumi ir vairāk pieskaņoti konkrētu vecuma grupu vajadzībām un iedzīvotāji kopumā jūtas drošāki par veselības pakalpojumu pieejamību. Sociālās iekļaušanās un aprūpes jautājumi reģionā tiek risināti koordinēti. Uzlabojusies arī sociālo pakalpojumu organizācija reģiona līmenī.

Lai reģiona EKONOMIKA kļūtu konkurētspējīgāka, izcila noteiktās nišās un spētu labāk piemēroties apkārtējiem izaicinājumiem, svarīgi ir uzlabot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi reģionā, kā arī mazināt reģionālās ekonomikas ievainojamību. Tāpēc jāvirzās pretim ilgtspējīgas ekonomikas modelim, kas balstīts uz cilvēka, planētas resursu un peļņas principu līdzsvaru.

Vīzija: uzņēmējdarbības un inovāciju vide

2030. gadā Vidzemes reģionā ir pieaugusi iedzīvotāju nodarbinātība un apmierinātība ar *uzņēmējdarbības, investīciju un inovāciju vidi*. Uzņēmējiem ir pieejami dažādi atbalsta instrumenti, kas ļauj ātrāk un efektīvāk attīstīt un uzlabot dažādus produktus un pakalpojumus un virzīt tos tirgū. Tā rezultātā ir pieaudzis reģionā radītu vietējā un ārējos tirgos konkurētspējīgu

produktu un pakalpojumu īpatsvars. Ir uzlabojusies sadarbība starp uzņēmējiem, izglītības un zinātnes institūcijām un publisko sektoru, par ko liecina sekmīga starpnozaru un tematisku tīklojumu darbība un inovatīvu produktu un pakalpojumu īpatsvara pieaugums reģiona specializācijas jomās. Pieaugusi reģiona uzņēmēju aktivitāte tirgos ārpus Vidzemes, jo īpaši starptautiskajos tirgos. Vietējie uzņēmumi ir ciešāk integrēti globālajās vērtību ķēdēs, īpaši tajos reģionos, ar kuriem Vidzemes reģions ir izveidojis labas partnerattiecības.

Vīzija: ilgtspējīga ekonomika

2030.gadā ir pieaugusi reģiona *ekonomikas ilgtspēja*. Palielinājies tādu uzņēmumu skaits, kuri attīsta jaunus pakalpojumus, tehnoloģijas un produktus, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot vietējos resursus. Vairāk uzņēmumu īsteno ilgtspējīgu, videi draudzīgu un sociāli atbildīgu uzņēmējdarbību. Pašvaldības uzlabo kompetenci ilgtspējīgā resursu izmantošanā un apsaimniekošanā. Ir

palielinājusies reģiona spēja reaģēt uz klimata pārmaiņām. Reģionā ir ieviesti ilgtspējīgas energopļānošanas principi uzņēmumos un pašvaldībās, kas vērsti uz energoefektivitāti. Ir pieejamas dažādas atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespējas. Arvien vairāk reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā pareizi izmanto piemērotus energoefektivitātes risinājumus. Ir uzlabojusies reģiona dabas kapitāla pārvaldība.

Vidzemes plānošanas reģions TERITORIJAS ziņā ir vislielākais no Latvijas reģioniem. Tomēr tajā ir zemākais iedzīvotāju blīvums un attālumi starp mazākajām apdzīvotajām vietām un daudzajām viensētām ir salīdzinoši lieli. Vairāk kā pusi reģiona teritorijas klāj meži. Saglabājusies augsta vides kvalitāte, ekosistēmu līdzsvars un zemāks vides piesārņojums. Aizsargājamās dabas teritorijas un objekti ir neatņemama Vidzemes reģiona vērtība. Tomēr lauku reģionam raksturīgā vide un ainava ir arī saimnieciski pievilcīga, tādēļ būtiska nozīme ir pieejamībai, kvalitatīvai transporta un sakaru infrastruktūrai, kā arī sabiedriskā transporta sistēmai. Mūsdienās pieeja pakalpojumiem, resursiem, tirgiem un zināšanām atkarīga no ceļu un datu pārvades savienojumu kvalitātes. Lai palielinātu teritorijas pievilcību, jāveic mērķtiecīgi risinājumi ilgtspējīgas un pievilcīgas dzīves vides nodrošināšanai.

Vīzija: Pieejams reģions

2030. gadā *pieejamība* pakalpojumiem un apdzīvotajiem centriem ir uzlabojusies, pateicoties inteligentajām transporta sistēmām un citiem inovatīviem pakalpojumu risinājumiem. Investīcijas ceļu infrastruktūrā ir kļuvušas izsvērtākas un kvalitatīvākas. Katrs

apdzīvotuma centrs ir nodrošināts ar vismaz vienu kvalitatīvu autoceļu savienojumu ar augstākas nozīmes centru. Visā teritorijā ir iespējams izmantot kvalitatīvus un ātrus sakarus, kas iedzīvotājiem ļauj strādāt no mājām, sabiedriskajā transportā, sniegt un saņemt attālinātus pakalpojumus. Vidzemes lielāko pilsētu un centru apkārtnē ir pieaugusi ikdienas velomobilīte.

Vīzija: Vietu pievilcība

2030. gadā Vidzemes reģions Latvijā un ārpus tās asociējas kā *pievilcīga dzīves vide* ar kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību, kvalitatīvu uzņēmējdarbības vidi un brīvā laika pavadīšanas iespējām. Reģionā pārdomāti tiek izmantots kultūras un dabas kapitāla potenciāls. Lai arī reģiona kopējais iedzīvotāju skaits ir samazinājies, tomēr proporcionāli ir pieaudzis tādu pastāvīgu

iedzīvotāju skaits, kuri ir izvēlējušies dzīvot reģionā, pateicoties šeit pieejamajai pievilcīgajai lauku un reģiona pilsētu videi ar labām mobilitātes iespējām un kvalitatīviem pakalpojumiem. Reģionā ir pieejami kompleksi pakalpojumi dažādām iedzīvotāju grupām, kas tiek sniegti, izmantojot jaunākās tehnoloģiskās iespējas. Reģiona iedzīvotāji ir sociāli atbildīgi un aktīvi, izrāda interesi un iesaistās kopienu dzīvē.

HORIZONTĀLIE PRINCIPI

Turpmākajos 15 gados Vidzeme īpaši ir attīstījusi pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām jomās, kur reģionam ir visaugstākais VIEDĀS SPECIALIZĀCIJAS⁵ potenciāls.

2030. gadā šajās jomās reģionā vērojama uzņēmējdarbības attīstība, norit sadarbība starp pētniekiem, uzņēmējiem un izglītības iestādēm. Tai skaitā notiek dažādu specializācijas jomu kopīga attīstība, piemēram, attīstot produktus un pakalpojumus ciešā sasaistē ar IKT, kultūras un radošajām industrijām u.c. Šāda sasaiste ļauj, piemēram, tradicionālās amatu prasmes pārvērst produktā ar augstu kvalitāti un pievienoto vērtību, savukārt izmantojot elektroniskās vides sniegtās priekšrocības, vietējiem amatniekiem un uzņēmumiem ir iespējas izveidot veiksmīgu radošo industriju uzņēmumus, kā arī iekarot starptautiskos tirgus. Attīstības programmas īstenošanas gaitā Vidzeme īpaši koncentrēsies uz viedās specializācijas jomu attīstības veicināšanu, nodrošinot rīcību atbilstību visu prioritāšu ietvaros.

Ievērojot reģiona retināto apdzīvojumu, turpmākajos 15 gados nepieciešamība uzlabot SASNIEDZAMĪBU būtiski ietekmēs daudzus Vidzemes lēmumus un rīcības. Tā kā Vidzeme no visiem Latvijas reģioniem visās saskaras ar grūtībām nodrošināt vienlīdz kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību visā teritorijā, tad Vidzeme sasniedzamību ir izvirzījusi par prioritāru, lai attīstītu arī ekonomisko specializāciju un mērķtiecīgi darbosies sasniedzamības risinājumu apzināšanā, izveidē un attīstīšanā. Attīstības programmas īstenošanas gaitā Vidzeme īpaši koncentrēsies uz sasniedzamības uzlabošanu, nodrošinot koordinētas rīcības visu prioritāšu ietvaros un izmantojot visdažādākos tehniskos risinājumus.

2030. gadā reģionā ir ieviesti efektīvi un inovatīvi uz reģiona teritoriju specifiku vērsti publiskās PĀRVALDĪBAS risinājumi. Palielinājusies pārvaldes institūciju veikspēja ieviešot uz pierādījumiem balstītus un uz rezultātiem orientētus risinājumus. Par ierastu praksi kļuvusi dažādu iesaistīto pušu un institūciju kopā aicināšana kopīgai darbībai un to sadarbība, veidojot saskanīgus risinājumus un vienojoties par kopīgu pozīciju dažādos jautājumos. Reģiona pilsētas aktīvi sadarbojas gan ar Rīgu un Tartu, gan viena ar otru, gan ar apkārtējām lauku teritorijām, pakalpojumu un darba spēka mobilitātes nodrošināšanā. Reģionā un pašvaldībās zīmolvedība tiek plānota ilgtermiņā un zīmoli ir saskaņoti ar ekonomiskās attīstības stratēģiju un orientēti uz konkrētām mērķa grupām. Reģionālajā līmenī tiek stimulēta attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un pārnese.

Lai kvalitatīvi un izsvērti tiktu ieviests Reģionālās politikas pamatnostādņu ietvaros noteiktais publisko individuālo pakalpojumu klāsts („grozs”) pa apdzīvoto vietu grupām Vidzemes plānošanas reģionā, un tas notiktu balstoties ne tikai kvantitatīvos, bet arī kvalitatīvos kritērijos un visaptverošā izvērtējumā, ar mērķi realizēt optimālā sadarbības scenārija principus, Vidzemes plānošanas reģions, sadarbībā ar Pašvaldībām, Pārresoru koordinācijas centru un VARAM veiks kvantitatīvu un kvalitatīvu pakalpojumu un to perspektīvā izvietojuma izvērtējumu un plānošanu, atklājot konstatēto izmaiņu cēloņus, cēloņsakarības un attīstību traucējošos faktoros, samērojot vienreizēju ekonomisko izdevīgumu ar ieguvumiem ilgtermiņā katrā sabiedriski svarīgā pakalpojumu tīkla attīstībā.

⁵ Viedā specializācija ir stratēģiska pieeja ekonomikas attīstībai attīstot pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām, ar nolūku veicināt inovāciju un produktivitātes pieaugumu jomās, kur reģionam ir konkurētspējīgas priekšrocības un inovāciju potenciāls.

3.5. STRATĒĢISKIE MĒRĶI, ILGTERMIŅA PRIORITĀTES

Vidzemes stratēģiskā matrica

VĪZIJA: Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību reģiona viedās specializācijas jomās

VIDZEMES STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS: Sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku, kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.

Mērķi 2030

Ilgtermiņa prioritātes 2030

Stratēģiskais virziens: CILVĒKS

Uzlabot Vidzemes reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība
IAS2: Sociālā drošība un veselība

Stratēģiskais virziens: EKONOMIKA

Palielināt Vidzemes reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju

IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide
IAS4: Ilgtspējīga energoefektīva ekonomika

Stratēģiskais virziens: TERITORIJA

Uzlabot Vidzemes reģiona sasniedzamību, pieejamību un pievilcību.

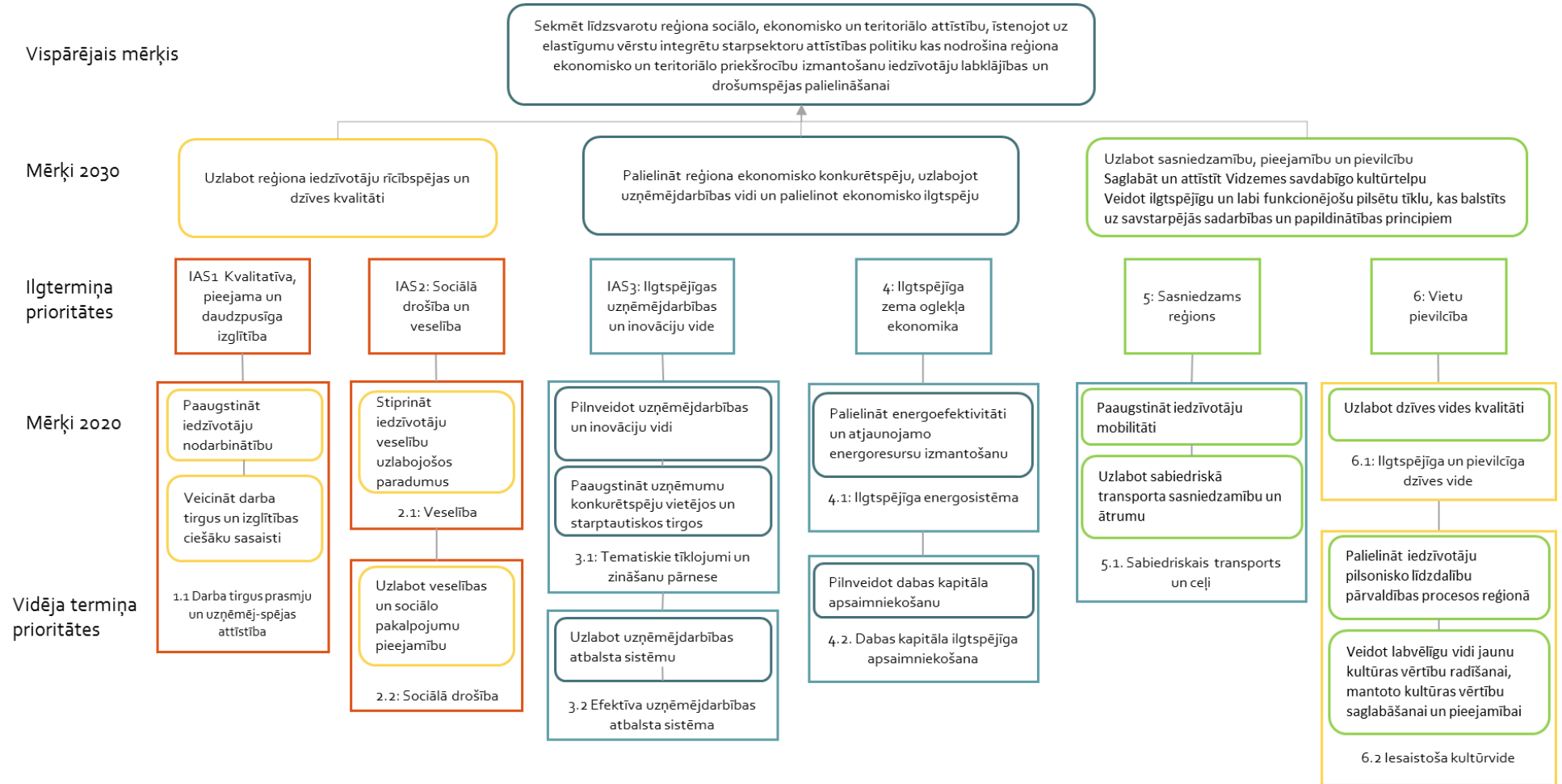
IAS5: Pieejams reģions

Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu.

Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu Vidzemes pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem.

IAS6: Vietu pievilcība

Vidzemes mērķi un prioritātes

3.5.1. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS

Mērķis 2030: Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE

1: KVALITĀTĪVA, PIEEJAMA UN DAUDZPUSĪGA IZGLĪTĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Samazinoties iedzīvotāju skaitam darba spējas vecumā, esošo dzīves kvalitāti iespējams uzturēt, paaugstinot darba ražīgumu. Tāpēc nozīmīga ir izglītības sistēmas spēja ir sniegt *ne tikai zināšanas, bet arī prasmes*, lai skolu absolventi varētu veiksmīgi turpināt savu izglītību, atrast darbu vai uzsāktu savu uzņēmējdarbību. Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, izglītības pārkvalificēšanās iespējas jānodrošina mūža garumā. Kvalitatīvas un *ar darba tirgus vajadzībām sasaistītas izglītības* pieejamība lielā mērā noteiks uzņēmējdarbības vidi reģionā. Neieviešot uzņēmējdarbības un izglītības jomas saskarē tapušus risinājumus apmācībā, zināšanu apmaiņā (t.sk. zinātnē) reģions arī turpmāk saskarsies ar *kvalificētu darbinieku un zināšanu trūkumu*, kas novedīs pie nozaru stagnācijas, konkurētspējas krituma un nodarbinātības samazināšanās. Reizē jāapzinās, ka kvalitatīvu izglītības pakalpojumu sniegšana *samazinoties iedzīvotāju skaitam*, izmaksā vairāk. Tāpēc izglītības resursi labāk jākoordinē, sabalansējot optimālu izglītības pieeju un kvalitāti.

Adaptācijas risinājumi optimālā sadarbības scenārija īstenošanai:

Darba tirgus prasmju un uzņēmējspēju attīstība reģionā;

- Ciešāka darba tirgus vajadzību un uzņēmējspēju integrēšana izglītības saturā;
- Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma piemērošana darba tirgus vajadzībām un viedās specializācijas jomām;
- Reģiona viedās specializācijas jomām atbilstošs augstākās un profesionālas izglītības satura piedāvājums;
- Valsts, pašvaldību, komersantu sadarbības stiprināšana nodarbinātības un darba spēka mobilitātes jautājumos;
- Kvalifikācijas un pārkvalifikācijas celšana darbaspēkam, kā arī visu sabiedrības grupu nodarbinātības veicināšana.
- Optimāls pirmsskolas un vispārējās izglītības iestāžu tīkls;

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 2: SOCIĀLĀ DROŠĪBA UN VESELĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Veselības jomā vērojami izaicinājumi Vidzemē saistīti ar *veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību* iedzīvotājiem, tostarp kvalitatīvu speciālistu un ārstu trūkumu reģionā. Reģionā palielinās gados vecu iedzīvotāju īpatsvars, kas palielinās slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Bez tam, Vidzemē pieaug arī smagu un hronisku saslimšanas gadījumu skaits, kas palielina nepieciešamību pēc savlaicīgas un pieejamas *diagnostikas un profilakses*. Vidzemē pieaug arī dzīvesveida radīto slimību īpatsvars, kas liecina par *neveselīga dzīvesveida paradumu* attīstību.

Veselības jomā uzmanība jāvelta savlaicīgai veselības problēmu diagnosticēšanai un profilaksei, lai izvairītos no augstajām izmaksām, kas rodas ārstējot jau smagi saslimušos. Uzmanība jāpievērš arī veselīga dzīvesveida veicināšanai, lai uzlabotu iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli. Šobrīd Vidzemes reģionā dzīvojošo ienākumu līmenis ir viens no zemākajiem, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem. Valstī pastāvošā augstā *ienākumu nevienlīdzība* tiek atražota darba tirgū un sociālajā drošības sistēmā, apdraudot reģionu iedzīvotāju cilvēkdrošību. Aizvien grūtāk nodrošināt līdzsvaru starp iedzīvotāju ieguldījumiem un *individuālajām vajadzībām*

sociālajā aprūpē un veselībā. Sociālās drošības jomā jāuzlabo *sociālo pakalpojumu organizācija* reģionā, cenšoties nodrošināt alternatīvus sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus iespējami tuvāk dzīvesvietai. Būtiski veicināt sociālo iekļaušanos, mazināt nabadzības riskus un sekmēt sociāli un ekonomiski stabilas sabiedrības veidošanos.

Adaptācijas risinājumi optimālā sadarbības scenārija īstenošanai:

Sociālā drošība un veselība:

- Sociālo pakalpojumu pieejamības sekmēšana: deinstitucionalizācijas plāna izstrāde un ieviešana (tsk. izglītojot sabiedrību un sagatavojot plāna īstenošanai nepieciešamo infrastruktūru); mobilo sociālo pakalpojumu attīstīšana.
- Uzlabota sociālo pakalpojumu pārvaldība reģionā – aktualizējot alternatīvo sociālo pakalpojumu programmu, sekmējot pašvaldību sadarbības projektus un sociālo resursu centru darbību pašvaldībās
- Sekmēt iedzīvotāju drošumspēju un vienlīdzīgas iespējas – sociāli atstumto un riska grupu iekļaušanas pasākumi (sadarbības projekti), iedzīvotāju drošumspējas pētījumu un ārkārtējo situāciju rīcības plānu izstrāde reģionā.
- Veselības aprūpes un slimību profilakses pakalpojumu pieejamības uzlabošana (tsk. Speciālistu piesaiste, mobilie pakalpojumi, fiziskā pieejamība cilvēkiem ar traucējumiem un pielāgojot transporta pieejamību un maršrutus);
- Profilakse un agrīnā diagnostika – kopīgi sadarbības projekti un vienota profilakses programma;
- Veselīga dzīvesveida popularizēšanas pasākumi un fizisko aktivitāšu veicināšana;
- Jaunu pakalpojumu attīstība – pilnveidota rehabilitācijas pakalpojumu infrastruktūra, nišas medicīnas pakalpojumu attīstīšana, veselības tūrisma pakalpojumi (tsk. kopīgi projekti veselības tūrisma produktu izstrādei).

3.5.2. STRATĒGISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA

Mērķis 2030: Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot tās ilgtspēju.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 3:

Ilgspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemei kopumā raksturīga agrāra ekonomiskā struktūra ar *zemu pievienoto vērtību* un nelielu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru. Lai pielāgotos ekonomiskajām pārmaiņām un reizē saglabātu reģiona *tradicionālo nozaru konkurētspējīgās priekšrocības*, Vidzemē jāveicina augstākas pievienotas vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošanu un virzību tirgū tradicionālajās nozarēs. Reģiona ekonomika ir jādažādo, attīstot uzņēmējdarbību ar esošajām *specializācijām*. Jāstimulē jaunu uzņēmējdarbības

jomu attīstība zināšanu ekonomikas nozarēs. Augstākas

pievienotās vērtības produktu radīšanai izšķirīga ir uzņēmēju un zinātnisko institūciju *sadarbība un zināšanu pārnese*. Vietējā tirgus sašaurināšanās mudina apgūt *ārējos tirgus*, primāri koncentrējoties uz Vidzemes stratēģiskajiem partnerreģioniem. Tāpēc liela nozīme būs reģiona uzņēmumu iesaistei sadarbības tīklos un klasteros, paaugstinot uzņēmumu konkurētspēju jaunu tirgu apgūšanā un jaunu produktu/pakalpojumu attīstībā.

Latvijas reģionu ekonomiku arī turpmāk ietekmēs ārēji faktori. Tāpēc stabilitātes stiprināšanai

izšķirošs būs valsts realizētais makroekonomiskais kurss un reģionu attīstībai pieejamie *uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti*. Vidzemē ir salīdzinoši *augsta uzņēmējdarbības aktivitāte*, ko negatīvi ietekmē straujā iedzīvotāju aizplūšana un kvalificēta darbaspēka trūkums. Vidzemē dominē ļoti mazi uzņēmumi, kuru lielāka daļa darbojas tradicionālās lauksaimniecības jomās, kuriem nepieciešams *atbalsts tirgu apguvei*. Šobrīd ārvalstu investīciju apjoms Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir neliels un tas ir lielā mērā atkarīgs arī no fiziskās un sociālās *infrastruktūras un integrētu piedāvājumu* trūkuma. Lai sekmētu speciālistu, investoru piesaisti un eksportu, ļoti būtiski ir attīstīt reģionā *vienotu stratēģiju* vietas, produktu un pakalpojumu *zīmolvēdībai*. Pakalpojumu sniegšanā un tirdzniecībā palielināsies sociālo tīklu loma, kas ievērojami mainīs esošos pārdošanas modeļus. Ražošanā un lauksaimniecībā atsevišķas profesijas nomainīs tehnoloģijas. Arvien izplatītāka kļūs *attālinātā darba* forma un e-risinājumi, kas dod iespēju strādāt un vadīt no attāluma.

Adaptācijas risinājumi optimālā sadarbības scenārija īstenošanai:

Ilgtspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide reģionā

- Uzlabot uzņēmējdarbības un inovāciju vides jautājumu pārvaldību un koordināciju un zināšanu pārnesi reģionā (tsk. izveidojot reģiona uzņēmējdarbības attīstības komiteju, nodrošinot Vidzemes uzņēmējdarbības centra (VUC) darbību, izstrādājot plānu kā nacionālās viedās specializācijas jomas attīstīt reģionālā līmenī un sekmēt šo jomu konkurētspēju);
- Uzlabot uzņēmēju, izglītības un pētniecības iestāžu sadarbību un zināšanu

pārnesi (tsk. izstrādājot risinājumus izglītības piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošanai starp uzņēmumiem un izglītības iestādēm, attīstot zināšanu un tehnoloģiju pārnesi reģionā, īstenojot sadarbības projektus);

- Stiprinot esošos reģionā bāzētos klasterus (Latvijas augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klasteris un Gaujas Nacionālā parka tūrisma klasteris) un veicinot uzņēmējus iesaistīties arī citos spēcīgos nacionālās nozīmes klasteros un atbalstot jaunu klasteru un sadarbības tīklu veidošanos, īpaši viedās specializācijas jomās;
- Mērķtiecīgi attīstot reģiona esošā stratēģiskās partnerības un attīstot jaunas (tsk. gan īstenojot sadarbības projektus ar ārvalstu partneriem, gan veicinot uzņēmēju sadarbības, eksporta atbalsta un investīciju piesaistes pasākumus ar partnerreģioniem).
- Atbalsts tehnoloģiju, produktu un pakalpojumu virzībai tirgū, t.sk. nodrošinot VUC darbību, kā arī izstrādājot eksporta atbalsta plānu Vidzemes reģionā reģistrētajiem un viedās specializācijas jomās strādājošajiem uzņēmumiem;
- Attīstot uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru, atbalstot industriālo teritoriju un pilna biznesa inkubācijas cikla attīstību reģionā.
- Izveidojot attālinātā darba atbalsta risinājumus reģionā;
- Veicinot sociālo uzņēmējdarbību un sociālās inovācijas
- Tradicionālās lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstība.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 4: ILGTSPĒJĪGA ENERGOEFEKTĪVA EKONOMIKA

Tendences un izaicinājumi:

Līdz ar fosilo energoresursu cenu kāpumu paredzams *enerģijas cenu pieaugums*. Lai arī enerģijas cenas lielā mērā būs atkarīgas no nacionālās politikas, vidzemnieki arī paši var ietekmēt reģiona virzību pretī lielākai *neatkarībai no importētās enerģijas*, vairāk un efektīvāk

izmantojot koksnes, vēja, biogāzes un saules enerģiju. Nākotnē *atjaunojamo energoresursu ražošana un patēriņš* palielināsies, tāpat kā ieguldījums vēl citu alternatīvu risinājumu meklēšanā. Reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā vairāk pareizi izmantos piemērotus *energoefektivitātes* risinājumus. Reģiona *dabas resursu* saglabāšanās lielā mērā ir atkarīga no saimnieciskās aktivitātes un

iedzīvotāju ikdienas paradumiem. Neierobežota saimnieciskā darbība var izraisīt ekoloģiski stablu dzīves telpu – biotopu – izzušanu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Tādēļ nepieciešams stiprināt vides pārvaldības spējas un iekļaut *dabas kapitāla pārvaldību* teritoriju saimnieciskās attīstības jautājumos. Paaugstinoties dzīves līmenim un palielinoties patēriņam, atkritumu apjoms palielināsies. Lai mazinātu apglabāto atkritumu daudzumu nepieciešams palielināt *atkritumu pārstrādes* apjomu. Pētījumi par *klimata pārmaiņu* izpausmēm un to prognozēm nav viennozīmīgi, taču skaidrs, ka klimata izmaiņas lielā mērā palielinās upju plūdu risku. Biežāk notiks vētras un paaugstināsies meža ugunsgrēku risks. Līdz ar to nepieciešams paaugstināt reģiona adaptācijas spējas klimata pārmaiņām.

Adaptācijas risinājumi optimālā sadarbības scenārijā īstenošanai:

Ilgspējīga un energoefektīva ekonomika

- Nodrošinot reģionā efektīvu energopļānošanu, uzlabojot energopļānošanas un energovadības koordināciju, kā arī nodrošinot sabiedrības informēšanu un iesaisti

energopļānošanā un EE un AER risinājumu ieviešanā;

- Veicinot energoefektivitātes paaugstināšanu sabiedriskajās un privātajās ēkās un uzņēmumos.
- Veicinot vietējo resursu efektīvu un atkārtotu izmantošanu (tsk. attīstot atkritumu otrreizējas pārstrādes risinājumus un veicinot sadarbību starp izglītības un pētniecības iestādēm un uzņēmējiem par vairākkārtējas resursu izmantošanas risinājumu ieviešanu reģionā;
- Veicinot koksnes un biomasas resursu efektīvu izmantošanu (tsk. veicinot sadarbību starp izglītības un pētniecības iestādēm un uzņēmējiem par tīro tehnoloģiju attīstību reģionā, un veicinot reģiona viedās specializācijas potenciāla attīstību koksnes un biomasas izmantošanas jomā).
- Nodrošinot degradēto teritoriju pārvaldību un revitalizāciju;
- Sekmējot reģiona adaptāciju klimata pārmaiņām un uzlabojot dabas kapitāla pārvaldību reģionā.

3.5.3. STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 5: PIEEJAMS REĢIONS

Tendences un izaicinājumi:

Šobrīd reģiona attīstība ir lielā mērā atkarīga no kvalitatīvas *transporta un sakaru infrastruktūras*. Vidzemes autoceļu tīkls ir pietiekami blīvs, taču autoceļu kvalitāte ir ievērojami zemāka par ES pieņemto. Pēdējo desmit gadu laikā ir slēgtas vairākas dzelzceļa līnijas, citās dzelzceļa līnijās ir pārtraukti vai samazināti pasažieru pārvadājumi. Sabiedriskā transporta īpatsvars pēdējo gadu laikā samazinājies, nelabvēlīgi ietekmējot attālāku teritoriju sasniedzamību. Iedzīvotāju mobilitātes veicināšanai jāuzlabo *reģionālo un vietējo autoceļu kvalitāte*. Lai samazinātu ceļa pavadīto laiku

jāuzlabo *sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāte* un jāpilnveido dažādu transporta veidu maršrutu sasaiste. Vienlaikus jāapsver dažādu *alternatīvo transporta veidu* izmantošanas iespējas prognozējamā straujā degvielas cenu kāpuma vai energo krīzes gadījumā. Tādēļ ap apdzīvotajiem centriem pieaug velomobilitātes nozīme. Ātra interneta pieejamība var kompensēt fizisko attālumu līdz pakalpojumu sniegšanas centram, nodrošinot iespēju iedzīvotājiem saņemt pakalpojumus un strādāt attālināti.

Adaptācijas risinājumi optimālā sadarbības scenārijā īstenošanai:

Reģiona ārējā un iekšējā pieejamība un mobilitāte

- Nodrošināt labāku reģiona iekšējo sasaisti un sasaisti ar Eiropas komunikāciju tīkla elementiem (tsk. sekmējot transporta un komunikāciju infrastruktūras izbūvi un uzlabošanu)
- Veicinot reģiona iedzīvotāju mobilitāti (tsk. uzlabojot sabiedriskā transporta ātrumu un pieejamību (tsk. izveidojot "transporta pēc

pieprasījuma" sistēmu reģionā un ieviešot integrētus sabiedriskā transporta grafikus.

- Transporta infrastruktūra plānošana.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 6: VIETU PIEVILCĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemes iedzīvotāju skaits arī ilgākā laikā turpinās samazināties. Tāpēc samazināsies arī iedzīvotāju blīvums, īpaši lauku teritorijās. Tagadējie lauku iedzīvotāji koncentrēsies pakalpojumu centros, vienlaikus daļa turīgāko pilsētnieku izvēlēsies pārcelties uz dzīvi laukos. Kvalitatīvi dzīves apstākļi, darba iespējas, uz iedzīvotāju vajadzībām balstītu pakalpojumu piedāvājums un pievilcīga dzīves vide ir faktori kas palīdzēs gan noturēt esošos iedzīvotājus, gan piesaistīt jaunas iedzīvotāju grupas dzīvei lauku apvidos. Vietas pievilcības uzlabošanai būtiski ir apzināties ainavu telpas kā potenciālu resursu attīstības plānošanai. Lauku pievilcības saglabāšanai vienlaicīgi jāskatās jaunu, radošu nišu meklējumos. Darbs e-vidē, tūrisms, bioloģiskā saimniecība, uz noteiktām nišām orientēti pakalpojumi, mājražošana. Vidzemes attīstības centru salīdzinoši zemā konkurētspēja mudina attīstīt ciešāku *centru savstarpējo sadarbību, sadarbību ar Rīgu un ar apkārtnējam lauku teritorijām* reģiona kopējās konkurētspējas paaugstināšanai un attīstības potenciāla pilnvērtīgākai izmantošanai. Vidzeme uzsver nepieciešamību urbāno politiku plānot saistībā ar laukos notiekošajiem procesiem.

Vidzemes identitāte ir cieši saistīta ar reģiona *kultūras un dabas mantojumu*, tai skaitā nemateriālo kultūras mantojumu. Tie ir būtiski Vidzemes attīstības resursi, kurus ir svarīgi saglabāt un attīstīt, veicinot unikālās kultūrvides saglabāšanu, vietējo kopienu ekonomikas, amatniecības un radošo industriju attīstību, it īpaši lauku teritorijās, tādējādi stiprinot to konkurētspējas potenciālu. *Radoša vide*, kas uztur kultūras daudzveidību, vienlaicīgi saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu, tieši un netieši atbalsta jaunu produktu radīšanu, veido pateicīgu

augšņu teritoriju attīstībai. Iesaistīšanās kultūras procesos veicina iedzīvotāju *savstarpējo neformālo saišu veidošanos*, stiprina identitāti un ciešāk saliedē sabiedrību. Vidzemes iedzīvotāji biežāk viedokļa paušanai izmanto alternatīvās politiskās līdzdalības un elektroniskās iesaistes formas. Vietējo kopienu stiprināšanas aktivitātes veicina iedzīvotāju *aktīvāku iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā* un sabiedriskajos procesos.

Svarīgākie rīcību virzieni

Vietu pievilcība:

- Reģiona ainavu potenciāla izmantošana, uzlabojot ainavu telpas apzināšanu un attīstības plānošanu;
- Attīstot pieejamības risinājumus ar dzīves kvalitāti saistītu pakalpojumu nodrošināšanai lauku teritorijās, veicinot pakalpojumu pieejamību lauku un pilsētu teritorijās (tsk. attīstot mobilo pakalpojumu risinājumus, koordinējot pašvaldību sadarbību un izplatot labo praksi mobilo pakalpojumu risinājumu un vietējo pakalpojumu komplektu ieviešanai).
- Veicināt līdzsvarotu apdzīvotuma struktūru reģionā, veicinot sadarbību un koordinētu attīstību starp attīstības centriem un Rīgu, attīstības centru starpā un starp pilsētu un lauku teritorijām, un stiprinot teritorijas attīstības plānošanas kapacitāti Vidzemes savdabīgā ainavu potenciāla izmantošana vietu attīstībā;
- Reģiona kultūras un dabas kapitāla saglabāšana un izmantošana;
- Atbalsts stipras un vienotas kopienas attīstībai;
- Tradicionālās kultūras saglabāšana, pārmantošana un popularizēšana

4. Telpiskās attīstības perspektīva

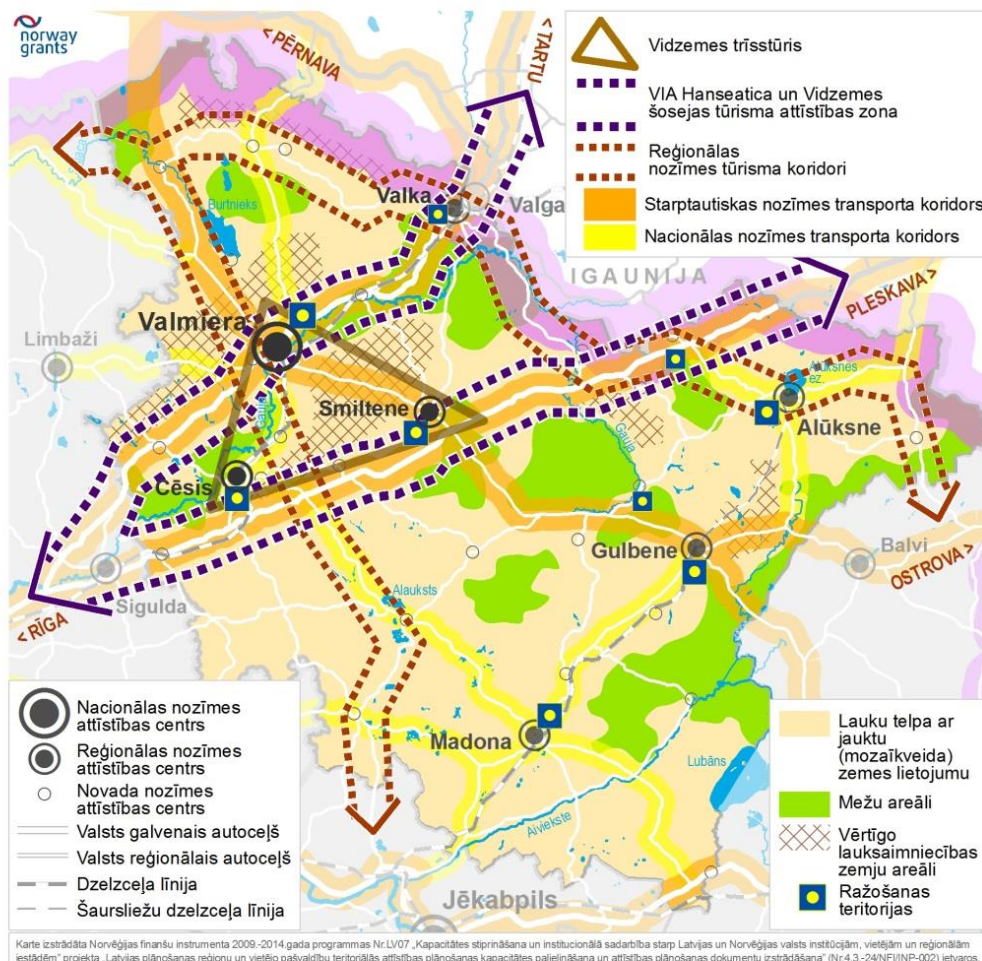
4.1. REĢIONA TELPISKIE PRINCIPI

Telpiskās attīstības perspektīva balstās uz esošajām tendencēm, iepriekšējo reģiona attīstības plānošanas dokumentu izvērtējumu, ņemot vērā nacionāla līmeņa uzstādījumus, kā arī izvērtējot vietējo pašvaldību definētos ilgtermiņa uzstādījumus. Telpiskās attīstības perspektīvā ir atspoguļota Vidzemes reģiona vēlamā telpiskā struktūra, pamatojoties uz ilgtermiņa nākotnes redzējumu vīziju, stratēģiskajiem mērķiem, kā arī Vidzemes attīstības programmā formulētajām vidēja termiņa prioritātēm. Vēlamajai telpiskajai struktūrai jānodrošina reģiona iedzīvotājiem optimāla dzīves vide, iespējas atrast darbu savā reģionā, baudīt daudzveidīgo un augstvērtīgo atvērto telpu – Vidzemes savdabīgo lauku vidi. Ilgtermiņa stratēģisko mērķu sasniegšanai izstrādāta vadlīniju

sadaļa, kas kalpo kā rekomendācijas izvirzīto mērķu sasniegšanai. VPR misija stratēģijas īstenošanā ir veidot attīstības platformu starp valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedrību. Būtiski svarīgi ir sekot līdz telpiskās attīstības procesiem un sniegt ieteikumus turpmākajām plānošanas rīcībām. VPR sniedz atbalsta kompetenci efektīviem un inovatīviem uz reģiona teritoriju specifiku vērstiem publiskās pārvaldes risinājumiem, mobilizējot dažādas iesaistītās puses, un institūcijas kopīgai darbībai, sekmējot izvirzīto mērķu sasniegšanu, efektīvāku koordināciju, veidojot integrētus risinājumus, kā arī stimulējot reģiona attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātisku uzkrāšanu un pārnasi.

4.2. NOZĪMĪGĀKIE TELPISKĀS STRUKTŪRAS ELEMENTI, ILGTERMIŅĀ IZMAIŅAS 2030, FUNKCIONĀLĀS TELPAS

4.2.1. attēls Reģiona telpiskā struktūra

TENDENCES. IZAICINĀJUMI:

Vidzemes apdzīvojuma struktūra attīsta esošās apdzīvojuma telpiskās struktūras pamatelementus un balstās uz policentrisku struktūru ar pastāvošām cietašām funkcionālām saitēm, starp Valmieru kā nacionālas nozīmes attīstības centru, Smilteni, Valku, Cēsīm, Madonu, Gulbeni kā reģionālas nozīmes attīstības centriem, novada nozīmes centriem Vidzemes reģionā un vietējas nozīmes atbalsta centriem, to skaitā viensētām. **Mērķis** ir nodrošināt visu līmeņu apdzīvojuma centru līdzsvarotu attīstību un sadarbību, efektīvi izmantojot katras unikālās vietas sociālo un ekonomisko potenciālu, nezaudējot Vidzemes reģiona lauku apdzīvotu vietu ekonomisko attīstību, iedzīvotāju labklājība pieaugumu, kultūrvēsturisko un ainavisko identitāti.

Vidzemes apdzīvojuma struktūru veido izklīdētās maza un vidēja lieluma pilsētu un lauku apdzīvotu vietu tīkls. Reģiona sociālo un ekonomisko aktivitāšu koncentrācijas balsts ir „Vidzemes trijsturis” Cēsis-Valmiera-Smiltene un tam pieguļošie funkcionālie tīkli.

Vidzemes laukiem mazāk koncentrējoties uz lauksaimniecību, bet vairāk attīstot to pievilcību

dzīvošanai, tie var kļūt par Vidzemes pilsētās un Rīgā strādājošo, labi situēto iedzīvotāju dzīvesvietu. Lauku un pilsētu attiecībām jāklūst ciešākām. Lauku teritoriju attīstība būs ļoti atkarīga no pilsētu attīstības, jo to saista izteiktā ikdienas migrācija starp laukiem un pilsētām. Samazinoties iedzīvotāju skaitam, Vidzemes apdzīvojuma struktūra varētu kļūt vēl izklīdētāka.

Lai iedzīvotāji paliktu apdzīvotajās vietās, jau tagad nepieciešama vietējās ekonomikas attīstība, kā arī infrastruktūru un pakalpojumu pieejamības uzlabošana. Vidzemē pastāv lielas atšķirības starp laukiem un pilsētām. Kamēr Valmierā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu pašvaldības iedzīvotāju 2013.g. bija vidēji 350 Ls, Gulbenes, Madonas, Alūksnes, Jaunpiebalgas, Vecpiebalgas un Apes novadā tie bija uz pusi vai pat vairāk nekā trīs reizes mazāki. Arī teritorijas attīstības indekss „Vidzemes trijstūra teritorijā”, kas iekļauj reģiona lielākās pilsētas un tām pieguļošās lauku teritorijas, ir augstāks nekā pārējā Vidzemē, jo sevišķi pierobežas lauku teritorijās.

Vidzemes lauku teritorijas saskaras ar augstu iedzīvotāju migrāciju uz pilsētām, iedzīvotāju novecošanos, augstu bezdarbu un zemu cilvēka un sociālo kapitālu.

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030:

Izveidots un attīstīts labi funkcionējošs ilgtermiņspējīgs pilsētu tīkls, kas balstīts uz savstarpējas sadarbības un papildinātības principiem, savstarpēji papildinot to funkcijas ar kopīgi izveidotiem pakalpojumiem. Vidzemes pilsētas veiksmīgi konkurē ar citu reģionu pilsētām Latvijā un Baltijā. Mazās pilsētas un lauku apdzīvotās vietas, īpaši perifērajās un Vidzemes īpašajās pierobežas teritorijās kļūvušas par lokālajiem ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves atbalsta centriem, kas savstarpēji sadarbojas, izmantojot katras vietas potenciālu un sekmējot pakalpojumu pieejamību.

ATTĪSTĪBAS VIRZIENI:

Balstoties uz LIAS 2030 noteiktajiem mērķiem, Vidzemes reģiona ilgtermiņspējīgas attīstības stratēģijā izvirzīti 3 attīstības virzieni:

- **attīstības centru – reģionu attīstības virzītājspēka – potenciāla un konkurētspējas paaugstināšana** atbilstoši to resursiem un prioritātēm,

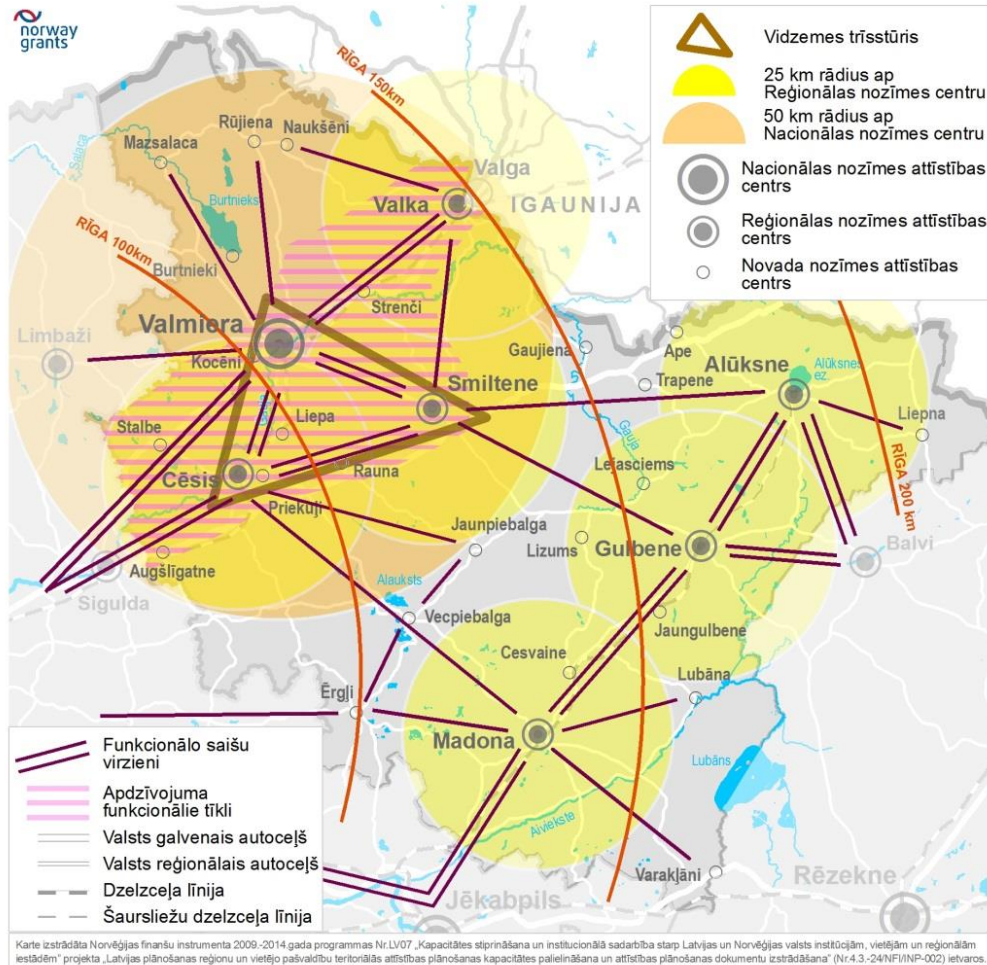
veidojot pievilcīgu pilsētvidi gan iedzīvotājiem, gan investoriem - nodrošinot visa veida infrastruktūras attīstību publisko pakalpojumu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti. Vidzemes reģiona nacionālas un reģionālas nozīmes

attīstības centriem jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, veicinot specializācijas un unikālo kompetenču attīstību, kā arī īstenojot ilgtspējīgu pilsētplānošanu;

- **pilsētu un lauku teritoriju savstarpējā sadarbība un mijiedarbība** darba vietu nodrošināšanā un pakalpojumu sniegšanā, veicinot gan uzņēmējdarbības aktivitāti, gan kvalitatīvu dzīves apstākļu radīšanu laukos, stiprinot katras teritorijas īpašo priekšrocību izmantošanu, nodrošinot darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku

iedzīvotājiem, kā arī attīstot savstarpēji savienozošu transporta infrastruktūru;

attīstības centru funkcionālo tīklu veidošana, vienojoties par resursu efektīvu izmantošanu, kas balstīta uz lomu papildinātības un sadarbības principiem. Stimulējot *pilsētu savstarpējo sadarbību*, kā arī *pilsētu lauku savstarpējo sadarbību*, būs iespējams nodrošināt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus nodrošināšanai, pieeju pamata pakalpojumiem un mobilitātes iespējas gan pilsētās, gan laukos.

4.2.2. attēls Attīstības centri, funkcionālā sasniedzamība, funkcionālie tīkli 2030

Attīstības centru potenciāla un konkurētspējas paaugstināšana

Vidzemes apdzīvojuma struktūra attīstās telpiskā balansā ar vietējo un apkārtēju ainavu. Apdzīvojuma struktūra balstīta uz tās apzinātajiem kvalitāti raksturojošajiem elementiem, tādā veidā novēršot negatīvo un degradējošo ainavas elementu izplatību. Vidzemē radīta resursu efektīva un pieejama apdzīvojuma struktūra, ko raksturo tās īpašie elementi, kas nosaka šīs vietas kultūru, vēsturi, saistās arī ar mūsdienu attīstības tendencēm un atspoguļo iedzīvotāju piederību šai vietai. **Vidzeme 2030** izdala sekojošus perspektīvos apdzīvojuma/attīstības centrus un līmeņus

1) **nacionālas nozīmes centrs** - **VALMIERA**

attīstās par Vidzemes plānošanas reģiona administratīvo un rūpnieciskās ražošanas un uzņēmējdarbības centru un konkurē izglītības, pētniecības, jaunu tehnoloģiju un rūpniecības jomā ar citiem Latvijas un Baltijas reģionu centriem resursu piesaistē un pakalpojumu sniegšanā.

2) **reģionālas nozīmes centri:**

- a. Reģionālais kultūras centrs – **Cēsis** kā reģionālas nozīmes centrs attīstās par Vidzemes plānošanas reģiona tūrisma, radošo industriju, kultūrvēsturiskā mantojuma un kultūras dzīves centru un konkurē tūrisma, kultūras, izglītības un jaunu tehnoloģiju jomā ar citiem Latvijas un Baltijas reģionu centriem resursu piesaistē un pakalpojumu sniegšanā.
- b. Daudzfunkcionālie reģionālas nozīmes centri - **Smiltene, Alūksne, Gulbene. Madona** attīstās kā reģiona nozīmes administratīvo pakalpojumu sniegšanas centri un ir uzņēmējdarbības, nodarbinātības un daudzveidīgu pakalpojumu sniegšanas centri, sniedzot arī valsts un reģiona līmeņa pakalpojumus. Reģionālas nozīmes centri ar darba vietām nodrošina ne tikai pilsētniekus, bet arī apkārtējo lauku teritoriju iedzīvotājus. Papildus **Smiltene** – attīstās kā ceļu būves un veterinārmedicīnas centrs, inovatīvas izglītības un veselīga dzīvesveida centrs, mežsaimniecības, kokapstrādes un ražošanas centrs. **Alūksne** – transporta un loģistikas pakalpojumu un pārrobežu

sadarbības centrs, reģionālas nozīmes ziemas sporta un ūdenssporta centrs. **Gulbene** - Baltkrievijas un Krievijas Federācijas lauksaimniecības tehnikas izplatīšanas un apkopes centrs. Tranzīteļu krustpunkts virzienā Smiltene-Gulbene-Balvi-Vientuļi un Rēzekne-Terehova. Kokapstrādes, mežsaimniecības, pārtikas produktu ražošanas centrs, bioloģisko lauksaimniecības izejvielu un pārtikas produktu ražošanas centrs, tehnisko kultūru (kaņepju) pirmapstrādes centrs. **Madona** – dabas kapitāla un vides izziņas aktīvā un ekotūrisma atbalsta centrs.

- c. **Valka** - attīstās kā daudzfunkcionāls reģiona nozīmes administratīvo pakalpojumu sniegšanas centrs un ir uzņēmējdarbības, nodarbinātības un daudzveidīgu pakalpojumu sniegšanas centrs, sniedzot arī valsts un reģiona līmeņa pakalpojumus. **Valkas** pilsētas īpašā loma - **Latvijas Ziemeļu vārti**, Vidzemes pārrobežu sadarbības centrs. kā Latvijas – Igaunijas autotransporta un dzelzceļa tranzīta koridors, un Ziemeļvidzemes kultūras un sporta centrs. Valkas attīstības resurss - vienīgā robežpilsēta un viena no sešām Eiropas pilsētām, kas atrodas uz divu valstu robežas. Ņemot vērā stratēģisko atrašanās vietu uz svarīgas transporta maģistrāles, (autoceļš E264/A3), kas savieno ES dalībvalstis ar Krieviju, Valkai kopā ar Valgu attīstāmi tranzīta pārvadājumu servisa pakalpojumi, kā

arī pārrobežu satiksmes pilnveidošana starp dvīņu pilsētām Valku un Valgu.

Pilsētvides/urbānā attīstība tiek, plānota kompleksi, veicot pasākumus degradēto teritoriju revitalizācijai, pilsētu telpiskās un vizuālās identitātes saglabāšanai un attīstībai, kultūrtelpas attīstībai, publiskās infrastruktūras sakārtošanai, pilsētu zaļo zonu un publiskās telpas uzturēšanai, mobilitātes sekmēšanai starp dažādām urbānajām telpām.

3) Novada nozīmes centri:

- a) Pilsētas - *Ape, Rūjiena, Mazsalaca, Lubāna, Cesvaine, Varakļāni, Līgatne, Strenči.*
- b) Novadu lielākie apdzīvotuma centri – *Liepna, Gaujiena, Liepa, Rauna,*

VARAM izstrādātajās Reģionālās politikas pamatnostādņēs 2013. – 2019.g., atbilstoši apdzīvotuma līmenim ir noteikts minimālais individuālo publisko pakalpojumu klāsts (grozs) atbilstoši katram apdzīvotuma līmenim. Šis pakalpojumu groza princips paredz, ka zemākas nozīmes attīstības centrā nodrošinātais minimālais pakalpojumu grozs ir jānodrošina arī katram nākamajam augstākas nozīmes attīstības centram, taču tas vienlaikus ļauj pašvaldībām nodrošināt un uzturēt arī augstākas nozīmes attīstības centra pakalpojumu grozā esošus pakalpojumus savā teritorijā. Lai dzīvī tiktu efektīvi realizēts šis pakalpojumu groza princips (gan no izmaksu, gan pieejamības un kvalitātes viedokļa), tā, lai tas sekmētu arī Vidzemes plānošanas ilgtermiņa attīstības optimālā sadarbības scenārija sasniegšanu, iedzīvinot šo pakalpojumu groza principu, jāņem vērā sadarbības aspekti starp pašvaldībām, lai tiktu panākts, ka augstas kvalitātes pakalpojumi ir pieejami visiem reģiona iedzīvotājiem, neatkarīgi no to dzīvesvietas.

Tādēļ īstenojot pakalpojumu grozu dzīvē, būs jāņem vērā ne vien kvantitatīvie rādītāji, bet arī pakalpojumu fiziskās pieejamības aspekti (attālums līdz pakalpojumam, to pieejamība ar sabiedrisko transportu, infrastruktūras nodrošinājums, speciālistu piesaistes jautājumi u.c.). Plānojot pakalpojumu nodrošināšanu katrā pašvaldībā, liela nozīme būs pašvaldību sadarbībai, kas ļaus nodrošināt kvalitatīvākus un pieejamus pakalpojumus, sadarbojoties viena līmeņa attīstības centru starpā, un starp dažāda līmeņa attīstības centriem un valsti, t.sk. nodrošinot arī optimālus mobilitātes risinājumus starp attīstības centriem un lauku teritorijām.

VPR IAS ir noteikts minimālais pakalpojumu groza ietvars sekojošos līmeņos, (balstoties uz VARAM Reģionālās politikas pamatnostādņēs definēto, bet ņemot vērā to, ka pašvaldības ietvaros zemākie attīstības centri un noteikšana ir pašvaldības kompetence un šie centri ir nosakāmi pašvaldību IAS):

- Nacionālās nozīmes attīstības centrs
- Reģionālās nozīmes attīstības centrs
- Novada nozīmes attīstības centri;
- Vietējas nozīmes attīstības centri - nosakāmi pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos)

(pie katra pakalpojuma veida ir norādīts, vai par tā nodrošināšanu ir atbildīga pašvaldība (P) vai valsts (V)).

Balstoties uz šo sākotnējo ietvaru, Vidzemes plānošanas reģions, sadarbībā ar Pašvaldībām, Pārresoru koordinācijas centru un VARAM veiks kvantitatīvu un kvalitatīvu pakalpojumu un to perspektīvā izvietojuma izvērtējumu un plānošanu, lai sekmētu efektīvu un kvalitatīvu pakalpojumu groza principa ieviešanu dzīvē, Vidzemes plānošanas reģiona teritorijā.

Priekuļi, Stalbe, Vecpiebalga, Jaunpiebalga, Kocēni, Ērgļi, Lejasciems, Lizums, Naukšēni, Jaungulbene, Trapene un Burtnieki.

Novada nozīmes centri, kā policentriskās apdzīvotuma struktūras balsti, nodrošina apkārtējo lauku teritoriju attīstību, dzīvotspēju un identitātes saglabāšanu, kā arī sniedz daudzfunkcionālus pakalpojumus. Novada nozīmes centri nodrošina pamata un vidējo izglītību, primāro veselības aprūpi un sociālos pakalpojumus, mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem.

	Kultūra	Veselība	Sociālie pakalpojumi
Nacionālas nozīmes attīstības centrs - VALMIERA	<ul style="list-style-type: none"> – kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojums (kultūras nami/centri, multifunkcionāls kultūras centrs kā profesionālās mākslas nodrošinātājs) (P) – bibliotēku pakalpojumu kopums (lasīšanas iespējas, informācijas resursu izmantošanas pak-mi, izglītības, mūzikas izglītības un apmācības iespējas, saturīga brīvā laika pavadīšana, sociālie pak-mi, interneta pieejamība) – pilsētas bibliotēku tīkls (uz katrām 12 000 iedz. vismaz 1 bibliotēka), saskaņā ar Bibliotēku likumu akreditēta reģiona galvenā bibliotēka (metodiskais atbalsts) (P) – profesionālās mākslas pieejamība (teātris, koncertzāle) (P/V) – profesionālā ievirze un vidējā izglītība (profesionālās vidusskolas) (P/V) – augstākā izglītība kultūras jomā (augstskola ar kultūras un mākslas specialitātēm) (V) – muzeji (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai) (P) 	<ul style="list-style-type: none"> – stacionārais veselības aprūpes pakalpojums daudzprofilu slimnīcā (V) – veselības aprūpe specializētajā slimnīcā (medicīniskā rehabilitācija, psihiatrija, dzemdniecība) – Valsts asinsdonoru centra pakalpojumi asins un asins komponentu nodrošināšanā (V) 	<ul style="list-style-type: none"> – asistenta pakalpojums pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai vispārējās pamatzglītības, profesionālās pamatzglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās vidējās izglītības iestādēs (V); – asistenta pakalpojums personai ar I vai II invaliditātes grupu un personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti (P/V)⁶ – <u>cilvēku tirdzniecības upuru sociālā rehabilitācija</u> (V) – sociālā rehabilitācija personām ar funkcionāliem traucējumiem darbaspējīgā vecumā, politiski represētām personām ČAES avārijas sekas likvidēšanas dalībniekiem un ČAES avārijas rezultātā cietušajām personām līdz 18 gadu vecumam, atbalsts personām ar invaliditāti un prognozējamo invaliditāti (V) – vardarbību veikušu personu sociālā rehabilitācija (V) – profesionāla rehabilitācija (V)

	Kultūra	Veselība	Sociālie pakalpojumi
Reģionālas nozīmes attīstības centri – Smiltene, Valka, Cēsis, Alūksne, Gulbene, Madona	<ul style="list-style-type: none"> – bibliotēku pakalpojumu kopums (lasīšanas iespējas, informācijas resursu izmantošanas pak-mi, izglītības, mūzikas izglītības un apmācības iespējas, saturīga brīvā laika pavadīšana, sociālie pak-mi, interneta pieejamība) – novada bibliotēku tīkls, saskaņā ar Bibliotēku likumu akreditēta reģiona galvenā bibliotēka (metodiskais atbalsts) (P) – muzeji (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai) (P) 	<ul style="list-style-type: none"> – dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe (ķirurģiskas operācijas, terapeitiska palīdzība u.tml.) un pacientu viesnīcas (izmitināšana ārstniecības iestādē) pakalpojums (V) – steidzamās medicīniskās palīdzības punktā nodrošināta veselības aprūpe (V)/stacionārais pakalpojums aprūpes slimnīcā/daudzprofilu slimnīcā (V) 	<ul style="list-style-type: none"> – surdotulka pakalpojums profesionālās pamatzglītības, profesionālās vidējās izglītības un augstākās izglītības programmu apguvei (V) – surdotulka pakalpojums līdz 10 stundām mēnesī saskarsmes nodrošināšanai ar citām fiziskajām un juridiskajām personām (V) – ilgstošā sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija institūcijā (P/V) – īslaicīga sociālā aprūpe ar izmitināšanu/ atelpas brīža pakalpojumi (P/V)

⁶ Pakalpojumu organizē pašvaldības, no valsts budžeta tiek finansēti pakalpojumi līdz 40 stundām nedēļā.

	<ul style="list-style-type: none"> – profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās izglītības pakalpojums (profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas skolas, mūzikas un mākslas vidusskolas) (P/V) – kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojums profesionālās mākslas pieejamība, (multifunkcionāls kultūras centrs, brīvdabas estrāde) (P) 	<ul style="list-style-type: none"> – medicīnas pakalpojumu eksports (V) – rehabilitācijas eksports (V) 	<ul style="list-style-type: none"> – pusceļa mājas – katrā reģionā vismaz 3 (P/V) – nakts patversmes vai patversmes pakalpojumi (P) – sociālās rehabilitācijas pakalpojums neredzīgām un nedzirdīgām personām, atkarīgām personām, no prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem institūcijā, no prettiesiskām darbībām cietušām pilngadīgām personām (V) – krīzes centru pakalpojumi, uzticības tālrunis, psihosociālā palīdzība (P) – specializētās darbnīcas (P) – tehniskie palīgīdzekļi (vismaz izbraukumu veidā) (V) – atskurbtuves (P)
--	---	--	--

	Kultūra	Veselība	Sociālie pakalpojumi	Izglītība
Novada nozīmes attīstības centri - Rūjiena, Mazsalaca, Naukšēni, Burtnieki, Kocēni, Stalbe, Augšligatne, Priekuļi, Liepa, Rauna, Jaunpiebalga, Vecpiebalga, Lizums, Trapene, Gaujiena, Ape, Lejasciems, Jaungulbene (kopā ar Gulbīti), Lubāna, Cesvaine, Vecpiebalga, Liepna, Ērgļi	<ul style="list-style-type: none"> – bibliotēku pakalpojumu kopums (lasīšanas iespējas, informācijas resursu izmantošanas pakmi, izglītības, mūžizglītības un apmācības iespējas, saturīga brīvā laika pavadīšana, sociālie pakmi, interneta pieejamība) – novada bibliotēku tīkls (P) – profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās izglītības pakalpojums (profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas skolas, mūzikas un mākslas vidusskolas) (P/V) – kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojums (kultūras nams – pašvaldība lemj par KN teritoriālo pārklājumu, brīvdabas estrādes) (P) – kultūrvēsturiskā 	<ul style="list-style-type: none"> – primārās veselības aprūpes pakalpojums (dežūrārsts ārpus ģimenes ārsta darba laika) (V) – ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi (ārstu speciālistu konsultācijas un vizītes, diagnostiskie izmeklējumi un medicīniskās manipulācijas, medicīniskā aprūpe mājās, medicīniskā rehabilitācija ambulatorajā iestādē) (V) – pašvaldību deleģēto kontaktpersonu veselības veicināšanas jautājumos darbība (P) – zobārstniecības pakalpojums (V) 	<ul style="list-style-type: none"> – asistenta pakalpojums pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai vispārējās pamatizglītības, profesionālās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības un profesionālās vidējās izglītības iestādēs (V); – asistenta pakalpojums personai ar I vai II invaliditātes grupu un personai no 5 līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti (P/V) ⁷; – pilnā apjoma sociālā dienesta pakalpojumu pilns apjoms (sociālais darbs un pakalpojumu nodrošināšana, atbilstoši personu vajadzībām) (P) – daudzfunkcionāli pakalpojumu centri (P) – sociālās rehabilitācijas pakalpojumi ar minimālu medicīnas tehnoloģiju pielietojumu, (rehabilitācijas vienības) (P) – sociālās rehabilitācijas pakalpojumi personām ar funkcionālajiem traucējumiem (P) – sociālās rehabilitācijas pakalpojumi no 	<ul style="list-style-type: none"> – pamatskolas izglītība (P) – vispārējā vidējā un profesionālā izglītība (P/V) – speciālā izglītība (P) – profesionālās ievirzes sporta izglītība (sporta skolas un sporta klubi) (P) – pieaugušo formālā un neformālā izglītība (P) – multifunkcionālie jauniešu centri (P)

⁷ Pakalpojumu organizē pašvaldības, no valsts budžeta tiek finansēti pakalpojumi līdz 40 stundām nedēļā.

	<p>mantojuma pieejamība (kultūrtūrisms) vai muzeji (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai) (P)</p>		<p>prettiesiskām darbībām cietušiem bērniem dzīvesvietā (P/V)</p> <ul style="list-style-type: none"> – psihologa konsultācijas bērniem, kuriem pirmreizēji noteikta invaliditāte, un viņu vecākiem (P/V)⁸ – grupu mājas (dzīvokļi) (P/V) – servisa dzīvokļi (P) – dienas aprūpes centri dažādām personu grupām (P) – bērnu pieskatīšanas pakalpojumi (P) – motivācijas un atbalsta pasākumi riska grupu klientiem (P) 	
--	---	--	--	--

	Kultūra	Veselība	Sociālie pakalpojumi	Izglītība
<p>Zemāka līmeņa attīstības centri ir nosakāmi vietējo pašvaldību IAS (Pagasta centri, ciemi)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – bibliotēku pakalpojumu kopums (lasīšanas iespējas, informācijas resursu izmantošanas pak-mi, izglītības, mūžizglītības un apmācības iespējas, saturīga brīvā laika pavadīšana, sociālie pak-mi, interneta pieejamība) – publiskā bibliotēka (katrā novada pagastā vismaz 1 bibliotēka) (P) – kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades izpaušanās iespēju pakalpojums (P) – kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība (kultūrtūrisms) (P) – kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojums (saieta nams, par SN teritoriālo pārklājumu lemj pašvaldība) (P) – radošā uzņēmējdarbība (P rada vidi) 	<ul style="list-style-type: none"> – primārās veselības aprūpes pakalpojums (ģimenes ārsts, pediatrs, feldšerpunkts, kompensējamie medikamenti un ierīces, farmaceitiskā aprūpe) (V) – medicīniskā aprūpe mājās (ģimenes ārsts, māsa) (V) – neatliekamā medicīniskā palīdzība (V) – ģimenes ārsta konsultatīvais tālrunis (V) – medicīniskā izglītība kā prakses vieta (V) 	<ul style="list-style-type: none"> – aprūpe mājās (t.sk. drošības pogas, ēdiens mājās, mobilā brigāde) (P) – sociālā darba pakalpojums (P) – atbalsta pasākumi un konsultatīvā palīdzība (P) 	<ul style="list-style-type: none"> – pirmsskolas izglītība (P) – sākumskolas izglītība (1.-6.klase) (P) – interešu izglītības pieejamība (P) – darbs ar jaunatni (neformālās izglītības piedāvājums jauniešiem, lietderīga brīvā laika pavadīšana) (P) – sporta pakalpojumi izglītības iestāžu sporta bāzēs (sporta zāles, sporta laukumi utt.) kontekstā ar izglītības iestāžu tīklu (P/V)

⁸ Pakalpojumu organizē pašvaldības, no valsts budžeta finansē 2 konsultācijas.

Pilsētu un lauku teritoriju savstarpējā sadarbība un mijiedarbība

Mērķtiecīga lauku un pilsētvides pievilcības veicināšana ir būtiska Vidzemes reģiona nākotnei – vietas pievilcība kļuvusi par galveno konkurētspējas pamatu. Reģiona attīstībā būtiska loma ir attīstības centriem - *Valmierai, Cēsīm, Gulbenei, Valkai, Alūksnei, Madonai, Smiltenei*, kuras ir kļuvušas par nozīmīgu instrumentu līdzsvarotas apdzīvojuma un ekonomiskās attīstības struktūras nodrošināšanā. Pilsētu un lauku mijiedarbības un sadarbības rezultātā ir izmantotas katras Vidzemes teritorijas īpašās priekšrocības (dabas, kultūras, ekonomiskā, sociālā potenciāla) un resursu izmantošana un kopīgu problēmu risināšana, tādējādi ir palielinātas pilsētu un lauku teritoriju attīstības iespējas, kā arī nodrošināta pakalpojumu un darba vietu pieejamība. Sadarbības virzieni ir vērsti uz:

- Mobilitātes iespēju uzlabošanu, attīstot kvalitatīvu un savstarpēji savienojamu transporta infrastruktūru, īpaši izlabojot Vidzemes reģionālas nozīmes transporta

koridoru kvalitāti, nodrošinot attīstības centru sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, paralēli radot iespējas lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas realizēšanai.

- Nodarbinātības un darba spēka mobilitāti.
- Kopīgu zemes izmantojuma plānošanu, tādiem pasākumiem, kā mājokļu, mazumtirdzniecības veikalu un citu komerciālo pakalpojumu nodrošināšanai.
- Tūrisma plūsmu plānošanu un novirzīšanu uz lauku teritorijām.

Notiek kooperācija starp Vidzemes pilsētām un laukiem, savstarpēji apmainoties pakalpojumiem, precēm un veidojot saistīto uzņēmumu tīklus. Vidzemes pilsētas, sadarbojoties ar lauku teritorijām, izveidojušās par lauksaimniecības produkcijas pārstrādes centriem, orientējoties uz gala produktu ražošanu ar augstāku pievienoto vērtību.

Attīstības centru funkcionālo tīklu veidošana

Funkcionālais tīkls tiek saprasts kā ikdienas migrācijas telpa pakalpojumu saņemšanai, ko vieno kopīgi resursi. Funkcionālo tīklu Vidzemē veido nacionālas, reģionālas novada un vietējas nozīmes attīstības/apdzīvojuma centri, starp kurus saista labi funkcionējoša infrastruktūra, augstāka mobilitāte un iespēja saņemt pakalpojumus. Vidzemē kā *funkcionālais tīkls attīstās „Vidzemes trijstūris” – Ziemeļu funkcionālais tīkls* un tam pieguļošā funkcionālā zona. Funkcionālā tīkla - Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs, Cēsis kā tūrisma un kultūras centrs, (ar pieguļošo Priekuļu novadu kā bioekonomikas zinātnes centru), un Smiltene kā mežsaimniecības, rūpniecības, ceļubūves un izglītības centrs. Šie centri veido reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Funkcionālā tīkla attīstības ieguvumi –

- 1) Viedā specializācija - caur teritoriju sadarbību ir maksimizēts urbānās aglomerācijas viedās specializācijas potenciāls visās reģiona viedās specializācijas jomās;
- 2) Konkurētspējīgo priekšrocību attīstība – iespēja akumulēt resursus (visa veida), un radīt kritisko masu un paplašināt ietekmes areālu, kā alternatīvs risinājums lielas pilsētas (virs 50 000) ietekmes modelim;
- 3) Integrēta vietas zīmolvedība, uzsverot šo teritoriju kopīgās stiprās puses – lielāka pievilcība uzņēmējiem un investoriem;
- 4) Integrēta industriālo teritoriju attīstības iespēja – lielāka atdeve no industriālo teritoriju attīstības (economy of scale);
- 5) Iespēja piesaistīt speciālistus un nodrošināt efektīvāku zināšanu pārnesi, tostarp ar RĪgu.

- Pārējā reģiona teritorijā t.s. *labajā spārnā* ārpus „Vidzemes trijstūra” attīstīta sadarbība starp trīs reģiona nozīmes attīstības centriem - *Madonu*,

Gulbeni, Alūksni, - novada nozīmes centriem Cesvaini, Lejasciemu, Jaungulbeni, Stāmerienu, Lizumu, Lubānu.

Vidzemes kopīgajā funkcionālā tīklā ietilpst arī Balvi, kas veido sadarbības ar Gulbeni un Alūksni un tiem pieguļošajiem novada attīstības centriem, stiprinot pārrobežu sadarbību ar Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.

- Reģiona teritorijas ārpus attīstības centriem, veido lauki, kuru galvenā funkcija ir lauksaimniecība, mežsaimniecība ar to apkalpojošo ražošanu un pakalpojumiem.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

Reģiona nozīmes attīstības centri

- 1) reģiona nozīmes attīstības centru stiprināšana, attīstot policentrisku apdzīvojumu ar spēcīgu mazo un vidējo pilsētu tīklu;
- 2) „Vidzemes trijstūra” un tam pieguļošās funkcionālās zonas attīstība;
- 3) pilsētu un attīstības centru savstarpējo sadarbības tīklu attīstība;
- 4) kvalitatīvas un daudzveidīgas augstākās, profesionālās un mūžizglītības ieguves vietu nodrošināšana reģionā;
- 5) mājokļu attīstības politikas izstrāde;
- 6) kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu esamība un pieejamības nodrošināšana;
- 7) reģionālas nozīmes attīstības centru specializācija Vidzemes plānošanas reģiona viedās specializācijas jomās, attīstot savstarpēji papildinošu sadarbību, tādējādi nodrošinot cilvēkresursu un ekonomiskās aktivitātes attīstību;
- 8) pilsētu teritoriju sabalansēta attīstība t.sk. atjaunojot un revitalizējot degradētās teritorijas;
- 9) sadarbības projektu veidošana kopīgu problēmu risināšanai un mērķu sasniegšanai;
- 10) satiksmes infrastruktūras un apdzīvoto vietu sasniedzamības uzlabojumu plānošana;
- 11) sabiedriskā transporta attīstības plānošana;
- 12) nodarbinātības iespēju nodrošināšanas pasākumi, bezdarba un darbaspēka trūkuma procesu analīze un pasākumi;
- 13) daudzveidīgu finanšu, tirdzniecības, sociālo, kultūras un atpūtas pakalpojumus attīstīšana

- Stratēģija atbalsta *attālinātā darba attīstību* it sevišķi attālākajās reģiona vietās un pierobežā, kas ļauj apvienot dzīvi laukos ar augsti kvalificētu darbu, tādējādi vairojot iedzīvotāju iespējas brīvi izvēlēties dzīvesvietu un, ceļot to dzīves kvalitāti, kā arī mazinot reģionālās attīstības atšķirības.

IKT attīstība lauku teritorijās - iespēja iesaistīties uzņēmējdarbībā attālināti, nodrošinot tādas pašas darba iespējas kā pilsētu, lielpilsētu un metropoļu iedzīvotājiem.

gan pilsētas iedzīvotājiem, gan pilsētas apkalpes zonas lauku iedzīvotājiem;

- 14) ilgtspējīgu un racionālu enerģijas, zemes, ūdens un citu resursu izmantošanu;
- 15) pilsētu dabas teritorijas un kultūras mantojumu saglabāšana un radoša izmantošana.

Novada nozīmes attīstības centri

- 1) apdzīvoto vietu kultūrvēsturiskā un ainavu mantojuma apzināšana, novērtēšana un saglabāšana;
- 2) novada nozīmes centri nodrošina pamata un vidējo izglītību, primāro veselības aprūpi un sociālos pakalpojumus;
- 3) informācijas pieejamību nodrošināšana, uzturot bibliotēkas, publiskos interneta pieejas punktus, tūrisma un citus informācijas centrus;
- 4) lauku apdzīvojuma identitātes saglabāšana pamata pakalpojumu pieejamības attīstība un vides sakoptība;
- 5) Plānojot apdzīvojuma attīstību, tiek ņemtās vērā dabas un kultūras vērtības, respektējot to nozīmību un publisko pieejamību;
- 6) Jaunu attīstības teritoriju plānošanā primāri tiek izmantojot esošo infrastruktūru un plānojot kopēju komunālo infrastruktūru;

„Vidzemes trijstūris” un tam pieguļošā funkcionālā teritorija

- 1) izstrādāt stratēģiju funkcionālo tīklu attīstībai, ņemot vērā katras pilsētas un centra savdabību. Panākumu atslēga ir

- pilsētu sadarbība, tām savstarpēji papildinot vienu otru;
- 2) Integrēta vietas zīmolvēstības attīstība, uzsverot šo teritoriju kopīgās stiprās puses un radot lielāku pievilcību uzņēmējiem un investoriem;
 - 3) Integrētu industriālo teritoriju attīstība;
 - 4) integrēt funkcionālajai zonai pieguļošos novada nozīmes centrus un lauku apdzīvotās

- vietas funkcionālajā tīklā, nodrošinot labu sasniedzamību un komunikāciju iespējas;
- 5) Veidot kopēju telpiskās attīstības politiku iekļaujot mājokļu, veloceļu, tūrisma, inženiertehnisko komunikāciju izmantošanu, ekonomiskās attīstības jautājumus.

4.2.2. LAUKU (ATVĒRTĀ) TELPA (LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽA ZEMJU, DABAS, KULTŪRAS MANTOJUMA, TŪRISMA, AINAVU TELPAS)

TENDENCES. IZAICINĀJUMI:

Vidzemes reģiona lauku (atvērtā) telpa ir reģiona telpa, kas tiek saprasta kā dzīves telpa, kas nodrošina dzīvošanu. Daudzveidīgās lauku (atvērtās) telpas teritorijas veido un nosaka to Vidzemes savdabību, kas to atšķir un izceļ starp citiem Latvijas reģioniem. Atvērtās telpas struktūru veido daudzveidīgi un atšķirīgi dabas elementi un teritorijas, kas atrodas savstarpējā saistībā un mijiedarbībā. Vidzemi raksturo saglabāta reģiona lauku savdabība un identitāte – tīrā, maz piesārņotā vide, vizuāli izteiksmīgās un savdabīgās ainavas, dabas un kultūras vērtības. Lauku telpiskā struktūra balstās uz augstu dabas teritoriju īpatsvarus, ko veido lauksaimniecības zemes, mežu teritorijas un ūdenstilpes. Ekonomiskās aktivitātes dažādotas, papildinot tradicionālās lauksaimniecības nozares ar citiem darbības veidiem - bioloģisko lauksaimniecību, netradicionālajiem virzieniem, amatniecību. Zaļās telpas pilda svarīgu sanitāri higiēnisku funkciju, kas ievērojami paaugstina ekoloģisko pakalpojumu efektivitāti. Vidzemes zemes aizvien aktīvāk pārņem lielās saimniecības, kuru darbību diktē ekonomiskā konkurētspēja. Eiropas un Vidzemes lauku teritoriju attīstību turpmākos 20 gadus būtiski ietekmēs ES kopējās lauksaimniecības politikas izmaiņas, degvielas cenu kāpums

pasaulē, klimata pārmaiņas, lauksaimniecības tirgu globalizācija un pasaulē arvien augošs pieprasījums pēc pārtikas. Vidzeme pēdējo simt gadu laikā ir piedzīvojusi trīs vērienīgas zemes reformas. To rezultātā vietu attīstība vairs nav viendabīga, un starp Vidzemes lauku teritorijām pastāv atšķirības. Vidzemes Austrumu un Ziemeļu teritorijas lielākoties ietilpst īpaši atbalstāmo teritoriju grupā, kamēr Rietumu daļa, tuvāk Rīgai un „Vidzemes trijstūrim”, nav pieskaitāma šai grupai. Kopumā Vidzemes lauku teritorijas ir visattālinātākās starp visiem Latvijas reģioniem. Lai saglabātu lauku (atvērtās) telpas esošās kvalitātes, veicinātu ekonomisko attīstību un paaugstinātu iedzīvotāju dzīves līmeni, ņemot vērā resursus, teritorijas attīstības līdzšinējās īpatnības un optimālāko perspektīvo saimniecisko darbību, teritorijas plānojums izdala sekojošus areālus:

- Lauksaimniecības zemju un lauku teritorijas ar jauktu mozaīkveida izmantošanu,
- Meža zemju,
- Tūrisma attīstības teritoriju,
- Dabas, kultūrvēstures un ainaviski vērtīgo teritoriju,
- Pierobeža,
- Transporta infrastruktūra.

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030:

Lauksaimniecības zemju areālos nodrošināta lauksaimniecības attīstība un intensīva lauksaimniecības zemju izmantošana. Lauku teritorijās ar jauktu mozaīkveida izmantošanu, nodrošināts atbalsts daudzveidīgai, vidi saudzējošai darbībai atbilstoši vietas mērogam. mazāk vērtīgajās lauksaimniecības teritorijās veikti zemes ielabošanas un meliorācijas pasākumi. Lauku teritorijās ir saglabāta dzīvotspēja, Vidzemei raksturīgā ainava, tradicionālais dzīvesveids un kultūrvēsturiskā vide. Paralēli tradicionālajai lauksaimniecībai, Vidzemē īpaši attīstās nelauksaimnieciskā darbība (lauku tūrisms, amatniecība), bioloģiskā lauksaimniecība. Vidzemē aktīvi darbojas Latvijas augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klasteris, iesaistot vietējos ražotājus un pētniecības centrus. Vidzemes lauku teritorijas mazāk koncentrējoties uz lauksaimniecību, bet vairāk attīstot to pievilcību dzīvošanai, ir kļuvuši par Vidzemes pilsētās un Rīgā strādājošo, labi situēto iedzīvotāju dzīvesvietu

ATTĪSTĪBAS VIRZIENI:

Lauksaimniecības zemju areāli galvenokārt atrodas Pārgaujas, Kocēnu un Madonas novadā, kur galvenokārt ir lielākas vienlaidus lauksaimniecības zemju platības ar relatīvi augstāku zemes vērtību, tāpēc šajās teritorijās jānodrošina efektīva un ilgtspējīga l/z potenciāla izmantošana.

Lauku telpas ar jauktu mozaīkveida zemes lietojumu - attīstāma dažāda saimnieciskā darbība - mežsaimniecība, dzīvotnes visā to funkcionālā daudzveidībā, agrobizness. Stratēģija šajās teritorijās atbalsta daudzveidīgas, vidi saudzējošas darbības atbilstoši vietas mērogam. Un šo teritoriju attīstības galvenais mērķis ir nodrošināt lauku teritoriju dzīvotspēju, saglabāt Vidzemes raksturīgās ainavas, tradicionālo dzīves veidu un kultūrvēsturisko vidi.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

Lauksaimniecības zemju areāli

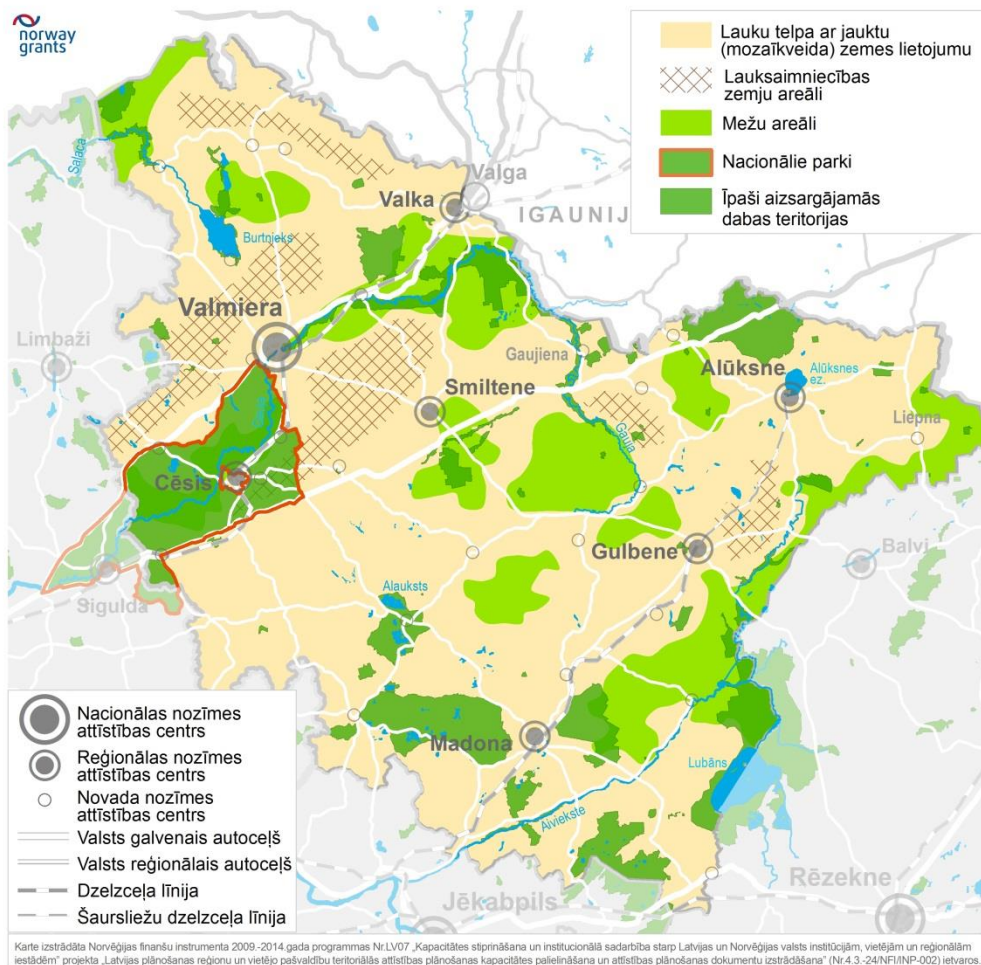
- 1) Vērtīgo lauksaimniecības zemju efektīvāka izmantošana, meliorācijas sistēmu attīstība, lauksaimniecības zemju konsolidācija;
- 2) vērtīgo LIZ ierobežošanas transformācijai citos zemes lietojuma veidos – apmežošanas (jebkurš apmežošanas priekšlikums rūpīgi jāapsver teritorijas plānojuma ietvaros) un transformācija apbūvei;
- 3) Zemju izmantošana daudzveidīgām lauksaimnieciskās ražošanas aktivitātēm;
- 4) lauksaimniecības un bioekonomikas jomas zinātņu tradīciju un tehnoloģiju pārnese uz Latvijas augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klastera un citiem uzņēmumiem, atbalstot

Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūtu Priekuļos;

- 5) melioārācijas sistēmu uzturēšana.

Lauku telpas ar jauktu mozaīkveida zemes lietojumu

- 1) primāri attīstāma pārtikas un patēriņa preču ražošana, tūrismam un atpūtas iespējām;
- 2) lauku apdzīvojuma centriem jākļūst par lokāliem ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves atbalsta punktiem;
- 3) attīstāma mazā ražošana un pārstrādes uzņēmumi, lauku tūrisma un ar to saistītās infrastruktūras kā alternatīva uzņēmējdarbības veida attīstība;
- 4) Vidzemes lauku ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana;
- 5) ainavas apsaimniekošanas noteikumu izstrāde un iekļaušana apbūves noteikumos
- 6) netradicionālās lauksaimniecības, amatniecības, tautas mākslas tradīcijas kā alternatīvu nodarbes veidu attīstība;
- 7) tradicionālās apbūves (arī viensētu) saglabāšana;
- 8) lauku darbības daudzveidošana, bioloģiskās l/s attīstība;
- 9) tradicionālās lauksaimniecības uzņēmumu pārveidošana par multifunkcionāliem lauksaimniecības uzņēmumiem;
- 10) attīstot IT pieejamību, iespēju radīšana darbam attālināti mājās ar moderno tehnoloģiju palīdzību;
- 11) degradēto teritoriju atjaunošana un rekultivācija;
- 12) mazāk vērtīgajās l/s teritorijās attīstāmās biomasas, kā atjaunojamā energoresursa ražošana

4.2.3. attēls Lauksaimniecības telpas, mežu telpas, lauku telpas ar jauktu (mozaikveida) lietojumu 2030

4.2.2.2. Meža zemju areāli

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Reģiona mežu platības ir saglabātas un atjaunotas, palielinot mežaudžu produktivitāti. Vidzemes reģionā iegūtais kokmateriāls, cieši sadarbojoties reģiona uzņēmējiem, tiek pārstrādāts reģionā, radot produktus ar augstu pievienoto vērtību.

Meža zemju areāli ir vienlaidus mežu masīvi ar potenciālu konkurētspējīgai mežsaimniecībai. Šajās teritorijās stratēģija paredz ilgtspējīgu mežsaimniecību un meža apsaimniekošanu, sabalansējot mežu izmantošanas ekonomiskos, ekoloģiskos un sociālos aspektus. Galvenokārt atrodas Alūksnes, Valkas un Gulbenes novada teritorijās, kā arī Vidzemes ziemeļu daļā – Igaunijas pierobežā.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) mežu atjaunošana un kopšana izstrādātajās platībās;
- 2) neizmantoto LIZ apmežošana;
- 3) ekoloģiski un ainaviski vērtīgās teritorijās mežsaimniecības darbību iespējamība saskaņā ar vides un dabas aizsardzības prasībām;
- 4) mežaudžu kopšana un krūmājiem klāto platību transformācija par meža zemēm
- 5) mežsaimniecības institūtu atbalstīšana, kas veic zinātniski pētniecisko darbu un nodrošina meža īpašnieku izglītošanu, kas vērsta uz jaunu inovatīvu tehnoloģiju ieviešanu un specializāciju;
- 6) atbalsts kokapstrādei, kas vērsta uz gala produktu ar augstu pievienoto vērtību;
- 7) kokapstrādes un ražošanas uzņēmumi izvietojami nesamazinot apkārtējās ainavas vērtību un pie esošās reģionāla līmeņa infrastruktūras;
- 8) īpaši aizsargājamo dabas teritoriju plānošana un veidošana mežos;
- 9) parku un skvēru plānošana pilsētās;
- 10) mežu apsaimniekošanas plānošana sporta un tūrisma attīstībai
- 11) plānojot jaunu industriālo teritoriju attīstību, primāri jāizmanto teritorijas, kurās nav nepieciešama meža zemju izmantošanas kategoriju maiņa uz apbūves teritoriju.

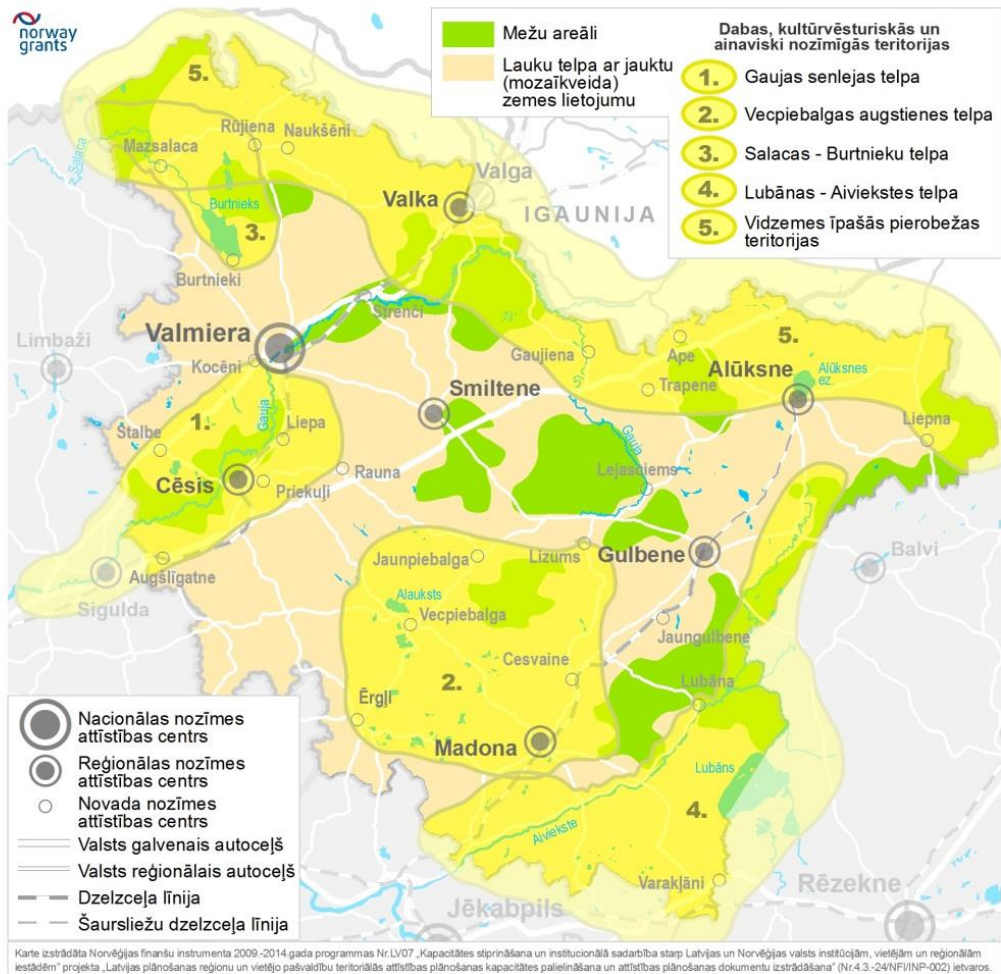
LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Saglabāta dabas teritoriju bioloģiskā daudzveidība. Dabas teritoriju apsaimniekošana notiek saskaņā ar izstrādātajiem dabas aizsardzības plāniem. Vidzemes pašvaldībās izstrādāti tematiskie ainavu plānojumi. Uzlabota plānošanas dokumenti, tajos integrējot ainavu politikas jautājumus. Dabas, kultūrvēstures un ainaviski vērtīgās teritorijas ir integrētas lauku vidē un iekļautas kopīgajā tūrisma aprītē. Saglabātas un nostiprinātas Vidzemei raksturīgās amatu prasmes, sekmējot kultūrvēsturiskā mantojuma un tradīciju izkopšanu un pārmantojamību. Uzlabota sabiedrības izpratne, akcentējot katra cilvēka un kopējās sabiedrības atbildību par teritorijas attīstību. Izkopti Vidzemes reģiona ainaviskie autoceļi.

Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas - koncentrētas starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes dabas un kultūrvēstures teritorijas un objekti, ko *raksturo augsta ainaviskā kvalitāte un bioloģiskā daudzveidība*. Stratēģija atbalsta šajās teritorijās vērtīgo dabas teritoriju un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanu un saglabāšanu, dabas aizsardzības intereses saskaņojot, ar ekonomiskajām interesēm. Šīs teritorijas stratēģijas kontekstā tiek skatītas arī kā tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas. Būtiski ir saglabāt un nostiprināt Vidzemes kultūrvēsturisko ainavu, tās daudzveidību un savdabību, palielināt ainavas telpisko nozīmi, kā arī saglabāt apdzīvojuma struktūru.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) dabas, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma teritoriju apzināšana, saglabāšana, saprātīga apsaimniekošana un izmantošana;
- 2) ekoloģisko tīklojumu attīstīšana, saglabājot zaļos koridorus sugu migrācijai;
- 3) vadlīniju izstrāde ekoloģisko koridoru precizēšanai, to attēlošanai plānojumos un ieteikumu izstrāde to apsaimniekošanai;
- 4) sabiedrības iesaistes un izglītojoši pasākumi dabas un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanā;
- 5) izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas, kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina ūdensmalu, dabas un kultūras pieminekļu publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;
- 6) ainavu teritorijas, kuras ir ļoti būtiskas ar ainavas izmantošanu saistītajiem atpūtas veidiem, ir saudzēšana, uzturēšana un attīstīšana tā, lai varētu radīt apstākļus brīvā laika pavadīšanas iespējām dabā un ainavā, gan arī līdztekus nodrošinot prasības sugu un biotopu aizsardzībai;
- 7) videi draudzīgai saimnieciskās darbības atbalstīšana;
- 8) ekotūrisma objektu un tūrisma infrastruktūras attīstība;
- 9) uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar kultūrainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- 10) kultūrainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu un attīstot tās atsevišķos elementus;
- 11) Vidzemei tradicionālās apbūves rakstura saglabāšana - viensētas un to grupas, raksturīgo formu, siluetu un mērogu, estētiskās vērtības, būvniecības tradīcijas;
- 12) kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un tradīciju izkopšana;
- 13) esošās kultūrainavas kvalitātes uzlabošana, veidojot jaunus, ainavā integrētus mākslīgās ainavas elementus;
- 14) tūrisma attīstības veicināšana saskaņā ar vides aizsardzību, lai saglabātu skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus
- 15) līdzdalība ĪADT plānu izstrādē un saskaņošanā;
- 16) nav pieļaujama ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanās ainaviski vērtīgajās Vidzemes teritorijās, nepieļaujot panorāmas skatu zaudēšanu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.

4.2.4. attēls dabas, kultūrvēstures un ainaviski vērtīgās teritorijas 2030

4.2.2.4. Tūrisma attīstības teritorijas

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Vidzemes reģions atpazīstams, kā nozīmīgs tūrisma t.sk. ekotūrisma galamērķis. Pilnveidota un attīstīta visa veida tūrisma infrastruktūra (naktsmītnes, ēdināšana, autonomvietnes), radošās industrijas, amatniecība, „tūrisma paketes” dažādām mērķgrupām, nodrošināti daudzveidīgi tūrisma pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību, tos integrējot kopīgajā reģiona ekonomiskajā attīstībā. Reģiona teritorijā aktīvi darbojas Gaujas Nacionālā parka tūrisma klasteris. Attīstījies tūrisma sadarbība VIA Hanseatica attīstības zonā.

Tūrisma attīstības teritorijas - tiek skatītas kā dažāda veida tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas ar mērķi tūrisma infrastruktūras pilnveide un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) tūrisma attīstības stratēģiju izstrāde, identificējot augstas intensitātes tūrisma teritorijas;
- 2) tūrisma daudzveidības popularizēšana, stiprinot esošo tūrisma struktūru un veidojot jaunas iespējas / piedāvājumus, pamatojoties uz plānojuma attīstības perspektīvu;
- 3) pārrobežu sadarbību tūrisma sekmēšana, maršrutu izveidē;
- 4) augstas intensitātes tūrisma teritoriju sasaiste ar nacionālas un reģionālas nozīmes ceļu tīklu un sabiedriskā transporta mezgliem;
- 5) atpūtas un aktīvā tūrisma attīstībā jānodrošina saikne ar citām aktivitātēm (atpūtu pilsētās, sporta un kultūras pasākumiem, lauksaimniecību, mežsaimniecību, makšķerēšanu, medniecību);
- 6) VIA HANSEATICA attīstības zonas, kā vienotas ekonomiskās un tranzīta kustības attīstības, sadarbība vides saglabāšanas jautājumos, vienotu plānošanas dokumentu izstrāde, sabiedriskā transporta tīkla attīstība

4.2.5. attēls Tūrisma attīstības telpas 2030

1) 4.2.2.5. Iekšējie ūdeņi, upes un to ielejas

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Ūdeņi tiek izmantoti ekosistēmu funkcijai, kā arī kalpo kā būtisks kultūrainavas, rekreācijas un tūrisma attīstības resurss. Reģiona lielākajās upēs – Gaujā, Salacā, Braslā, Abulā, Sedā, Amatā, Pededzē attīstīts aktīvs ūdenstūrisms. Saglabāta upju ieleju dabas daudzveidība un kultūrvēsturiskā identitāte. Palielinātas privātās iniciatīvas akvakultūru un dīķsaimniecības attīstībai. Izveidotas labiekārtotas peldvietas, nodrošināta publiskā piekļuve krastmalām. Veikti specifiski attīstības plānošanas risinājumi ūdenstūrisma, aktīvās atpūtas, ūdens transporta attīstībai, kā arī ūdens telpas ir integrētas kopīgajā teritorijas attīstībā. Veikti mērķtiecīgi pasākumi applūstošo teritoriju identificēšanā un apsaimniekošanā.

Stratēģijā būtiska nozīme ir *upēm un to ielejām*, kas ir nozīmīgas tūrisma un rekreācijas attīstībai, vienlaikus tās ir ainaviski vērtīgas dabas teritorijas ar vērtīgiem pļavu un mitrāju biotopiem.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) iekšējo ūdeņu attīstības plānošana un pārvaldība, uzlūkojot ūdeņus un to apkārtējās teritorijas gan kā attīstības resursu, gan saudzējamu dabas teritoriju;
- 2) specifiski attīstības plānošana risinājumi izvēle ūdenstūrisma, aktīvās atpūtas, ūdens transporta attīstībai, ūdens telpas integrēšana teritorijas attīstībā;
- 3) upju un tām pakārtotās infrastruktūras raksturojošo parametru situācijas analīze, lai novērtētu piemērotību ūdenstūrisma;
- 4) peldvietu plānošana;
- 5) pietātņu infrastruktūras plānošana;
- 6) sadarbība ar citiem plānošanas reģioniem un pašvaldībām iekšzemes ūdeņu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā;
- 7) ūdensmalu kā nepārtrauktas, publiskai pieejai atvērtu telpu attīstība, kur lineārā telpa gar ūdensmalu kalpo gan rekreācijai, gan atraktīvai un ērtai publisko un sabiedrisko objektu sasaistei;
- 8) publiskās piekļuves nodrošināšana krastmalām, sabiedrībai pieejamu, rekreācijas un tūrisma attīstībai izmantojamos ūdeņu plānošana;
- 9) vēsturisko ūdensobjektu dabīgo krastu kā izcilu vērtību izcelšana;
- 10) pieejamības plānošana publiskiem un privātiem ezeriem, upēm, to krastu aizsargāšana no neplānotas apbūves, kā arī labiekārtotu peldvietu ar atbilstošu infrastruktūru plānošana, pārvietošanās iespēju gar ūdensmalām ((pastaiņu takas, celiņi, veloceliņi u.c.) izveide;
- 11) esošo upju palieņu plānošana, plūdu ūdens apjoma amortizācijai, saglabājot tās pilnā apmērā un neparedzot tādas to attīstības iespējas, kas ir saistītas ar apbūvi.
- 12) upju ieleju izmantošana rekreācijai un ilgtspējīga tūrisma attīstībai;

4.2.2.6. Vidzemes pierobežu telpa

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Vientuļu robežkontroles punktā ir uzlabota infrastruktūra. Eiropas Savienības un Krievijas Federācijas pierobežā labi attīstīta robežas infrastruktūra un nodrošināti daudzveidīgi pakalpojumi, izveidot ilgtspējīgu pārrobežu sadarbības tīklu Pierobežas teritoriju attīstība notiek līdzsvarā ar Vidzemes reģiona centru teritorijām. Uzlabota pierobežas teritoriju sasniedzamība, kvalitatīvs un ātrs sakaru un komunikāciju nodrošinājums. Realizēts Ziemeļu stīgas attīstības projekts, attīstot tūrisma pakalpojumus un veicinot ekonomisko aktivitāti pierobežā.

Vidzemes pierobežas telpa - aptver robežai pieguļošās pašvaldības. Galvenais šo teritoriju mērķis ekonomiskās aktivitātes veicināšana, pierobežas apdzīvojuma centru attīstība. Šajās teritorijās viens no izaicinājumiem ir iedzīvotāju pašiniciatīvas un sabiedrības tīklošanās veicināšana, mazā biznesa attīstības platformas veicināšana, atbalsts vietējiem ražotājiem, amatniekiem un mājražotājiem, kā arī aktivizējot tūrisma piedāvājumu un tam saistošā mazā biznesa piedāvājumu veidošanos. Lai nodrošinātu teritorijas līdzvērtīgu attīstību un apdzīvotību, ļoti svarīgi, lai pierobežas teritorijas iedzīvotājiem tiktu nodrošināti līdzvērtīgi dzīves un darba apstākļi, transporta un sakaru pieejamība. Līdzsvarotu reģionu attīstību var panākt, izmantojot ne tikai reģiona materiālos resursus (dabas resursus, infrastruktūru un finanšu kapitālu), bet piesaistot arī reģiona nemateriālos resursus un stiprinot iedzīvotāju spējas kopīgi ietekmēt dažādu lēmumu pieņemšanu, jo īpaši aktuāli tas ir pierobežas teritorijās.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) kopējo pierobežas stratēģiju izstrāde;
- 2) pierobežas teritoriju sasniedzamības uzlabošana, attīstot transporta koridorus, efektīvizējot kravu un pasažieru pārvadājumus, uzlabojot darbaspēka mobilitāti;
- 3) darba un dzīves apstākļu uzlabošana pierobežas teritorijā, izveidojot labāk integrētu darba tirgu, dvīņu pilsētā Valka / Valga;
- 4) kopīgas biznesa infrastruktūras attīstība dvīņu pilsētā Valka/Valga;
- 5) neformālo saikņu pilnveidošana, sabiedrībā balstītu iniciatīvu un kopīgu pasākumu īstenošana;
- 6) efektīva pierobežas teritoriju (Valka, Alūksne) izmantošana tranzīta un transporta pakalpojumu nodrošināšanai, uzlabojot un atvieglot robežas šķērsošanas procedūru, attīstot saistīto infrastruktūru un pakalpojumus.
- 7) Vidzemes jūrmalas sasniedzamības uzlabošana Ziemeļvidzemes iekšzemei (austrumu - rietumu transporta un ekotūrisma koridors „ Ziemeļu stīga“, attīstot tūrisma pakalpojumus un tādejādi palielinot ekonomisko aktivitāti pierobežā un attīstot Rūjieni un Mazsalacu kā Ziemeļlatvijas un Igaunijas pārrobežu ekotūrisma attīstības centru;
- 8) ES ārējās robežas infrastruktūras attīstība uz Latvijas - Krievijas robežas (Pededze-Bruņiševa, Vientuļu robežpunkts);
- 9) Latvijas - Igaunijas pierobežas attīstības kopīga plānošana un robežu šķērsojošo ceļu atjaunošana;
- 10) transporta un loģistikas pakalpojumu telpas plānošana un izveide Valkā/Valgā un Pededze-Bruņiševa pie Latvijas/Krievijas robežas;
- 11) uzņēmējdarbības attīstības paplašināšanās abpus robežas (Latvija-Igaunija, Latvija-Krievija);
- 12) dabas resursu apsaimniekošana.
- 13) Ziemeļlatvijas reģiona pieeja Vidzemes jūrmalai sadarbībā ar Rīgas reģionu;
- 14) pārrobežu sadarbības potenciāla ar Igauniju, transporta mezgls - autoceļš A2, E77 (Rīga-Sigulda- Igaunijas robeža) un autoceļš P19, kas šķērso Apes novada teritoriju, attīstāms tranzīta kravu pārvadājumu un loģistikas nozares attīstībai.

4.2.2.7. Transporta infrastruktūra un sasniedzamība

LGTERMIŅA IZMAIŅAS 2030

Nodrošinātas minimālās mobilitātes prasības – iespēja katru dienu ar sabiedrisko transportu nokļūt novada centrā. Vidzemē ieviestas inteligēnto transporta sistēmas modeļi t.sk. pakalpojums „Transporta pēc pieprasījuma” pieejamība Vidzemē, sekmējot lauku teritoriju sasniedzamību. Uzlabota starpreģionālo un reģionālo savienojumu autoceļu kvalitāte. Izveidoti multimodālie pārsēšanās punkti – Madonā, Gulbenē, Smiltēnē, Cēsīs, Bērzkrōgā, Valkā, Alūksnē, nodrošinot reģionāla līmeņa dažādu transporta veidu pārvadājumu savietojamību. Nodrošināts asfaltēts savienojums no pagasta centra uz tuvāko pakalpojumu [novada] centru. Ap reģionālas nozīmes attīstības centriem Vidzemē izbūvēti apvedceļi, tādējādi novirzot kravu pārvadājumu sabiedriskā transporta plūsmu apkārt pilsētām. Attīstīti sabiedriskā transporta savstarpējie tieši savienojumi starp reģiona nozīmes attīstības centriem. Samazināts esošais ceļā pavadītais laiks uz attīstības centriem gan pa autoceļiem, gan dzelzceļu t.sk. vilcienu maršrutā Lugaži – Rīga Lugaži, ieviešot ekspresreisu. Ap apdzīvotuma centriem un gar autoceļiem attīstīti veloceļi, tos savienojot arī ar tūrisma maršrutiem.

ATTĪSTĪBAS VIRZIENI:

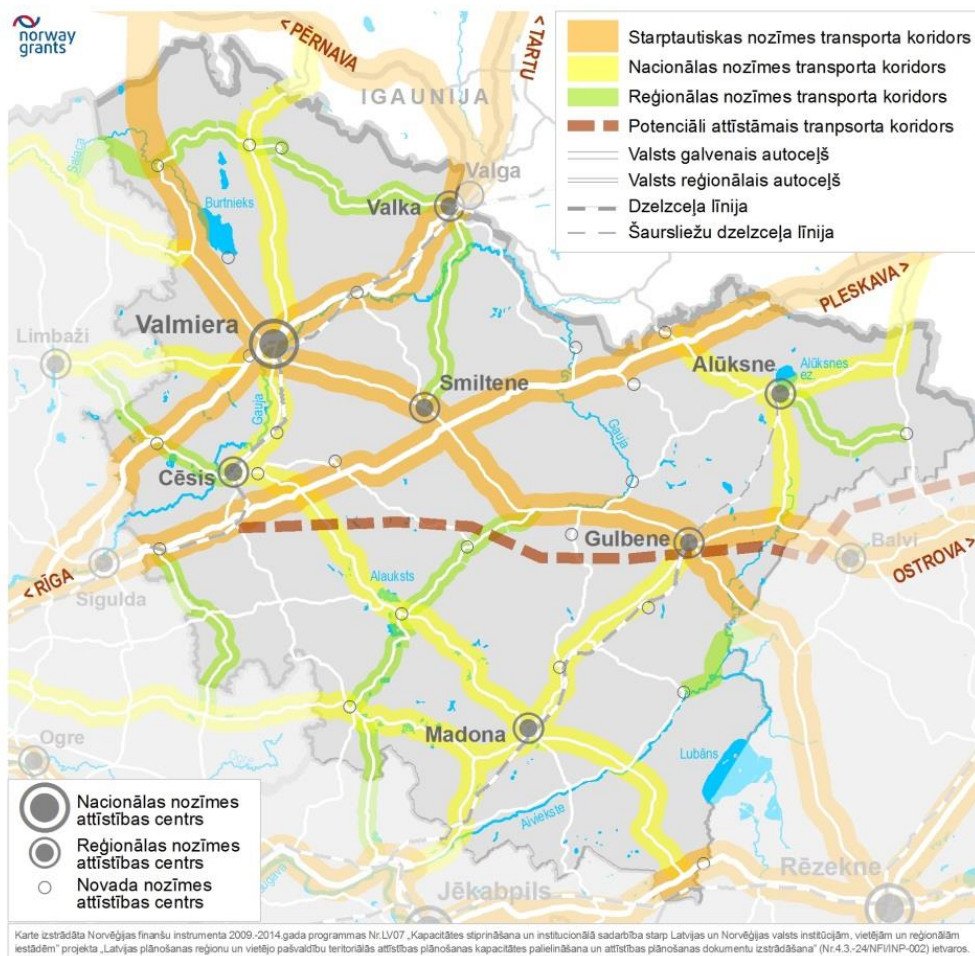
Vidzemē transporta infrastruktūras attīstība un sasniedzamība priekšnoteikums, lai nodrošinātu vienlīdz kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību visā teritorijā. atrodas sauszemes transporta plūsmu krustcelēs, ceļu un dzelzceļa infrastruktūras attīstība ir vitāli svarīga.

Autoceļu sliktā kvalitāte ir vispārēja Vidzemes problēma. Vidējā diennakts satiksmes intensitāte valsts galvenajos autoceļos Vidzemē ir diezgan augsta autoceļa A3 posmā no Rīgas līdz Valmierai, un A2 posmā no Rīgas caur Siguldu un Līgatni gar Cēsīm un Smiltēni. Savukārt labs vai ļoti labs ceļa kvalitātes līmenis šajos maršrutos ir tikai dažos posmos. Situācija šajā ziņā Vidzemē ir daudz sliktāka nekā Rīgas reģionā, kur ir vairāk un daudz garāki labas vai ļoti labas kvalitātes ceļu posmi. Šāda nevienāda situācija negatīvi ietekmē Vidzemes konkurētspēju un pievilcību salīdzinājumā ar citiem reģioniem, kā arī neļauj sauszemes tranzīta pārvadājumiem izmantot reģiona izdevīgās atrašanās vietas dabiskās priekšrocības. Šobrīd vairākas Vidzemes lauku teritorijas, pamatā Austrumu, Ziemeļaustrumu un Dienvidu daļā, ir *vairāk nekā 5km attālinātas no vienotā asfaltēto ceļu tīkla*. Tas apgrūtina šo teritoriju iedzīvotāju mobilitāti, un padara tās nepievilcīgas uzņēmējdarbībai, it sevišķi saistībā ar samazināto valsts sabiedriskā transporta maršrutu tīklu.

Arī *dzelzceļa pārklājums* Vidzemē ir daudz mazāks nekā citos Latvijas reģionos – tikai 1,6 km uz 100 km². Reģiona Dienvidu daļā pieejamā dzelzceļa infrastruktūra ir tikai daļēji piemērota vietējiem un starptautiskajiem kravu pārvadājumiem, kas būtiski pasliktina uzņēmējdarbības attīstību teritorijā.

Vidzemes dabiskais sauszemes tranzīta krustceļu potenciāls netiek izmantots arī tādēļ, ka reģions nav tieši savienots ar Centrālās un Rietumeiropas dzelzceļa tīklu. Dzelzceļa un aviotransporta pieejamības ziņā Vidzeme ir absolūtā perifērijā salīdzinājumā ar Rietum un Centrāleiropas reģioniem.

Vidzemes pievilcīgākās vietas dzīvošanai un darbam ir ar labu infrastruktūru un tuvāk Rīgai, – tā ir Valmiera un Cēsīs. Vislabākās uzņēmējdarbības iespējas arī ir tieši maģistrālo ceļu tuvumā, kā rezultātā ieguvējs ir „Vidzemes trijstūris”. Būtisks attīstības priekšnosacījums ir nokļūšana līdz reģiona centriem un Rīgai.

4.2.6. attēls Transporta infrastruktūra un sasniedzamība 2030

VIDZEMES IZAICINĀJUMI:

- 1) *Vidzemes starptautiskā sasniedzamība*, ko nodrošina „reģiona vārti” – Rīgas, Salacgrīvas, Ainažu un Pērnavas ostas, Rīgas un Tallinas starptautiskās lidostas, Pleskavas un Tartu lidosta;
- 2) *Vidzemes reģiona ārējo sasniedzamību nodrošina Vidzemes šoseja* - valsts galvenais autoceļš A2 Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene), kas ir arī Eiropas TEN tīkla ceļa E77 posms ar atzaru uz Gulbeni, Balviem un Latvijas Krievijas robežkontroles punktiem;
- 3) *starptautiskas nozīmes maršruti* – Austrumu-Rietumu koridors, VIA Hanseatica, kas arī iekļaujas Transeiropas transporta tīklā TEN un nodrošina reģiona ārējo sasniedzamību.
- 4) A3 un A2 autoceļi IAS noteikti kā iekļaujas Starptautiskas nozīmes transporta koridori, kā rezultātā prioritāri nepieciešams šo

transporta koridoru esošās infrastruktūras atjaunošana, rekonstrukcija un sasniedzamības uzlabošana, iekļaujoties kopējā autoceļu tīklā.

Prioritārās investīcijas autoceļos kritēriji:

- 1) Lai nodrošinātu iespēju *45 minūšu laikā* no jebkuras apdzīvotas vietas nokļūt tuvākajā nacionālas vai reģionālas nozīmes centrā 2030. gadā no pagasta centra nepieciešams vismaz viens asfalta savienojums ar tuvāko pakalpojumu [novada] centru;
- 2) Savienot apdzīvotas vietas (200+) [savienot kaimiņus] vismaz divi savienojumi.

Prioritāri attīstāmi šādi transporta koridori (saskaņā ar 6.2. pielikumu):

- 1) Starptautiskie transporta koridori - ar ārvalstīm caur robežpunktiem;

- 2) Starpreģionāli transporta koridori:
 - a. ar starptautiskiem centriem;
 - b. ar nacionālas nozīmes centriem;
- 3) Reģionāli transporta koridori:
 - a. Savieno apdzīvotas vietas (ar 1000 iedzīvotājiem) ar reģiona nozīmes centriem;
 - b. Savieno savā starpā arī reģiona nozīmes centrus;
- 4) Starpnovadu transporta koridori (savieno novadu nozīmes centrus) nosakāmi pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) definēto starpreģionālo un reģionālo savienojumu ceļu infrastruktūras uzlabošana;
- 2) katra pagasta centra nodrošināšana kravas transporta brīva kustība cauru gadu vismaz pa vienu ceļu;
- 3) pagasta centra savienošana vismaz vienu asfalta savienojumu ar tuvāko pakalpojumu [novada] centru;
- 4) pakalpojumu veidošana, kombinēto transporta terminālu kravu sadalei un loģistikai uz robežas un transporta mezglos;
- 5) ceļu apkāpes infrastruktūras attīstība pie starptautiskas un starpreģionālas nozīmes transporta koridoriem;
- 6) optimālu transporta plūsmu, satiksmes aprites, kā arī kustības ātrumu paaugstināšana nacionālas un starpreģionālas nozīmes transporta koridoriem;
- 7) apvedceļu izbūve ap nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem;
- 8) reģiona nozīmes pilsētu sasniedzamības uzlabošana no Vidzemes perifērajām lauku teritorijām un uz lauku teritorijām, īpaši mazo pilsētu un vietējo centru sasniedzamības perifērijā;
- 9) tūrisma infrastruktūras izveide starpreģionālo un reģionālo transporta koridoros (stāvvietas, skatu vietas, takas, norādes, u.t.t.);
- 10) ES ārējās robežas infrastruktūras uzlabošana Vidzemes reģionā;
- 11) esošo dzelzceļa līniju renovācija, lai palielinātu pārvietošanās drošību un kustības ātrumu;
- 12) dzelzceļa atjaunošana dzelzceļa līnijā Pļaviņas – Gulbene – Pitalova;
- 13) veloinfrastruktūras plānošana un attīstība gar autoceļiem, autoceļu nodalījuma joslās;
- 14) multimodālo (sabiedriskā) transporta terminālus - pārsēšanās punktu attīstība;
- 15) ātrgaitas autobusu satiksmes attīstība starp Vidzemes un reģiona kaimiņu reģionu attīstības centriem;
- 16) pilsētu – piepilsētu pasažieru pārvadājumu attīstība.

Dzelzceļa līniju attīstība:

Vidzemes reģionā kā stratēģiskas nozīmes dzelzceļš ir noteikts:

- 1) *Rīga-Valmiera-Valka-Valga*, virzienā uz Pleskavu un Tallinu šim savienojumam ir nozīmīga loma preču tranzītā un pasažieru pārvadājumos reģionā;
- 2) *Rīga-Rēzekne-Sanktpēterburga un Rīga-Maskava*

Kā reģionālas nozīmes dzelzceļa savienojums attīstāms:

- 1) Pļaviņas-Gulbene - reģionālas nozīmes virziens pasažieru un kravu pārvadājumiem;
- 2) Gulbene-Alūksne un Rīga- Ērgļi – reģiona nozīmes tūrisma attīstību veicinošs dzelzceļš ar vietējas nozīmes pasažieru pārvadājumiem.

Potenciāli attīstāmais transporta koridors- bijuši dzelzceļa līnija Ieriķi-Gulbene -Krievijas-(Pitalova) saglabājams kā potenciāli attīstāms transporta koridors - līnijveida apbūvei, meklējot alternatīvas šī koridora izmantošanā. Šajā teritorijā nav pieļaujama dzīvojamā apbūve.

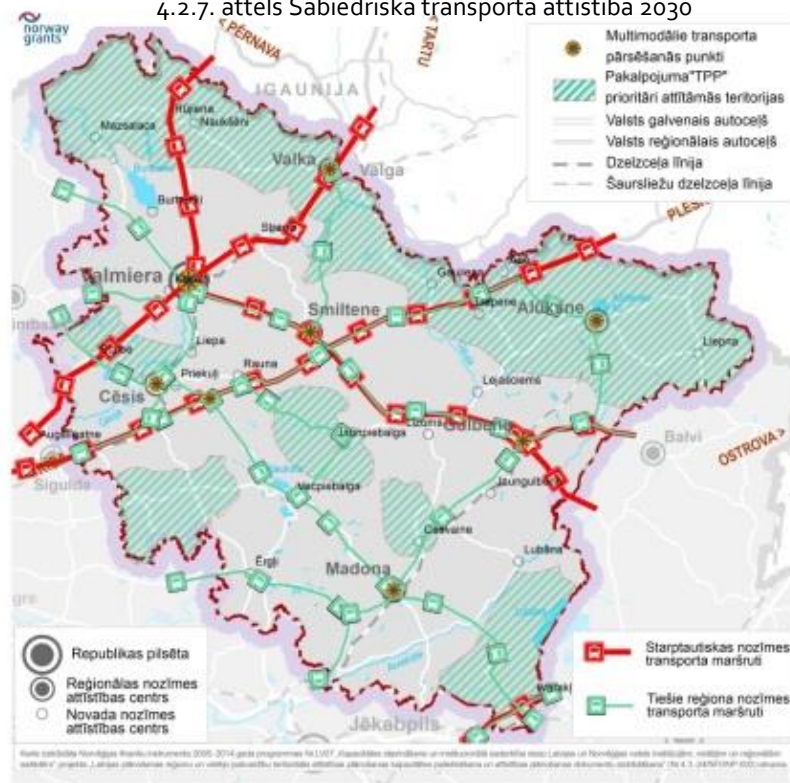
VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) Dzelzceļa infrastruktūras rekonstrukcija, nodrošinot drošākus un ekonomiski izdevīgākus, un videi draudzīgākus pasažieru, preču un izejvielu pārvadājumus;
- 2) Dzelzceļa stacijām un pieturas punktiem pieguļošajās teritorijās autostāvvietu un velosipēdu glabāšana slaukumu izbūve;

- 3) Gājēju ceļiņu, pandusu, gājēju pāreju izbūve pasažieru peroni pieejās;
- 4) Samazināts esošais ceļā pavadītais laiks uz attīstības centriem pa dzelzceļu maršrutā Lugaži – Rīga Lugaži, ieviešot ekspresreisu.

perspektīvo apdzīvojuma struktūru un definētajiem reģiona nozīmes attīstības centriem. Papildus multimodālais pārsēšanās punkts attīstāms Priekuļu novada Bērzkrogā, ņemot vērā priekšnoteikumus un atrašanos nozīmīgu ceļu krustpunktos, kur iespējams ļoti veiksmīgi kombinēt gan sabiedriskā

4.2.7. attēls Sabiedriskā transporta attīstība 2030

Sabiedriskā transporta attīstība:

Sabiedriskā transporta attīstība tiek skatīta kontekstā ar apdzīvojuma struktūras sasniedzamību, funkcionalitātes uzlabošanu un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu. Mērķis samazināt kopējo ceļā pavadīto laiku.

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) *Lauku teritorijā* veidojami *multimodālie pārsēšanās mezglu punkti* (Madonā, Gulbenē, Smiltēnē, Bērzkrogā, Alūksnē, Cēsis, Valmiera, Valka), kas nodrošina pārsēšanos no apkārtējām lauku teritorijām un galvenajiem savienojumiem ar Rīgu, nodrošinot vietējā un reģionālā līmeņa dažādu transporta veida pārvadājumu savietojamību. Multimodālie pārsēšanās mezglu punkti noteikti balstoties uz

transporta pārvadājumus, gan arī kravu loģistiku.

- 2) sabiedriskā transporta savstarpējo tiešo savienojumu attīstība starp reģiona nozīmes attīstības centriem, nodrošinot gan parasto režīmu, gan arī ekspresa režīmu.
- 3) Plānojot sabiedriskā transporta attīstību, reģions atbalsta tādas minimālās mobilitātes prasības, lai tiktu nodrošināta iespēja katru dienu ar sabiedrisko transportu nokļūt novada centrā, apmeklēt izglītības iestādes, nokļūt darba vietās, valsts un pašvaldību institūcijās, it īpaši attālākajās Vidzemes lauku teritorijās.

4.2.2.8. Tehniskā infrastruktūra

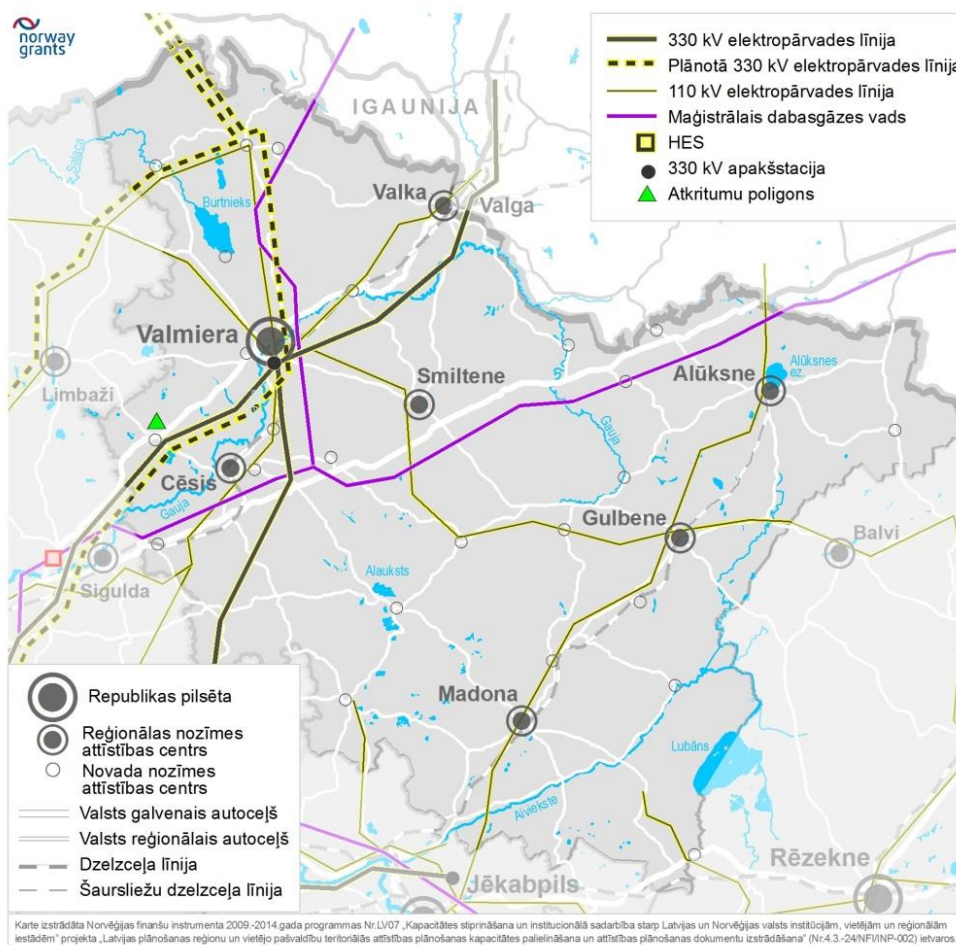
Tehniskā infrastruktūra - Maģistrālie inženierkomunikāciju tīkli un objekti ir būtiski gan attīstības centru pakalpojumu nodrošināšanai, gan uzņēmējdarbības attīstībai. Stratēģija atbalsta infrastruktūras attīstību atbilstoši pieprasījumam un attīstības iespējām. **Mērķis** – nodrošināt energoresursu pieejamību un jaudu pietiekamību Vidzemes apdzīvoto vietu ekonomiskai attīstībai

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) jaunas augstsprieguma (330kW) līnijas starp Igaunijas un Latvijas enerģosistēmām;
- 2) alternatīvo energoresursu (ģeotermālo, saules u.c.) pielietošana;

- 4) ņemot vērā stratēģisko uzstādījumu par attālinātā darba attīstību Vidzemē, nodrošināt informācijas pārraides tīkla pārklājumu, kas rada stabilu un nepārtrauktu piekļuvi internetam un citām informācijas sistēmām Vidzemes lauku teritorijās;
- 5) Lai nodrošinātu attālinātā darba attīstību Vidzemē, nodrošināt līdzvērtīgu pieeju informācijas un telekomunikāciju pakalpojumiem t.sk. arī platjoslas internetam visā Vidzemē, īpaši Vidzemes pierobežas un attālākajās Vidzemes lauku teritorijās.

4.2.8. attēls Tehniskā infrastruktūra 2030

- 3) atjaunojamo energoresursu attīstība;

4.2.3. KOPĒJO TĒLPISKĀS SADARBĪBAS TERITORIJU ATTĪSTĪBA

Nozīmīgākās kopējās telpiskās sadarbības teritorijas Vidzemē ir:

Cēsu, Kocēnu, Pārgaujas, Līgatnes, Beverīnas, Siguldas, Krimuldas un Priekuļu novada daļa starp A2 un A3 autoceļiem un Vidzemes Jostu.

Šīs teritorijas nozīmīgākie attīstības virzieni:

- 1) intensīvās lauksaimniecības attīstība, jo šeit ir vienas no augstvērtīgākajām lauksaimniecības zemēm reģionā;
- 2) tūrisma un aktīvās atpūtas pakalpojumu attīstība, kas iekļauj dažādus tūrisma attīstības virzienus ar pieaugošu intensitāti un nozīmību;
- 3) apdzīvojuma attīstība, paplašinoties individuālai apbūvei atvērtajā telpā un pilsētu, ciemu urbānās zonas ietekmes pieaugums;
- 4) nozīmīgu dabas resursu ieguve;
- 5) starptautiskas nozīmes ceļu rekonstrukcija un dzelzceļu izbūves plānošana;
- 6) VIA Hanseatica zonu attīstība.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorija

Šīs teritorijas nozīmīgākie attīstības virzieni:

- 1) lauksaimniecības attīstība;
- 2) ainavu daudzveidības saglabāšana, ainavu izkopšana un daudzveidīga tūrisma attīstība;
- 3) bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un dabas aizsardzības pasākumu nodrošināšana;
- 4) rūpniecības attīstība pilsētās un to tuvumā.
- 5) atbalsts Salacas upes un Burtnieku ezera attīstības apvienības darbībai

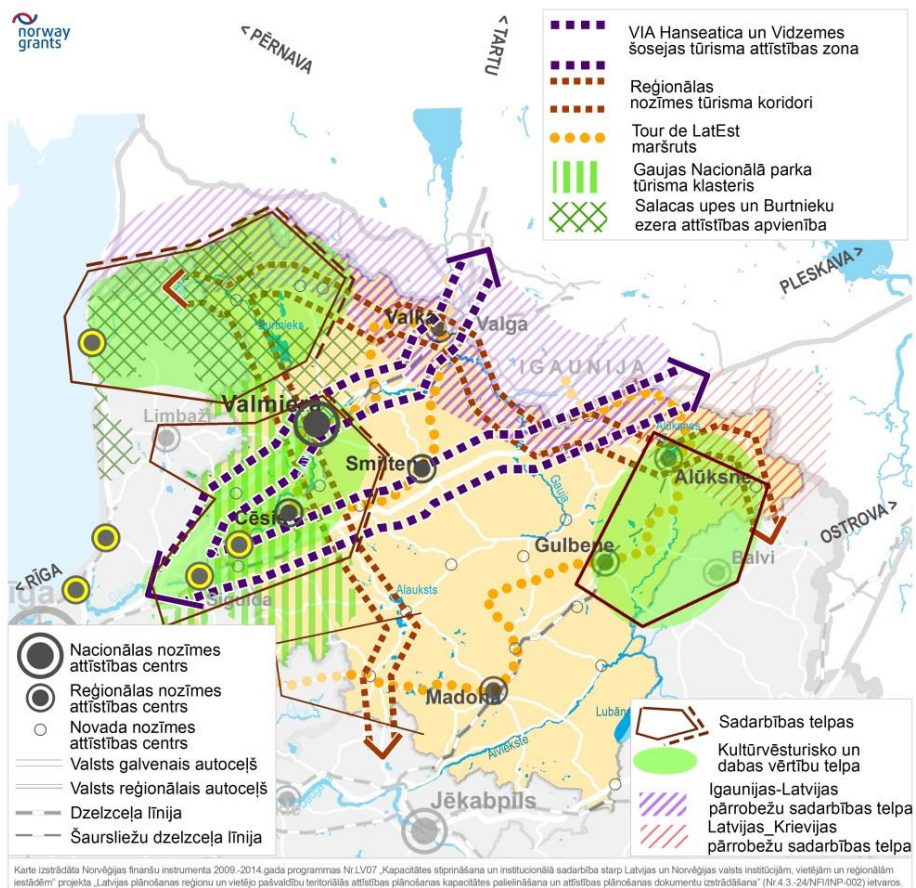
Latvijas – Igaunijas pierobežas daļa (Ziemeļu stīgas attīstības teritorija)

- 1) Šī teritorija lielā mērā saistīta ar dabas vērtību un ainavu daudzveidības saglabāšanu, tūrisma attīstību un pierobežas režīma ievērošanu.
- 2) pierobežas sadarbība - sadraudzība, kontakti un projekti balstās uz

VADLĪNIJAS/RISINĀJUMI:

- 1) dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.
- 2) pozitīvs faktors ir Gaujas Nacionālā parka administrācijas klātbūtne, kurai ir būtiska loma šīs teritorijas attīstībā un aizsardzībā. Gaujas Nacionālā parka teritorija ir vieni no nozīmīgākajiem reģiona tūrisma resursiem, taču nākotnē šajā teritorijā vēl vairāk palielināsies tūrisma nozares loma, tādēļ būtiska augstvērtīgo tūrisma resursu ilgtspējības nodrošināšana.;
- 3) ainavu daudzveidības saglabāšana un ainavu izkopšana.
- 6) tūrisma attīstība.
- 7) Ziemeļlatvijas reģiona pieeja Vidzemes jūrmalai sadarbībā ar Rīgas reģionu;
- 8) Salacas upes baseina apsaimniekošana un tūrisma attīstība sadarbībā ar Rīgas reģionu;
- 9) Dienvidu – ziemeļu tranzītkoridora telpa ar Igauniju attīstība sadarbībā ar Rīgas reģionu.

- 3) uzņēmējdarbības attīstības paplašināšanās iespējas abpus robežas vēsturiskām saiknēm un vienotu dabas un tūrisma telpu;

4.2.9. attēls Kopīgo sadarbības telpu interešu teritorijas 2030

5. Stratēģijas īstenošana

5.1. IEVIEŠANA

Ilgspējīgas attīstības stratēģija ir Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vadības instruments. Par stratēģijas ieviešanu līdzatbildīgas ir visas Vidzemes plānošanas reģiona pilsētas un novadi. Vidzemes plānošanas reģiona Attīstības padomei un administrācijai ir koordinējoša loma.

Vidzemes plānošanas reģiona Attīstības padome un administrācija ir atbildīgas par stratēģijas ieviešanu kopumā. Tām ir galvenā un noteicošā loma, formulējot Vidzemes pašvaldību kopējo viedokli, aizstāvot to vienotās, saskaņotās intereses.

Stratēģijas ieviešanas modelis balstīts uz labas pārvaldības principiem - sadarbība, koordinācija, iesaistīšana un resursu mobilizācija. Modelis paredz daudzdisciplināru pieeju, iesaistot dažādas organizācijas un individuus ar dažādu ekspertīzi, pieredzi un spējām, ietverot gan valsts, gan pašvaldību, gan privāto, gan kopienu līmeņus. Būtiska loma stratēģijas īstenošanā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Pārresoru koordinācijas centram.

Stratēģijas ieviešanas struktūru veido reģiona Attīstības padome kā galvenā lēmējinstiūcija un reģiona administrācija kā tās izpildstruktūra. Katra stratēģiskā virziena ieviešanu un uzraudzību koordinē attiecīgi izveidota komiteja:

Stratēģiskais virziens	Komiteja	Iesaistītie
CILVĒKS	Cilvēkresursu attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, sociālo un veselības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
EKONOMIKA	Uzņēmējdarbības attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji, uzņēmēju apvienību un klasteru pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
TERITORIJA	Teritorijas attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji un uzņēmēju apvienību pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji

Atbildīgo institūciju (pašvaldību) izdevums ir veikt pašvaldības teritorijas attīstības uzraudzību, iesniedzot reģionā pašvaldību plānošanas dokumentu uzraudzības ziņojumus un pārskatus, kā arī, sagatavojot priekšlikumus turpmākajām rīcībām, kas vērstas uz reģiona stratēģisko mērķu sasniegšanu.

Stratēģijas rekomendācijas/vadlīnijas balstās uz Vidzemes plānošanas reģiona telpiskās situācijas izvērtējumu un koncentrējas uz atšķirīgu telpu plānošanas vadlīnijām. Vadlīnijas ir uzskatāmās par Stratēģijas ieviešanas mehānismu, kas vērstas gan uz pašvaldību, gan nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem, kas vērsti uz reģiona teritorijas attīstību.

5.2. UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas uzdevums ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanas dokumentu - Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030. gadam un Attīstības programmas 20014.-2020. gadam veiksmīgu īstenošanu. Tas ir vadības instruments, kas integrē uzraudzību un izvērtēšanu programmu vadības procesā. Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma ir nepārtraukts informācijas ieguves un analīzes process, ar mērķi noteikt cik labi norit virzība pretī noteiktajiem attīstības mērķiem.

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu veido:

- vispārējie attīstības uzraudzības rādītāji (rezultatīvie rādītāji) => skat. tabulu Nr. 1
- Attīstības programmas rīcību uzraudzības rādītāji (iznākuma rādītāji) => skat. Rīcības plānu
- Uzraudzības rīki / prioritāšu loģiskais modelis

Veiksmīgai uzraudzības sistēmai nepieciešama visu pušu ieinteresētība, vadība, regulāra uzturēšana un ticamība.

Galvenie uzraudzības un izvērtēšanas pielietojumu veidi:

- Atskaite politiķiem un sabiedrībai,
- Pamatojums finansējuma piesaistei,
- Pamatojums nepieciešamajām izmaiņām, grozījumiem dokumentos,
- Atbalsts citu stratēģiju un programmu plānošanai un īstenošanai
- Uzlabota komunikācija ar sabiedrību

Vispārējie attīstības rādītāji

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Augstāku izglītības līmeni ieguvušo iedzīvotāju īpatsvars	2013	77,07%				CSP
Veselīgi nodzīvoto mūža gadu vidējo gadu pieaugums	2014	54 g. vīr.; 57 g. siev. ⁹		57 g. vīr.; 60 g. siev.		VM
Nabadzības riska indekss	2012	30,70%				CSP
pieaudzis 15 gadus un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kas ieguvuši augstāku izglītības līmeni ¹⁰	2013	77,07%				CSP
pieaudzis augstāko izglītību ieguvušo 30-34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars	2011	22%				CSP
pieaudzis pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā	2011	5,1 ¹¹				IZM, CSP
pieaudzis nodarbināto īpatsvars vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem	2013	61,3%				CSP
jauniešu bezdarba samazināšanās	2014	10,4%				VARAM
profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu absolventu nodarbinātība atbilstoši tautsaimniecības sektoram		pētījums				VPR
Mirstības no asinsrites sistēmas slimībām ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	884,6				SPKC
Mirstības no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	315,8				SPKC
Ārstu skaita uz 10 000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	22				SPKC
Iedzīvotāju skaita uz vienu praktizējošo ārstu samazinājums	2012	454				SPKC
Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 cilvēku	2013	5,3				SPKC

⁹ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014-2020 – vidējā vērtība valstī

¹⁰ Iedzīvotāju ar augstāko izglītību, arrodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību un vispārējo vidējo izglītību īpatsvars no visa reģiona iedzīvotāju kopskaita

¹¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Iedzīvotāju, kas vismaz 1-2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām un sportiskām aktivitātēm, īpatsvara pieaugums	2009	27 ¹²				CSP, VM
Personu ar garīga rakstura traucējumiem īpatsvars, kas dzīvo ārpus institūcijas un kam ir pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi	2014	0				VPR
Alternatīvo sociālo pakalpojumu lietotāju skaits		aptauja				VPR
Reģiona pašvaldību pamatbudžeta izdevumu apjoma izmaiņas sociālajiem pakalpojumiem un aprūpei	2013	29,42 EUR				VARAM
Reģiona iedzīvotāju subjektīvās drošības uztveres izmaiņas	2013	23,90% ¹³				VPR
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas	2013	560 EUR				CSP
Reģiona iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju	2011	6555 EUR				CSP
Reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 nodarbināto	2013	22,2 tūkst. EUR				CSP
Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās	2007	46,6 ¹⁴				Eurostat
Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugums	2008-2010	10,8 ¹⁵				CSP
Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā	2012	1409 tūkst. EUR ¹⁶				CSP
Iestāžu, uzņēmumu un organizāciju, kurās tiek veikts pētniecības darbs skaita pieaugums	2012	424 ¹⁷				CSP
Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīkļos un klastos, skaita pieaugums		pētījums				VPR
Stratēģisko partnerību skaits	2014	aptauja				VPR
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	18636				CSP
Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu lietotāju skaits un dinamika reģiona kopējās pievienotās vērtības pieaugums	2011	1 235 068 tūkst. euro				CSP
augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums	2010	17,92 ¹⁸				CSP
izveidoto un veiksmīgi darbojošos industriālo teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	2009	34,3 ¹⁹				EM
Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%)		aptauja				VPR
Vidējais siltumenerģijas patēriņa apkurei samazinājums pašvaldībās kWh/m2/ gadā		aptauja				VPR
Apstiprināto un ieviesto pašvaldību Ilgtspējīgas enerģētikas attīstības stratēģiju skaits		aptauja				VPR
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju)	2009	3,85 ²⁰				VARAM
Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	2008	34 ²¹				CSP

¹² Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹³ Bāzes dati iegūti projekta "Nacionālā identitāte un sociālā cilvēkdrošība" veiktajā aptaujā. Nepieciešams veikt periodiskus iedzīvotāju cilvēkdrošības mērījumus.

¹⁴ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹⁵ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

¹⁶ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

¹⁷ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati.

¹⁸ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹⁹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁰ Pētījums „Latvijas pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības tendences” 2009

²¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Revitalizēto degradēto teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
Klimata pārmaiņu riska pārvaldīšanas instrumenti integrēti vietējo un reģionālos attīstības plānošanas dokumentos		izvērtējums				VPR
Mazinājies iedzīvotāju skaita krituma temps reģionā līdz valsts vidējiem rādītājiem	2007-2014	-7,51%				VARAM, CSP
Palielinājies reģiona Teritorijas attīstības indekss	2013	-0,793				VARAM
Pieaudzis Vidzemē radīto jaundarbu (izrādes, koncerti, filmas) skaits	2008	294 ²²				KM
Pieaudzis kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem	2008	227 ²³				KM
Palielinājušies reģiona attīstības centru ietekmes areāli (km2)		Pētījums				VARAM
Samazinās sliktā un ļoti sliktā stāvoklī esošo valsts reģionālo autoceļu un vietējo valsts autoceļu ar melno segumu garums (%)	2012	36%				LVC
Palielinās iedzīvotāju skaits, kas pārvietojas ar velosipēdu vismaz 1-2 reizes nedēļā		aptauja				VPR
Mainās pasažieru apgrozība sabiedriskajā autotransportā (regulārs satiksmes autobusu milj. pasažierkilometri gadā)	2014	61	57,4	61	67	VPR
Samazinās laika patēriņš ceļā ar sabiedrisko transportu starp reģiona attīstības centriem – palielinās sabiedriskā transporta kursēšanas ātrums (km/h)	2014	49,87	52	55	59	VPR
Stabils valsts un pašvaldību pārklājums ar sabiedrisko transportu reģionā (%) – pieaug iedzīvotāju skaits, kuriem tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā ir līdz 2 km attālumā	2014	59	63	67	70	VPR
iedzīvotājiem pieejamo mobilo pakalpojumu skaits		pētījums				VPR
iedzīvotājiem pieejamo vietējo pakalpojumu komplektu skaits		pētījums				VPR
Īstenoto attīstības centru sadarbības projektu skaits		Izvērtējums				VPR
Pilsētu / lauku iedzīvotāju attiecības izmaiņas	2014	43 / 57				CSP
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indeksa pieaugums	2009	7,4 ²⁴				KM
Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem	2008	5,6 ²⁵				KM
Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto internetu sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām	2014	n ²⁶				VPR

²² Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁴ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁵ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁶ Vērtības tiek precizētas

7. Pielikumi

1.pielikums VIDZEMES EKONOMISKAIS PROFILS

Ekonomiskais profils raksturo reģiona ekonomiskās attīstības iespējas, kas pamatojas esošajos resursos. Ekonomisko profilu veido nozares, kas tradicionāli ir attīstītas reģionā, par ko liecina uzņēmumu skaits un nodarbināto skaits, kas darbojas attiecīgajās nozarēs, kā arī šo nozaru konkurētspēja, par ko liecina nozares pievienotā vērtība.

Salīdzinot uzņēmumu koncentrāciju, nodarbinātību un nozares pievienoto vērtību Vidzemes reģionā vadošās ir šādas nozares (NACE dalījumā):

- Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība
- Apstrādes rūpniecība
- Izglītība
- Veselība un sociālā aprūpe
- Māksla, izklaide un atpūta
- Būvniecība
- Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi

Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, tai skaitā īpaši *mežsaimniecība un mežizstrāde* ir reģiona viskonkurētspējīgākā nozare, par ko liecina visaugstākās salīdzinošās priekšrocības uzņēmumu koncentrācijas ziņā, un radītas pievienotas vērtības ziņā, kā arī otrs visaugstākais radītājs nodarbinātības ziņā. *Apstrādes rūpniecība* ir otra konkurētspējīgākā reģiona nozare, pamatojoties uz otro augstāko pievienotās vērtības īpatsvaru un salīdzinoši augstu uzņēmumu un nodarbināto koncentrāciju reģionā. *Izglītības* nozarei un *veselības un sociālajai aprūpei* reģionā ir salīdzinoši augsta pievienotā vērtība un salīdzinoši augsts nodarbināto īpatsvars.

1.tabula

Nozare	Uzņēmējdarbība	Nodarbinātība	Pievienotā vērtība
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	1	1	1
(C) Apstrādes rūpniecība	2	3	2
(P) Izglītība	6	2	3
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	3	5	5
(R) Māksla, izklaide un atpūta	5	4	8
(F) Būvniecība	7	6	6
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	4	9	10
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	10	7	9
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	12	8	7
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	15	10	4
(H) Transports un uzglabāšana	8	11	13
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	11	13	12
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	13	12	11
(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	9	15	15
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	14	14	14

Uzņēmējdarbības jomā visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai un izmitināšanai.

Šajās nozarēs darbojas visvairāk reģiona uzņēmumu. Šo jomu uzņēmumiem Vidzemē ir visaugstākās salīdzinošās priekšrocības, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nozares uzņēmumu skaita īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar nozares uzņēmumu skaita īpatsvaru Latvijā kopumā. Ja koeficients pārsniedz vērtību 1, tad attiecīgās nozares uzņēmumu koncentrācija ir nozīmīgāka par valsts vidējo līmeni.

2.tabula

Vieta uzņēmēj- darbības TOP	Nozare (NACE dalījumā)	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Uzņēmumu skaits VPR, 2012	Uzņēmumu sk. dinamika VPR, 2009-2012	Nozares īpatsvars plānošanas reģionā, 2012	
					Latvija	Vidzeme
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	2,0841766	6353	6,6%	21,2%	41,2%
2	(C) Apstrādes rūpniecība	0,9293059	853	9,6%	9,5%	5,5%
3	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	0,9070502	431	9,4%	9,2%	2,8%
4	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,8812818	306	11,3%	9,0%	2,0%
5	(R) Māksla, izklaide un atpūta	0,8572223	200	21,2%	8,7%	1,3%
6	(P) Izglītība	0,8055909	195	75,7%	8,2%	1,3%
7	(F) Būvniecība	0,764832	630	15,0%	7,8%	4,1%
8	(H) Transports un uzglabāšana	0,661389	426	7,0%	6,7%	2,8%
9	(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	0,6448406	109	-6,8%	6,6%	0,7%
10	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,6142687	1672	2,0%	6,2%	10,8%
11	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,5605859	901	28,0%	5,7%	5,8%
12	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,5570473	673	-6,9%	5,7%	4,4%
13	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,4634644	242	28,0%	4,7%	1,6%
14	(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	0,3452215	160	52,4%	3,5%	1,0%
15	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	0	13905	0,0%	0,0%	0,0%

* Aprēķināts pēc formulas $uRCA = (Uij / Uit) / (Unj / Unt)$, kur Uij – nozares uzņēmumu skaits Vidzemes plānošanas reģionā, Uit - visu uzņēmumu skaits Vidzemes plānošanas reģionā, Unj – nozares uzņēmumu skaits Latvijā, Unt – visu uzņēmumu skaits Latvijā.

Nodarbinātības jomā visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai, augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; mēbeļu ražošanai un sociālajai aprūpei ar izmitināšanu.

Šajās nozarēs reģionā nodarbināts salīdzinoši visvairāk strādājošo, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nodarbināto skaita īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar nodarbināto skaita īpatsvaru Latvijā kopumā.

Vieta nodarbinātības TOP	Nozare	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Aizņemto darbavietu sk. VPR, 2013	Aizņemto darbavietu dinamika VPR, 2009-2013	Nozares īpatsvars plānošanas reģionā, %	
					Latvija	Vidzeme
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	2,286121	2995	7,7%	14,7%	5,4%
2	(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	1,597968	1423	16,0%	10,3%	2,6%
3	(P) Izglītība	1,558508	9826	-0,5%	10,0%	17,7%
4	(C) Apstrādes rūpniecība	1,471894	10925	7,8%	9,5%	19,7%
5	(R) Māksla, izklaide un atpūta	1,282368	2066	14,2%	8,3%	3,7%
6	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	1,183599	4460	9,7%	7,6%	8,0%
7	(F) Būvniecība	1,151652	4405	37,4%	7,4%	7,9%
8	(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	1,106843	545	40,1%	7,1%	1,0%
9	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,80553	7508	-5,2%	5,2%	13,5%
10	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,799684	1347	40,8%	5,2%	2,4%
11	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,796279	1458	-9,9%	5,1%	2,6%
12	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	0,584269	2286	-40,4%	3,8%	4,1%
13	(H) Transports un uzglabāšana	0,543216	2643	12,1%	3,5%	4,8%
14	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,481497	974	-10,2%	3,1%	1,8%
15	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,444664	1085	35,3%	2,9%	2,0%

Arī *nozaru pievienotās vērtības jomā* visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai, augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; izglītībai un sociālajai aprūpei ar izmitināšanu.

Šīs nozarēs reģionā rada vislielāko pievienoto vērtību, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nozares pievienotās vērtības īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar īpatsvaru Latvijā kopumā.

Vieta pievienotās vērtības TOP	Nozare	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Pievienotā vērtība kopā, tūkst. EUR	Nozares īpatsvars plānošanas reģionā	
				Latvija	Vidzeme
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	3,0992166	195413	5,1	15,8
2	(C) Apstrādes rūpniecība	1,407733	245515	14,1	19,9
3	(P) Izglītība	1,4056317	72835	4,2	5,9
4	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana	1,2920916	111465	7	9
5	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	1,1778467	41009	2,8	3,3
6	(F) Būvniecība	1,159896	78082	5,5	6,3
7	(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	1,1239604	12079	0,9	1
8	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	1,0160687	112831	9	9,1
9	(R) Māksla, izklaide un atpūta	0,9373024	20000	1,7	1,6
10	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,7921328	155573	15,9	12,6
11	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,6932895	14747	1,7	1,2
12	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,6763156	23012	2,8	1,9
13	(S) Citi pakalpojumi	0,6090477	5085	0,7	0,4
14	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,4190273	22695	4,4	1,8
15	(H) Transports un uzglabāšana	0,3673322	55687	12,3	4,5
16	(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	0,303677	15760	4,2	1,3
17	(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	0,1178717	5166	3,6	0,4

2.pielikums Autoceļu iedalījums VPR IAS

Starptautiskas nozīmes transporta koridori Vidzemē:

Valsts galvenais autoceļš A2	Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža (Veclaicene)
Valsts galvenais autoceļš A3	Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)
Valsts galvenais autoceļš A12	Jēkabpils–Rēzekne–Ludza–Krievijas robeža
Valsts reģionālais autoceļš P16	Valmiera–Matīši–Mazsalaca
Valsts reģionālais autoceļš P18	Valmiera – Smiltene
Valsts reģionālais autoceļš P27	Smiltene – Velēna – Gulbene
Valsts reģionālais autoceļš P35	Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža (Vientuļi)
Valsts reģionālais autoceļš P36	Rēzekne – Gulbene
Valsts vietējais autoceļa posms V164	Igaunijas robeža (Ramata)–Mazsalaca–Vilzēni–Dikļi (posmā Igaunijas robeža (Ramata)-Mazsalaca

Starpreģionālas nozīmes transporta koridori Vidzemē:

Valsts reģionālais autoceļš P17	Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi)
Valsts reģionālais autoceļš P20	Valmiera Cēsis-Drabeši (posmā Valmiera-Cēsis)
Valsts reģionālais autoceļš P30	Cēsis-Vecpiebalga-Madona
Valsts reģionālais autoceļš P84	Madona-Varakļāni
Valsts reģionālais autoceļš P37	Pļaviņas (Gostiņi) – Madona – Gulbene
Valsts reģionālais autoceļš P81	Bērzaune – Vestiena – Ērgļi
Valsts reģionālais autoceļš P4	Rīga – Ērgļi
Valsts reģionālais autoceļš P39	Alūksne – A2 (Ape)
Valsts reģionālais autoceļš P40	Alūksne – Zaiceva
Valsts reģionālais autoceļš P43	Litene – Alūksne
Valsts reģionālais autoceļš P11	Kocēni – Limbaži – Tūja
Valsts reģionālais autoceļš P15	Ainaži – Matīši
Valsts vietējais autoceļš V175	Rūjiena–Igaunijas robeža

Reģionālas nozīmes transporta koridori Vidzemē:

Valsts reģionālais autoceļš P14	Umurga – Cēsis
Valsts reģionālais autoceļš P32	Līgatne (Vidzemes šoseja) – Skrīveri
Valsts reģionālais autoceļš P42	Viļaka – Zaiceva – Krievijas robeža (Pededze)
Valsts reģionālais autoceļš P41	Alūksne–Liepna
Valsts reģionālais autoceļš P24	Smiltene–Valka
Maršruts „Ziemeļu stīga”	Valsts reģionālie autoceļi P21, P22, P23, valsts vietējais autoceļš V163 (Ainaži – Staicele – Mazsalaca – Rūjiena – Valka – Gaujiena)
Maršruts „Vidzemes josta”	Valsts reģionālie autoceļi P78, P33, (Pļaviņas – Ērgļi – Vecpiebalga – Ranka – Smiltene – Valmiera – Matīši)
Valsts reģionālais autoceļš P33	Ērgļi – Jaunpiebalga – Saliņkrogs
Valsts reģionālais autoceļš P78	Pļaviņas–Ērgļi
Valsts reģionālā autoceļa P82 posms	Jaunkalsnava – Lubāna (posmā no P84-Lubānai)

3.pielikums VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTERMIŅA PRIORITĀŠU SASAISTE AR EIROPAS SAVIENĪBAS UN NACIONĀLA MĒROGA ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Stratēģiskais virziens		CILVĒKS		EKONOMIKA		TERITORIJA	
Ilgtermiņa prioritātes		IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	IAS2: Sociālā drošība un veselība	IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	IAS5: Pieejams reģions	IAS6: Vietu pievilcība
Mērķis		Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti		Palielināt reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju		Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību. Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem	
ES 2020							
N.p.k.	Prioritāte						
1	Gudra izaugsme						
2	Ilgtspējīga izaugsme						
3	Integrējoša izaugsme						
ES stratēģija Baltijas jūras reģionam							
N.p.k.	Mērķi						
1	Glābt jūru						
2	Nodrošināt reģiona pieejamību						
3	Palielināt labklājību						
Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija							
N.p.k.	Prioritāte						
1	Kultūras telpas attīstība						
2	Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā						

Stratēģiskais virziens		CILVĒKS		EKONOMIKA		TERITORIJA	
Ilgtermiņa prioritātes		IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	IAS2: Sociālā drošība un veselība	IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	IAS5: Pieejams reģions	IAS6: Vietu pievilcība
Mērķis		Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti		Palielināt reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju		Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību. Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem	
3	Paradigmas maiņa izglītībā						
4	Inovatīva un ekoeftīva ekonomika						
5	Daba kā nākotnes kapitāls						
6	Telpiskās attīstības perspektīva						
7	Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība						
Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam							
N.p.k.	Prioritāte						
1	Cilvēka drošumspeja						
2	Tautas saimniecības izaugsme						
3	Izaugsmi atbalstošas teritorijas						